

კავკასიონი

ყოველკვირეული გაზეთი

KAVKASIONI

20 აპრილი

* ფასი 30 000 კუპონი

საქართველო
საქართველო
საქართველო

მდგომარეობა სვანეთში სტაბილურად კატასტროფულია

კანონი უგრძელად აღარ არსებობს!

სვანეთში საქართველოს იურიდიქცია (!) არ ვრცელდება.

ქვეყანა ავბიას თავლად გადაიქცა!

ქვეყნის ღებვა სახელმწიფოს არსებობის საკითხი.

სვანეთი საქართველოს ფრონტისპირა რეგიონია და მას სადღესოდ განსაკუთრებული სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს. ამიტომ განსაკუთრებით საგანგაშოა ის კატასტროფული ვითარება, რომელიც იქ არის შექმნილი. პირდაპირ უნდა ითქვას, რომ სახელმწიფო ხელისუფლება შესტიის რაიონში მხოლოდ

სიმბოლურად თუ ვრცელდება, მაგრამ ეს არ არის მოსახლეობის განწყობის თუ პოლიტიკური შეხედულებების ბრალი; ბოლო ორ წელიწადზე მეტია, სვანეთი თითქმის სრულ იზოლაციაში იმყოფება და ჩქარა-ჩქარა მოსახლეობა იშვიათად, მხოლოდ ბედნიერი შემთხვევის წყალობით თუ ახერხებს ქვეყნის დანარჩენ რეგიონებ-

თან დაკავშირებას. ამის მიზეზი ჯერ განმარტებული სამოქალაქო დაპირისპირება და ომი იყო, ამაჟამად კი, მესტიის ჯვარის მონაკვეთზე შექმნილი უმწვავესი კრიმინოგენური ვითარებაა. კანონი თეორიულადაც ვეღარ იცავს მოსახლეობას, კანონი უბრალოდ აღარ არსებობს. ძარცვა-ყარალობის და მკვლელობის ფაქ-

ტებზე საქმეებიც კი აღარ აღიძვრება. თუმცა, დანაშაულთა უმრავლესობა ისედაც უცნობი რჩება ადგილობრივი, ეგრეთწოდებული, სამართალდამცავი ორგანოებისთვის, რომელთაც პრაქტიკულად ჯერა აქვთ სოფლებთან კავშირის და გადაადგილების საშუალება. მთელი რაიონი, ფაქტობრივად, სრული ინფორმაციულ ვაკუუმშია, არ არის ელექტროენერგია, თუმცა, მთელ რიგ სოფლებში ტელევიზორი ისედაც არ არსებობს; ვერც რადიომიმღებებით სარგებლობენ, ვინაიდან არ იშოვება ელემენტები (ტელეფონზე აღარაფერს ვამბობთ); მთელი ამ ხნის მანძილზე ასანთი რიგდება ღერებით, საბონს, ძველი წესით, ნაცრისგან და ქონისგან ხარშავენ, არ არის ნავთი, პურის ფქვილი, შაქარი, ერთი ლიტრი ბენზინი იცვლება ერთ კილოგრამ სულგუნში. ზამთარში ჩაიკეტა უღელტეხილები ჩრდილო კავკასიისკენ, საიდანაც ზაფხულ-შემოდგომაზე

იხ. მ-3 გვ. 40

ვუდროვის მკვლელობის ახალი პერსია

ამ ცოტა ხნის წინ გაზეთმა „ნიუ-იორკ თაიმსმა“ გამოაქვეყნა სტატია, რომელშიც ეჭვის ქვეშ არის დაყენებული გასული წლის 8 აგვისტოს აშშ ცენტრალური სადაზვერვო სამსახურის თანამშრომლის ფრედ ვუდროვის საქართველოში მკვლელობის ოფიციალური ვერსია. გათვალისწინებულია სტატიის თარგმანს მცირეოდენი შემოკლებით.

საქართველოში, ყოფილ საბჭოთა რესპუბლიკაში, ცენტრალური სადაზვერვო სამსახურის თანამშრომლის ფრედ ვუდროვის მკვლელობის ოფიციალური ვერსია ასეთნაირად უღერდა: ფრედ ვუდროვი საკვირაო პიკნიკიდან ბრუნდებოდა დედაქალაქში, ერთი კაცი, რომელსაც მანქანაში ბენზინი გაუთავდა, ხელის დაქნევით შეეცადა ვუდროვის ავტომანქანის გაჩერებას. მას შემდეგ, რაც ავტომანქანა (მას საქართველოს პრეზიდენტის უშიშროების სამსახურის ხელმძღვანელი მართავდა) არ გაჩერდა, ამ კაცმა ავტომანქანის გაჩერება მოახდინა. ცხელია, რომ ვუდროვი — იგი ამ დროს უკანა საკარძელში იჯდა.

იხ. მ-6 გვ. 40

გისაროლან, მოსკოვად დაპრეზიდენტად!

ახლა ხშირად გავიწყობთ: ჭუნაში სახეებს ვეღარ ვცნობ, თითქმის უცხო ქალაქში ვიმყოფებოდე. არც თუ ისე დიდი ხნის წინ ჩვენი ყველა, ერთმანეთი გვიყვარდა, ერთმანეთს ვიცნობდით, ერთად ვიყავით. და იმ საყოველთაო ერთიანობისას მრავალთა შორის ერთი კარგი იდეაც დაიბადა — შეიქმნა ასოციაცია „კათარზისი“. მართლაც, მოზუტეობისა და ინვალიდების ქომაგად, იდეა იმდენად ბუნებრივი აღმოჩნდა საზოგადოებისთვის, რომ ქაშუეთის ეკლესიასთან შაბათის შეკრებები მალე ტრადიციად იქცა. ერთი დღე ყველაზე გაქირვებულ თანამშრომლისათვის შინაგანი მოწოდება იყო და არა ახალი ლოზუნგი ლოზუნგების ერაში გაზრდილი ადამიანებისთვის. ენთუზიაზმით მცირე ჯგუფთან მოქალაქეებს შემოწირულობა მოჰქონდათ: პროდუქტი, ტანსაცმელი, წამლები, ფული საკუთარი მანქანებით არიგებდნენ ნობათებს, ბევრი მათგანი მთელ დღეს მოზუტის მოვლა-პატრონობაში ატარებდა. საგულისხმოა, რომ სიკეთე უმეტესად უხმაუროდ და უსახელოდ კეთდებოდა. მიზანი კეთილშობილი იყო — გაქირვებული ადამიანის კეთილდღეობაზე ზრუნვა, მაღლის ქნა, რასაც თითოეული სულიერი მოთხოვნილების გამო აკეთებდა. მაღალი იდეალებსა და სულიერებას ხაზს უსვამდა, თითქმის განაპირობებდა კიდევ თავშეყრის ადგილი — წმინდა გიორგის სახელობის ქაშუეთის ეკლესია. სწორედ რომ უცნაური იყო ამ მოძრაობის რე-

ლიგიური სისადავიდან იაფფასიან პოპულარობამდე დაყვანა. ძნელია გარკვევა, თუ კონკრეტულად როდის ან ვინ დაიწყო ეს პროცესი და თუნდაც გარკვევს, რას შეგვეძენს ამის ცოდნა? სამწუხაროა, რომ ჩვენ, ისევ ერთად, მაღლის საბურველი ჩამოვსდებით უკეთილშობილეს საქმეს და ზარ-ზეიმის ხასიათი მივეცით, ეფექტისათვის გავიმეტეთ. ამით კიდევ ერთხელ გავუსვით ხაზი საკუთარ „პროვინციალობას“ და წინ არ გავიხედეთ, არ გავაზრეთ, რა შეიძლება მოჰყოლოდა მოვლენათა ასეთი განვითარება. მოვლენები კი უკვე კანონზომიერად ვითარდებოდა. ვითარების შეცვლა თვალშისაცემი გახდა მას შემდეგ, რაც „კათარზისმა“ მინისტრთა საბჭოში დამოუკიდებელი რეგისტრაცია გაიარა (მანამდე დავით აღმაშენებლის საზოგადოებასთან არსებობდა) და შენობაც მიიღო. ღლიშნული შენობის რემონტზე, ავეჯზე, ხალიჩებზე დახარჯული თანხები თუ საშენი მასალები, ასოციაცია „კათარზისის“ სათნოების სახლისთვის შემოწირულობების სახით გამოეყოფოდა, რომელთაგან ნაწილი გზაში „იკარგებოდა“. არ არის გამორიცხული, რომ ამან დაბადა სხვისი გაქირვების შემოსავლის წყაროდ ქცევის სურვილი. ამ სურვილმა ნელ-ნელა ენთუზიაზმი გააცაბტვერა. საშიშროება პირველდება იგრძნეს ენთუზიაზმა

ჯგუფის იმ წევრებმა, რომლებსაც ახსოვდათ ქაშუეთის დღეები. მათ განცხადება შეიტანეს პროკურატურაში ასოციაციის პრეზიდენტის ზურა აღადაშვილის წინააღმდეგ. განცხადებას ასოციაციის თანამშრომელთა უმეტესი ნაწილი აწერდა ხელს! 1991 წლის თებერვალში საქმე აღიძრა და დღემდე წარმოებაშია. სამაგიეროდ, განცხადებას ელვისებური რეაგირება მოჰყვა ასოციაციის პრეზიდენტის მხრიდან — ხელმოწერები გათავისუფლდნენ სამსახურიდან. ორი წლის შემდეგ, ასოციაციის თანამშრომელთა მეორე ნაწილმა კონტროლის პალატას მიმართა. ამ პერიოდში, 1993 წელს, „კათარზისისა“ და აღადაშვილის გარშემო სკანდალმა საზოგადოებრივი რეზონანსი შეიქმნა. გასული წლის სექტემბერს ჩვენი კორესპონდენტი ეწვია სათნოების სახლს, რათა გაერკვია საქმის ქეშმარიტი ვითარება, მაგრამ მასთან საუბარი არც ხელმძღვანელობამ ისურვა და არც თანამშრომლებმა. კორესპონდენტს უთხრეს, რომ პრეზიდენტი შეგულებად იმყოფებოდა. ეს კი სიმართლისგან შორს იყო — იმ ხანად ზალადაშვილი სამსახურიდან გათავისუფლებული ყოფილა. შევეცადეთ, ქეშმარიტი ვითარება გავგერკვია. აი, რა გავარკვეეთ. ამონაწერი საქართველოს კონტროლის

იხ. მ-5 გვ. 40

პარლამენტი

სანმოკლე შესვენების შემაღებ

19 აპრილს, ერთკვირიანი შესვენების შემდეგ, საქართველოს პარლამენტი განა-
ახლა თავისი მუშაობა. სხდომაზე დეპუტა-
ტთა სიმცირის გამო არ გაუტანიათ მინი-
სტრთა კაბინეტის წევრების დამტკიცების
საკითხი. პარლამენტარებმა დაამტკიცეს
დღის წესრიგი, რომელშიც პირველ საკი-
თხად წარმოდგენილი იყო კანონპროექტი
საპარლამენტო ფრაქციების შესახებ.

დადგინდა, რომ საპარლამენტო ფრაქ-
ციად შეიძლება ითვლებოდეს დეპუტატთა
ის ჯგუფი, რომელსაც შეეძლოს მინიმუმ ათი
წარმომადგენელი.

დღეს საქართველოს პარლამენტში
ცხრა ფრაქციაა. საერთაშორისო, რომ ფრაქ-
ციისათვის შეადგენს განსაზღვრული მინი-
მუმის დადგენის შემდგომ მათი რიცხვი
შემცირდება. პარლამენტარებმა გადაწყვი-
ტეს, რომ თანამდებობისა და დეპუტატობის
შეთავსების საკითხი უახლოეს მომავალში
გაეა პლენარულ სხდომაზე, იურიდიული

კომისია გაასწორებს კანონში არსებულ
სარეგულაციო და ისე წარუდგენს პარლამენტს.
პარლამენტარმა ირაკლი მელაშვილმა სახე-
ლმწიფოს მეთაურს მოსთხოვა მოსკოვის
თათბირის შესახებ ანგარიშის წარდგენა.
შეგარდნაძემ უპასუხა, რომ ყველა დოკუ-
მენტი გადაამრავლებდა და დაურიგდებოდა
დეპუტატებს.

პარლამენტის სხდომაზე გამაჩვილდა
ყურადღება ზოგიერთი საინფორმაციო სა-
შუალების მუშაობაზეც. თამარ ჩხეიძემ
განაცხადა, რომ პროგრამა „მაცნეთი“ გა-
დაცემულ ინფორმაციაში აღინიშნა: მოქა-
ლაქეთა კავშირის ერთ-ერთი შეკრებაზე
დაისვა საკითხი ოპოზიციის ალაგვის შე-
სახებ. სახელმწიფოს მეთაურმა განმარტა,
რომ ასეთ ფაქტს ადგილი არ ჰქონია.
ნოდარ ნათაძემ ტელევიზიის მუშაობაზე
თქვა, რომ იქ უსამსი ცნებურა მოქმედებს.

შესვენების შემდგომ პარლამენტარებს
უნდა განეხილათ მინისტრთა კაბინეტის

დამტკიცების საკითხი. სხდომა 16 საათზე
განაგრძო მუშაობა.

აქვე აღვნიშნავთ, რომ სხდომის დროს
ფოიეში პარლამენტარმა ზურაბ მურვანიძემ
უკმაყოფილება გამოთქვა ჩვენი გაზეთის
წინა ნომერში გამოქვეყნებული მისი ორა-
ტორიის ტექსტის გამო და მასში შეიტანა
გარკვეული შესწორებები:

1. Размoжив непокорный вам род-ის
მაგივრად უნდა იყოს — Размoжив
непокорный ваш род.
2. Дубинкой по стене по меж глаз.
უნდა იყოს — по спине про меж глаз.
3. По черепу точенной лопатой. უნდა
იყოს — По черепу точенной лопатой.
4. Кровь совести водой смывал. უნდა
იყოს — Кровь совести водкой смывал.
5. И вручил ему Орден... უნდა იყოს
и вручат ему орден...

თბი.

მოსალოდნელია ქლიაჩი შემოტევა

კვლავ დაძაბული მდგომარეობაა კოდორის ხეობაში, კერძოდ
დალში. როგორც სარწმუნო წყაროებიდან შევითვით, ბოლო ორი
დღის განმავლობაში სერიოზული ბრძოლები არ ყოფილა, დაპირის-
პირებულ მხარეებს პოზიციები არ შეუცვლიათ. სამი დღის წინ კი
სნაიპერის ტყვიით მოკლეს ერთი ქართველი მებრძოლი. მოწინააღ-
მდეგეს დაკავებული აქვს სოფელი ღათა. ჩვენი მეომრები — ადგი-
ლობრივი მოლაშქრეები — ღათას ზემოთ არიან განლაგებული.
ბოლო დრომდე შეიმჩნეოდა სურსათ-სანოვარის დიდი დეფიციტი,
რადგან ვერ ხერხდებოდა ვერტმფრენებით მისი მიწოდება. ამავე
მიზეზით ფერხდებოდა ბავშვებისა და ქალების გამოყვანა. ბოლო
დღეებში მდგომარეობა შედარებით გაუმჯობესდა. მოწინააღმდეგე
მხარეს შეიმჩნევა ცოცხალი ძალების და ტექნიკის კონცენტრაცია, რაც
იმის მაუწყებელია, რომ მზადდება ფართო — მასშტაბიანი შეტევა.

საქმთარო ინფორმაცია

კონფერენცია

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში

თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის სხდომათა დარ-
ბაში 14 აპრილს შედგა საქა-
რთველოს საპარლამენტო-სა-
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის, სახელმ-
წიფო უნივერსიტეტის, სახელმ-
წიფო უნივერსიტეტის, ტექნი-
კური უნივერსიტეტის, სულ-
ხან-საბა ორბელიანის სახელმ-
წიფო უნივერსიტეტის ინსტიტუტის
და სხვა სასწავლებლების
სტუდენტები და ასპირანტები.
ბოლო დღეს, კონფერენციის
დახურვაზე, ხუთწუთიანი მოხ-
სენებებით გამოვიდნენ სხვადა-
სხვა სექციებში გამოვლენილი
გამარჯვებული ახალგაზრდო-
ბი. სხდომაზე სწავლებლდნენ
სრულიად საქართველოს კათო-
ლიკოს-პატრიარქი, უწმინდესი
და უნეტარესი ილია მეორე,
საქართველოს პარლამენტის
სპიკერი ვახტანგ გოგუაძე,
სახელმწიფო უნივერსიტეტის
რექტორი როინ მეტრეველი,
სხვადასხვა უმაღლესი სასწავ-
ლებლების რექტორები და,
აგრეთვე, სამეცნიეროების წა-
რმომადგენლები.

„ძლევის“ მიერ ორგანი-
ზებული ეს კონფერენცია თავი-
სი მასშტაბურობით და სტუ-
დენტ-ახალგაზრდობის მასში
მონაწილეობის სურვილით
იმედს იძლევა, რომ ჩვენს
მომავალ თაობას სერიოზული
მეცნიერული ინტერესები აქვს,
სულიერება მოეწონება და დღე-
ვანდელ პრობლემებსაც ამ გა-
დასახედიდან უყურებს.

სხდომის დასასრულს სი-
ტყვა წარმოთქვა უწმინდესმა
და უნეტარესმა ილია მეორემ,
რომელმაც დალოცა იქ მყოფი
ზარდადობა, კონფერენციაში
მონაწილეები და ბრძანა, რომ
კონფერენციის უმთავრესი მი-
ზანი სულიერებისა და მეცნი-
ერების. ურთიერთდახმობა
და ამ გზით ჭეშმარიტებასთან
ზიარება გახდეს. მან იმედი
გამოთქვა, რომ ეს კონფერენ-
ცია მომავალში ტრადიციული
გახდება. ამის შემდგომ საქა-
რთველოს კათოლიკოს-პატრიარ-
ქმა კონფერენციაში გამარჯ-
ვებულ 12 სტუდენტს გადასცა
ლომუხინის „განმარტებითი ბი-
ბლია“, ხოლო დამსწრე საზო-
გადოებას დაურიგდა „ცხოვრე-
ბის წიგნი“.

საქმთარო ინფორმაცია

მაკრომედიკა

მაკრომედიკური სტაბილიზაციის წინ სტრუქტურული რეფორმა უნდა უსწრებდეს

15 აპრილს საზოგადოებრივ ცენ-
ტრში „Public Relation“ მოეწყო ქარ-
თველი ჟურნალისტების შეხვედრა მსო-
ფლიო ბანკის და სავალუტო ფონდის
წარმომადგენლებთან. პრესკონფერენ-
ციას უტყობოდა მხრიდან ესწრებო-
დნენ მსოფლიო ბანკში ევროპისა და ცე-
ნტრალური აზიის განყოფილების უფ-
როსი ბატონი ვაჟიკ გრეისი, ორგანიზა-
ციის წამყვანი ეკონომისტი ბატონი კრი-
სტოფერ პოლი და სავალუტო ფონდის
მისიის აღმასრულებელი დირექტორი ქა-
ლბატონი მონიკა კონიგი.

ბატონმა ვაჟიკ გრეისმა ისაუბრა მა-
თი ვიზიტის მიზნებზე და გაწეული მუ-
შობის შედეგებზე. აღნიშნა, რომ ორი
წლის განმავლობაში ქართული ეკონო-
მიკის გადარჩენის პრობლემებზე მუშაო-
ბდა რეკონსტრუქციისა და განვითარების
მსოფლიო ბანკი, საერთაშორისო ურთი-
ერთობების განვითარების ასოციაცია, სა-
ერთაშორისო ფინანსური კორპორაცია
და ინვესტიციების სააგენტო ასოციაცია.

აღნიშნული ორგანიზაციების მუშა-
ობის ძირითადი მიზანია, დისკუსიებისა და
აზრთა ურთიერთგაცვლის პროცესში
შეისწავლონ და გაანალიზონ ქვეყანაში
ეკონომიკის პერსპექტივები. მუშაობენ
თანხების გამოყოფის, ინვესტიციების
მოზიდვის, მათი სწორად დაბანდების გა-
რანტირების შესწავლაზე და მთლიანად
უწყვეტ კოორდინაციას მსოფლიო ბან-
კისა და სავალუტო ფონდის მიერ გამო-
ყოფილი თანხების დასაქონლების პრო-
ცესს.

მუშაობისას გამოიკვეთა სამი ძირი-
თადი პროექტი: საინსტიტუციო მშენე-
ლობა, საკომუნიკაციო საშუალებების
რეკონსტრუქცია და სოფლის მეურნე-
ობის პროგრესი.

დამთავრდა მუშაობა საინსტიტუ-
ციო პროექტზე და მისი წევრები ვა-
რაუდობენ მის განსახორციელებლად
მსოფლიო ბანკიდან მიიღონ კრედიტი 10
მილიონ დოლარის ოდენობით (პირვე-
ლი ათი წლის განმავლობაში რესპუბლი-
კა თავისუფლდება სამრეწველო გადა-
ღისგან, რომელიც ისედაც დაბალია —
სულ 0,2% პროცენტს).

საქართველოს სიდიდისა და პოტენ-
ციის ქვეყნები მსოფლიო ბანკის დახმა-
რებით ახერხებენ წელიწადში ორი
პროცენტის განხორციელებას. ბატონმა
ვაჟიკ გრეისმა შენიშნა, რომ ჩვენს ქვე-
ყანაში გატარებული ორი წელიწადი
მხოლოდ დროის გამოხატულებაა და
არა თანამშრომლობის ინტენსიურობისა
ამ წნის განმავლობაში, რომ არაფერი
გვჭვავთ, სწვა ხელის შემშლელ მოვლე-
ნებზე, ქვეყნის მოვრობაზე კი რამდენე-

რზე შეიცვალა დღეს, მისი აზრით, საქა-
რთველოში არსებობს სტაბილიზაციის
ხელშეწყობის გარანტიები, რაც აქტიური
ურთიერთობის საფუძველია.

გარკვეულია თუ რა კომპეტენციი-
სა და პროფილის სპეციალისტების მოვ-
ლენა ჩვენს ქვეყანაში სხვადასხვა სფე-
როებში საშუალო და ისინი სულ მალე
ეწვევან საქართველოს.

პრესკონფერენციაზე ქართველ
ჟურნალისტთა დიდი დაინტერესება გა-
მოიწვეა სტუმართა დამოკიდებულებამ
ქვეყნის ფულად-საქრედიტო სისტემისა-
დმი. იყო შეკითხვები ეროვნული ვალუ-
ტის ბედზე და სამანეთო ზონაში შესე-
ლის ავ-კარგისაზე.

ბატონმა კრისტოფერ პოლმა აღნი-
შნა, რომ საქართველოს მხრიდან სამანე-
თო ზონაში შესვლა იქნება მონეტარუ-
ლი სისტემის ფუნქციონირების დამაბასიათებელი
კონტროლის სადავეების დათმობა. ის
დიდ მნიშვნელობას არ ანიჭებს არჩევანს,
თუ რომელ ქვეყნებთან ექნება ურთიე-
რობა საქართველოს, რადგან დარწმუ-
ნებულია, რომ ქართულ ეკონომიკას
მსგავსი ურთიერთობები პირველ ხანებ-
ში მნიშვნელოვან წარმატებას გერ მო-
უტანს ანალიზმა დადასტურა, რომ ქვე-
ყნის მოსახლეობა, მატერიალური კრი-
ზისის გამო, უძლურია გადაინადოს მსო-
ფლიო ბაზრის ფასებში შეძენილი რესუ-
რსებით გაწეული მომსახურების საფა-
სური. საჭიროა სახელმწიფო ბიუჯეტის
ხარჯების დაფარვა სხვა სახსრებით. ამ
სახსრების ერთადერთი წყარო კი ჯერჯე-
რობით უცხოური ინვესტიციებია.

ბატონმა ვაჟიკ გრეისმა ისაუბრა
ყოფილი საბჭოთა კავშირის რესპუბლი-
კებისა და მსოფლიო ბანკის ურთიერ-
თობებზეც. ამ ორგანიზაციასთან თანამშ-
რომლობით ყველაზე მნიშვნელოვან
წარმატებას მიაღწია ესტონეთმა. მნიშე-
ნელოვანი დახმარებები მიიღო ბალტი-
სპირეთის დანარჩენმა ორმა რესპუბლი-
კამაც. ექტორად ჩავთვთ თანამშრომლო-
ბაში სომხეთი, მაგრამ მხოლოდ პირველ
ეტაპზე. გვიან დაიწყო პროცესი მოლ-
დოვამ, მაგრამ სწრაფად პროგრესირებს.
ბელარუსის ძლიერ პრაგმატულია, უკ-
რაინას კი დიდი თავის ტიკილი უწოდა.
ბოლოს დასინა, რომ არაფერს იტყვის
რუსეთზე, რადგან ჩვენც კარად ვიცით
რა არის რუსეთი. აღნიშნა საქართვე-
ლოს არასახარბილო მდგომარეობა ამ
მხრივ, მაგრამ ამ მდგომარეობას კრიზი-
სული მაინც არ უწოდა. გარკვეულ წარ-
მატებებს საქართველომაც მიაღწია და,
რაც შთაფრია, პერსპექტივები დიდია.

დავით ნინიკაშვილი

სარედაქციო
კრებები

ბიორაბი
ალიბაგაშვილი,
პასილ
გალაშვილი,
მამუკა
ვაჩუაშვილი.

პასუხისმგებელი რედაქტორი
პაატა შუშაშვილი

გაზეთის დირექტორი
პასტაშვილი

პასუხისმგებელი მდივანი
გონდო მამარაშვილი

ნამყვანი რედაქტორები:
არილი:

თამარაშვილი გალაშვილი

პასტაშვილი გონდო

რამაშვილი სირაძე

თვალსაწიერი:
მარი ტორაძე

დავით პასაგარი

შადიშვილი შადიშვილი

4 X 4

თამაშ ტამაშაძე

ფოტოლუსტრაციის
განყოფილების გამგე

მურმანი ჩაჩუა

მხატვარ-დიზაინერი
დომიტრი მონსელიშვილი

კომპიუტერული უზრუნველყოფა
თენგიზ ჩოლოყაშვილი

გამოდის

ოთხშაბათობით

მასალების გამოყენება რედაქცი-
ასთან შეთანხმების გარეშე განხილუ-
ბა, როგორც საგარეო უფლებების
შედასვა. ავტორები თავად აკრებენ პა-
სუხს მასალაში მოყვანილი ფაქტების
თუ ციტატების სიზუსტეზე. წერა-
ბიარ რეცენზირდება დაავტორებს არ
უბრუნდება.

მისამართი:

თბილისი,

პეტრიაშვილის ქ. № 7.

ტელ.: 29-48-05

ფაქსი 34-73-06

იბეჭდება ოფსეტური

წესით საგაზეთო

კორპუსში,

ხოშარაშვილის 29.

რეგისტრირებულია

საქართველოს რეს-

პუბლიკის იუსტიცი-

ის სამინისტროში,

რეგისტრაციის

№ 1122.

დავითაშვილი:

შეზღუდული

პასუხისმგებლობის

საზოგადოება

„კოპა-კოლა“

კავკასიონი“

პირადი პირები:

ბიორაბი ალიბაგაშვილი,

პასილ გალაშვილი,

მამუკა ვაჩუაშვილი.

და

თბილისი მ-6

ქართული გონივრუ-

ცნებებით, ვირებით, უფრო ხშირად კი, ზურგით გადმოქონდათ სასიცოცხლოდ აუცილებელი პროდუქტი. ხშირი იყო შემთხვევა, რომ ბალყარეთიდან ზურგით გადმოუტანიათ 20 ლ. ბენზინი ავადმყოფის საავადმყოფოში მისაყვანად.

მშვიდობიან პერიოდში ამ უღელტეხილებს კარგად მომზადებული ტურისტები თუ შეპყრულებული სოფლები და, ალბათ, გასაგებია, რომ მხოლოდ უკიდურესი გაჭირვება თუ აიძულებს ადამიანს ასეთი „მოგზაურობის“ წამოწყებას, მითუმეტეს ახლა, როცა ყოველ ნაბიჯზე სიფთაო მოელის.

ზამთარ-გაზაფხულზე ასევე ჩაკეტილია ლენტეხი — მესტიის საავტომობილო გზა (რომელზეც მსუბუქი ავტომანქანით ზაფხულშიც კი შეუძლებელია მოძრაობა). ვერტმფრენები კონფლიქტის ზონას არიან მიმავრებული და სვანეთთან დაკავშირების ერთადერთ საშუალებად რჩება გზა ზუგდიდიდან მესტიამდე, მაგრამ, საუბედუროდ, ამ გზაზე სიარული უფრო სახიფათოა, ვიდრე სამი მეტრის სიმაღლის თოვლით დაფარულ უღელტეხილზე გადსვლა. საქმე ის გახლავთ, რომ ამ გზის თითქმის 120-კილომეტრიანი მონაკვეთი მთლიანად ოკუპირებული (ამ სიტყვის პირდაპირი მნიშვნელობით) აქვთ ყაჩაღებს და მიმდინარეობს დაუნდობელი ძარცვა.

მთელი წლის განმავლობაში ზუგდიდიდან მესტიამდე, ან პირიქით, მიმავალი ყველა მგზავრი გაძარცვული და შეურაცხყოფილია. არ ინდობენ ქალებს, ბავშვებს, ავადმყოფებს, სატირალში მიმავალ ჭირისუფალს. იტაცებენ პროდუქტს, სხიან ტანისამოსს, ფეხსაცმელს, ყველაფერს, რასაც კი ხელი მოეკიდება. არის უამრავი დაჭრის შემთხვევა, ხშირად ძარცვას არ სჯერდებიან, მგზავრებს საერთოდ ართმევენ ავტობუსს ან სატვირთოს და ბედის ანაბარა ტოვებენ (შორს რომ არ წავიდეთ, სულ რამდენიმე დღის წინ ზედიზედ ჩატარდა რამდენიმე მასობრივი ძარცვა, რის შედეგადაც კიდევ სამოცამდე ადამიანი დატოვეს ცარიელ-ტარი-ვლი).

ალბათ, ბევრს მოუსმენია ტელევიზიით ან პრესაში წაუკითხავს სვანეთისათვის გამოყოფილი პუშკინტარული დახმარების შესახებ, რომ თითქმის მოსახლეობას გაეგზავნა ფქვილი, შაქარი, ზეთი და ა.შ. მაგრამ, ალბათ, ცოტამ თუ იცის, რომ ტვირთების მხოლოდ უმნიშვნელო ნაწილი თუ აღწევს დანიშნულების ადგილამდე. პროდუქტით დატვირთული ყოველი მანქანის სვანეთში აყვანა, გულდასმით იგეგმება, როგორც სამხედრო ოპერაცია, ქირაობენ დაცვას (ცხადია, დიდი გასამრჯელოს ფასად) და ყაჩაღებთან ხანგრძლივი მოლაპარაკებების შემდეგ, საუკეთესო შემთხვევაში, შეიძლება ტვირთის ნახევარი გადარჩეს. მოსახლეობამდე ერთი მუჭა ფქვილის თუ შაქრის მისატანად იხარჯება უზარმაზარი ენერგია, იღვრება ოფლი და ხშირად სისხლიც. მოხდა ისიც, რომ გამცილებლებსა და ყაჩაღებს შორის სისხლიანი შეტაკების შედეგად, იტალიიდან უფასოდ გამოგზავნილი ზეთის ორლიტრიანი ქილებით (თითოეულ ქილას ქართულად ეწერა: „საჩუქრად იტალიელი მეგობრებისგან“) და შაქრით დატვირთული ავტომანქანა ენგურში გადავარდა.

ყაჩაღთა ზღვარსაღდასული უღმობელოება და ცინიზმი კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ ამ რეგიონში საქართველოს

იურისდიქცია არ ვრცელდება. ტერიტორიული მოსახლეობა სმამალა პროტესტის გამოთქმასაც ვერ შეუძლებს, რადგან დამნაშავეთა მუქარა ფიზიკური განადგურების შესახებ გაცილებით რეალურია, ვიდრე ხელისუფლების მხრიდან კანონიერების თუნდაც ნაწილობრივი დაცვა.

ვინ არიან ეს ყაჩაღები? სანამ ამის შესახებ ვიტყვოდეთ, გავიხსენოთ სოხუმის დაცემის შემდგომ, უღელტეხილზე დატრიალებული ტრაგედია. გაუბედურებულ და სიკვდილისპირას მისულ ხალხს დაუნდობლად ძარცვავდნენ თანამემამულეები, ართმევდნენ იარაღს,

ბეგისა, ძნელია მათი დადანაშაულება სვანთმოძულობაში, ვინაიდან, არანაკლები წარმატებით აყაჩაღებენ მეგრელებსაც, არც სხვა კუთხის შეილებს წყალობენ, თანაც ძალიან მჭიდრო კონტაქტი აქვთ სხიშში მოკალათებულ დაჯგუფებასთან, რომელსაც რაციით უკავშირდებიან და, ამგვარად, ყოველთვის ცნობილია ორივე მხრისთვის, ვინ მოძრაობს გზაზე, რა ძალა აქვს და რა დარჩა წასართმევი. ასე გრძელდება თვეების განმავლობაში. ყველაფერი ამის და კიდევ სხვა კონკრეტული ფაქტების შესახებ არაერთხელ ეცნობა შინაგან საქმეთა სამინისტროს, მთავრობას, პარლა-

მიანისთვის ნათელია, რომ ამ ეტაპზე თავდაცვისთვისაც კი არ ვართ მზად, ჯერ შიგნიდან ვერ დაგვიყარებია წესრიგი. სრული დაუსჯელობის გრძნობით შეპყრობილმა დამნაშავეთა სამყარომ ყველა სფეროში დაჯაბნა სახელმწიფო და, ფაქტობრივად, საქართველოში ყაჩაღების დიქტატურა გამოაცხადა, რომლის გავლენის სფერო იმ ტერიტორიებსაც კი სწვდება, სადაც მთავრობას ხელი არ მიუწვდება. ხელისუფლება გაეროს შუამავლობითაც კი ძლიერ ასერებს მოლაპარაკებების წარმოებას აფხაზთა მხარესთან, ამ დროს აქ ნაძარცვი დაუბრკოლებლად გადის ენგურსკაღმა.

სვლა, ქართველები მთელ მსოფლიოში მოგზაურობენ, მაგრამ ძნელად, რომ წარმოადგენს უკუაზრის დაებადოს; როდესაც მოქალაქეს ქვეყნიდან გასვლა უფრო უადვილდება, ვიდრე მშობლიურ სოფელში ჩასვლა, ეჭვემ დგება სახელმწიფოს არსებობის საკითხი. დემოკრატია სახელმწიფოებრივი მოწყობის ერთ-ერთი ფორმაა მხოლოდ და სახელმწიფოს გარეშე მასზე საუბარს აზრი არა აქვს. სვანეთის გასაჭირი მძაფრად წარმოაჩენს იმ პრობლემას, რაც მთელი საქართველოს წინაშე დგას, ქვეყანა ავციას თავლად გადაიქცა, ძალიან ბევრი ნაკადი დაგროვდა, რომლის გატანასაც რკინის ხელი და რკინის ცოცხი სჭირდება. უმოქმედობა გაცილებით მეტი ბოროტებაა, ვიდრე მოქმედების დროს შეცდომის დაშვება.

ქვეყნის ტერიტორიულ მთლიანობას შიგნიდან უფრო დიდი საფრთხე ემუქრება, ვიდრე გარედან. აფხაზეთის რეალურად დაბრუნებაზე, ფიქრის კი ზედმეტი, სანამ ფრონტისპირა რეგიონებში და, კერძოდ, სვანეთში სანიშნურო წესრიგი არ დამყარდება.

მესტიის რაიონში კიდევ უამრავი მწვავე პრობლემაა, მაგრამ მათზე საუბარი მხოლოდ მას შემდეგ ღირს, როცა იქ რეალურად გავრცელდება საქართველოს ხელისუფლება.

სხვაფრივ ყველაფერი წესრიგშია! ფეხს იდგამს გაზაფხული და მალე აბრდღეილდება თვალისმომჭრელი სილამაზით, ისევ დგას მოღრუბლული უშბა, მჭმუნვარედ დასცქერის კაცთა მოდგმას და ფიქრობს მათ უკუნურებაზე.

შენა თეთრაძე

მდგომარეობა სვანეთში სტაბილურად კატასტროფულია

ძვირფასეულობას. ვინ იყვნენ ისინი? ნებისთი თუ უნებლიედ, ჩვენში ფეხი მოიკიდა აზრმა, რომ ლტოლვილებს ძარცვავდნენ სვანები და გაიფიქრა სვანეთი ალადიოთ; არადა, ალბათ, არასდროს ყოფილა სვანეთი ისე ლატაკი, როგორც დღეს. მანამდე თითქმის მეგრელები ძარცვავდნენ მატარებლებს და ფქვილის და შაქრის მთებს ითვისებდნენ, თუმცა, სამეგრელოში ჩასული ადამიანი მაშინვე იგრძნობს, რომ იქაც ისევე ენატრებათ ეს პროდუქტები, როგორც სხვაგან.

ამასობაში, სიმაღლეს თვალი გაუფიქროთ და იმის გამო, რომ ბოლოდროინდელი ტენდენციით დამნაშავეობა კუთხურობის რანგში ავიყვანეთ, ჩვენივე ხელით ვადვივებთ კუთხეებს შორის შუღლს. ყველაფერს უცხო ქვეყნის სპეცსამსახურებს ვერ დავაბრალებთ. როცა სხეულის ნაწილები ერთმანეთთან ვერ რიდგებიან, ტვინია დამნაშავე.

როცა სოხუმი დაეცა და ლტოლვილები კოდორის ხეობას შეუყვანენ, მთელ საქართველოში საოცრად ოპერატიულად დერაზმა დამნაშავეთა სამყარო და, ფაქტობრივად, თავის კონტროლს დაუქვემდებარა მთელი უღელტეხილი. დააყენეს პიკეტები ყველა ხილზე და მოსახლეობაში. მიითვისეს ხელისუფლების მიერ სიმშრით ჩამოტანილი სანავის და სანოვანის დიდი ნაწილი და იქაურობის ბატონ-პატრონებად იქცნენ. ეს ყველაფერი სვანეთში ხდებოდა, ამიტომ სვანების სახელით იყო მოსახერხებელი ძარცვა და „წინა პოზიციებზე“ სვანი ყაჩაღები მუშაობდნენ, რომლებსაც, ხშირ შემთხვევაში, ძალიან ზუსტი ინფორმაცია გააჩნდათ ლტოლვილების ავლადიდების შესახებ.

როცა ლტოლვილთა ნაკადმა იკლო, ჩამოსულმა ყაჩაღებმა ახალ საძოვრებს მიაშურეს, ადგილობრივები კი დარჩნენ, საიმედოდ ჩაკეტეს სოფელ ხაიშის მიდამოები და წყნარად განაგრძეს ადგილობრივი მგზავრების ყვლეფა. დაბა ჯვარში კი დაბანაკდა შინაგანი ჯარის სოხუმის ბატალიონი (მეთაური შოთა კვარაცხელია). გაუგებარია, რა დაეალება მიცემა მათ, ვინაიდან ოქტომბრიდან აპრილამდე ამ გზაზე გამგელები ყველა მგზავრი გაძარცვეს და, ამასთან, დაუფარავად აცხადებენ, რომ ჩვენ უნდა ამოვიღოთ მთელი ქონება, რაც სვანებმა ლტოლვილებს წაართვიოთ.

მიუხედავად ამ განცხად-

მენტს, მაგრამ ამოღ. არადა, თუ ამ ეტაპზე რეაგირების საშუალება არ არის, ის მაინც შესაძლებელია, რომ ზემოთ აღნიშნული ბატალიონი დროებით მაინც სხვაგან გადაიყვანონ. დიდი ფიქრი და განსჯა არ სჭირდება იმას, რომ მდგომარეობა უკიდურესად გამწვავებულია, რასაც მოჰყვება არა გაუთვალისწინებელი, არამედ ადვილად მისახვედრი შედეგები.

სად არის სახელმწიფო? ჩვენში ხშირად გაისმის ხმები აფხაზეთის ბრძოლით დაბრუნების აუცილებლობაზე, თუმცა, ყოველი გონიერი ადა-

ცხინვალის ზონაში მთავრობის წარმომადგენლები ვერ შედიან, სამაგიეროდ, თავისუფლად შედიან ნარკოტიკებით მოვაჭრენი და ქეიფობენ ხაბიზგინებზე, მათ წინ არავინ ეღობებათ.

ამ „მშვიდობის დესპანებმა“ დაძლიეს კუთხურობის სენი, ეროვნული ანტაგონიზმი და პოლიტიკური დაპირისპირება და თუ ასე გაგრძელდა, ოფიციალურადაც დაეპატრონებიან ქვეყანას. საქართველოში დემოკრატია არ არსებობს და მასზე ჯერ ნაადრევია საუბარი. გაიხსნა საზღვრები, გაიოლდა გა-

პირთი ასეულის ორი რუსი

აფხაზეთის ომში მრავალი ეროვნების ადამიანმა მიიღო მონაწილეობა. თვითმხილველნი ადასტურებენ სოხუმის აღების საბრძოლო ოპერაციაში რუსეთის არმიის საპეციალური დანიშნულების რაზმების გადამწყვეტ როლს. დადასტურებულია 1993 წლის 15-16 მარტს, სოხუმზე შემოტევის დროს, რუსი მებრძოლების აქტიური როლი. რუსები ტაშიშთან გადმოსხმულ დესანტშიც მრავლად იყვნენ. რუსები იბრძოდნენ ქართველთა მხარდახარაც. მათ პროფესიონალიზმს, საბრძოლო ვაჟკაცობას კი ნაკლებად ვიცნობთ.

სერგეი უშაკოვი 23-ე ბრიგადის მე-6 ბატალიონის მეთავე ასეულის მებრძოლი გახლდათ. მისი მეგობარი სოსო თოდუა იხსენებს:

„აფხაზეთი ერთ-ერთი შემოტევის დროს, აფხაზი მოგვეყვით. გადარჩენის იმედი გადაგვეწერა. შეგთანხმდით, მაქამდე გვებრძოლა, ვიდრე ბოლო ტყევი არ დაგვრჩებოდა. სიკვდილს უკვე შეგვეშვეო, როდესაც მესხეთის ფორმის გამოწვევით მუდამ გადამებული სერგეი უშაკოვი ჩამოვყავს საზღვარში, შედარებით უსაფრთხო გზა გვიჩვენა და ყველანი მშვიდობით გამოვედით ალყიდან...“

სერგეი უშაკოვი მე-6 ბატალიონის მეთავე ასეულიდან პირველი დაიღუპა. კოლია გეგლინიც იმავე ასეულში იბრძოდა. ორი კვირა გავატარე მასთან ერთად მდინარე გუმისთასთან ბატალიონში. მას „გუგუშა“ იცნობდნენ.

ოცდაოთხსაათიანი მორიგეობის დროს პოზიციები ვიწმენე ძალიან თუ მოვრეოდა, „გუგუშა“ იმწამსვე იქ განდევნიდა. ჩათვლილს მოყვარულებს ამიტომაც არ უყვარდათ მასთან ერთად მორიგეობა. 1993 წლის 25 ივლისს სერგეი მამარტოვლებით ჩვენებს ძალიან გაუჭირდათ.

ბრძანება მოვიდა — ასეულის ასოციალირებული ნაღმმცვერები ქვემო ემერის პოზიციებიდან მოგვეხსნა და „შრომისკენ“ გადაგვესროლა. არც ჩვენი გვიღებდა. ოცდაოთხმეტეკაციანი ასეული პოზიციური ბრძოლა აწარმოებდა ნახევარკოლონიური „ზოლზე“. თხოვნიერ კაცს საზღვარში მორიგეობდა დღე-ღამის განმავლობაში, დანარჩენები ჯარბაში ისვენებდნენ საბრძოლო მზადყოფნაში. არაფერი იყო, რომ ნაღმმცვერებისთვის გავგეგოვოთ ლეხინა. კოლია ნახევარი საათის დაბრუნებული იყო პოზიციიდან, წამითაც არ უფიქრია — ნაღმმცვერები არ დაგვეპროგნოზა და გააყვია ჩვენს „სტოლგაციკას“...

16 სექტემბერს აფხაზეთში განიარაღებულ სოხუმზე შეტევა წამოიწყო. მე-6 ბატალიონი უკვე დაშლილი იყო — იგი შინაგანი ჯარის ნაწილად გადაკეთდა. კოლია გეგლინი შინ იყო, გულრიფშაში დედამისისთვის უთქვამს — ჩემი „ზამოლიტი“ ახლა გუმისთაზე იქნებაო და ფეხით წაუშლა ქვემო ემერისკენ...

მხოლოდ 18 სექტემბერს ჩაგაღწი დაბნეულ სოხუმში. მეგობრებმა მამამს კოლიას დაღუპვის ამბავი.

სანგრიდან გამოსულ კოლია გეგლინი თურმე, ვიღაცამ ქართულად დაუბახა: „მოდი, ბავშო!“. კოლია იქითკენ დაძვრულა, ვერაფერს კი ვუშვარი თუ ვუთხარი. ასეულში კოლიას მხოლოდ მე მეგობართაგან-ხოლომ ქართულად. ამიტომაც იმწამსვე გავიფიქრე და დღესაც დარწმუნებული ვარ, დამახსებელი მე ვეცდნე და ასე მამამთად იმითმე დაიძრა მტრისკენ...

ახლა რასაც ვიტყვი, სრული სიმართლეა და ნურავის ვგონებ მხატვრული ხერხი:

კოლია გეგლინი მე-6 ბატალიონის მეთავე ასეულიდან ბოლო დაიღუპა. დიანს განგებამ ასე იხება — ერთი ასეულიდან პირველად სერგეი უშაკოვი და ბოლოს — კოლია გეგლინი. ისინი აფხაზეთში დაბადებული რუსი ბიჭები იყვნენ. რა თქმა უნდა, შეეძლოთ ომის დაწყებისთანავე ჩამხსდარიყვნენ თვითმფრინავშია რუსეთისთვის შეფარდებითა თავი ისევე როგორც ბევრი აფხაზეთში მცხოვრები ქართველიც კი მოიქცა, მაგრამ ამ ორმა რუსმა პირმაინადად მოიხადა ვალი თავისი სამშობლოს — საქართველოს წინაშე.

პაატანა სარია

ბიჭები...

სათაურს, ალბათ, არ მიწყენს და, ბატონ შოთა ნიშნაიძის დავისესხება.

ბიჭები — როგორ არ მინდა ამ ბიჭებს ლტოლვილები ან როგორც ამ ბოლო დროს ეძახიან — საცხოვრებელი ადგილიდან დროებით გადაადგილებულები ერქვათ.

მე ისინი სასტუმრო „ივერიაში“ გავიცანი ჩვენ ერთ-ერთი მათგანი თავისსაფარში — სასტუმროს ნომერში ვიშვარდით. მთელდავად სიფრთხილს, ოთხში წესრიგს, სისუფთავს მუდრობდა და სიბოლო სუფებს. ისინი 16-17 წლის ყმაწვილები არიან: ლევანი, ირაკლი, დათო, მერაბი, თამაზი. ომამდე ბიჭები გაგრაში ცხოვრობდნენ და თანაც ძალიან კარგად („იქ ცუდად ვინ ცხოვრობდაო“ — ეს მათი სიტყვებია).

ვეუბნები, რა უფროსობაშია ჩემი დეიღუტა და მათი დახმარებაც დამიწოდება. ჩვეულებრივი კითხვა-პასუხის ნაცვლად, მალე ძალზე უშუალო საუბარი იმართება.

— იცო, ომი როგორ იწყებოდა? — მეუბნება ირაკლი. — იმ ზაფხულს განსაკუთრებით გააქტიურდა ქალაქის მიდევია, თითქმის ყველა ქართველს იარაღი ჩამოართვეს. ჰიბეში თუ დანას გიოვიდნენ, რამდენიმე დღით პატიმრობაშიც კი ატყუებდნენ. ეს ყველაფერი მხოლოდ ქართველებს ეცებოდათ. აფხაზები კი ამ დროს თურმე იარაღდებოდნენ მერე ყოველ დღით სროლას დაიწყებდნენ და თან ყვიროდნენ: „ეი, გრუზინი, ვინა ნაინაეცხიაო“. მერე მართლად დაიწყო ომი. — ირაკლი ჩერდება.

— როგორ წამოხვედით? — ჩვენ გვეგონა, ერთ კვირაში ყველაფერი დამთავრდება-თქო და ისე წამოვედით, არფერი წამოგვიღია.

— ყველაზე მეტად რაზე დავწყდათ გული? — სურათების ალბომი რომ წამოვღო, აღარაფერზე არ დამწყდებოდა გული. — ამბობს თამაზი. გადყვარდნენ ან დახვდნენ ჩემს სურათებს აფხაზები...

— ეჭ, რა ბიანია გვქონდა გერმანული „ვეიგენ-ბანი“, ყველაზე მეტად ეს მენანება — ეს ირაკლია.

— მე კიდევ სულ იმას ვფიქრობ, ნეტა ტელევიზორი მაინც გამოგვტანა. ახალს ჩვენ აქ ვერ ვიყიდით და რამდენი ხანა ნორმალურად ტელევიზორისთვის არ მიუღებია. — ამას ლევანი მეუბნება.

მე ვითომ ვამწვიდებ და ვეუბნები: მე კი მაქვს ტელევიზორი, მაგრამ ლამის 10 საათამდე ტელევიზია არ მუშაობს და 10 საათის შემდეგ შუქი აღარ არის. ასე რომ, მაგაზე გული ძალიან ნუ დავწყდებათ.

ბიჭებს ელმებათ.

ეს ყველაფერი ახლა ხდება, ომის შემდეგ, როცა მათ ძველი ცხოვრებიდან თითქმის არაფერი შემორჩა, მაქამდე კი...

მანამდე ბიჭები სკოლაში დადიოდნენ, გაკეთილების შემდეგ ზოგი ფეხბურთზე, კალათბურთზე, კარატეზე, ზოგიც — მუსიკაზე. მერე სანაპიროზეც გავიღოდნენ.

— მე მუსიკალური შვიდწლიანი დავამთავრე, დიპლომიც ავიღე. მისხაროდა, ცოლს ავდივად მოვიყვანე, ერთი დიპლომი მაინც მექნება-თქო. „უდიპლომო სასიძო“ — ხომ გინახავს? — მეკითხება ირაკლი (ახლა მე მეღმება). — ეჭ, დიპლომიც იქ დარჩა, — სინანულით აგრძელებს მერე.

აფხაზი მეგობრებიც ჰყვდათ: მიშკა, ასტაური, ხუმა...

რამდენჯერმე ვკითხე, როგორ იმეზავრეს გაგრიდან თბილისამდე, მაგრამ ჯოტად არ მცემენ პასუხს. ვხვდები, იმ ზაზე მათ ბევრი დამცირება და შეურაცხყოფა გადაიტანეს.

— მე აღარც კი დავდივარ აქაურ სკოლაში, — ამბობს მერაბი.

— არა, ისე კარგი ადამიანებიც ბოლომდე შეგვხვდნენ თბილისში, — იწყებს დათო. საერთოდ, დათო ძალზე სიტყვაძუნწია, დროდადრო მოგვაპყრობს თვალბნება და ამით გამოხატავს ყველაფერს, — თბილი-

სელი გოგონები გაგრაში რომ ჩამოდიოდნენ, ხელის-გულზე ვატარებდით, აქ კიდევ ვიღაც ვუნდღვართ ჯიბე-გამოფხეკილი ლტოლვილები! — გულისტკივლით წამოსცდებოდა ლევანს. ჰკვირნი ბიჭი ჩანს ლევანი, დახვეწილი, ფაქიზი, თურმე სულ ფრიალებზე სწავლობდა, იურისტობაზე ოცნებობდა. კითხვა უყვარს ძალიან, კლასიკური მუსიკაც. საყვარელი კომპოზიტორებია ენო მორიკონი და ბეთოვენი, საყვარელი მწერალი — ყაზბეგი (გალაკტიონი მახსენდება — „უსმინეთ ყაზბეგს — ბევის ბეთოვენი“).

დანარჩენებმა საყვარელ მწერლად ერთხმად კონსტანტინე გამსახურდია დაასახელეს.

მაგიდაზე რვეული შევნიშნე, ლევანი ინგლისურს სწავლობს თურმე.

— დამოუკიდებლად მეცადინებო? — არა, უნა მესმარება.

უნა, რუსთაველის პროსპექტზე წარმოებული ბრძოლების შედეგად უსახლკაროდ დარჩენილი და დროებით „ივერიაში“ თავშესაფრებული ბატონ ლევან დვინილის უფროსი ვაჟია. მას თურმე ახლა მეგობრობა აკავშირებს ამ ბიჭებთან.

უცხი ფანჯარასთან მდგომი ირაკლი მოგვიბრუნდა:

— ნეტა ეს მტკვარი შვე ზღვას უფრთხვებოდა, ახლაც შვე გადავტვობდი!

რამხელა დარდს ფარავს ეს ერთი შეხედვით, მხიარული, ენამოსწრებული ბიჭი.

ვეკითხები, როგორ ატარებენ თავისუფალ დროს. ძირითადად, ვერის ბაღში ან კინოში დადევართო. თუკარში ან ოპერაში თუ ყოფილხართ-მეთქი.

— სადა მაქვს ოპერაში ჩასაცემელი ტანსაცმელი? — თითქმის ხსოვსა ირაკლი.

ოთახში ოქროსფერკულულებიანი, სამოდე წლის გოგონა შემოცქრილა და ლევანს მუხლებზე მოეცია.

— ლევანი, პული მოიტანე? — ჰკითხა ძმას.

— ცოტა მოიცადე, მარიკა, დეიდაც მოვა მალე, — მოვეცოდა იგი.

მართლაც, მალე მოვიდა სიმპათიური, სანდომიანი მანდილოსანი, ქალბატონი მთვარის ტახტა — ლევანის და მარიკას დედა. მისი მოკრძალებული ნათქვამიდან გავიგე, როგორ უჭირს. მარიკა ავად ყოფილა და წამლებს ვერ ყიდულობენ — რუსული მანეთი არა აქვთ. ქალბატონმა მთვარისამ მთხოვა მისი სახელით მაღლობა გადაეცა ფირმა „კოლხეთის“ თავაკის ბატონ გურამ უთურაშვილისა და თბილისელი მოქალაქის ბატონ მურმან ნაჭყების ოჯახისათვის, რომლებიც უკიდურესი გაჭირვების დროს ამოუღდნენ გვერდით.

კიდევ დიდხანს ვისაუბრეთ. ბევრი სათქმელი აქვთ ამ ნადრევად დაცემულ ბიჭებს. ბოლოს მათ უღიდეს ტკივლზე ვკითხე, რას აპირებთ-მეთქი.

— დაგბრუნდებით, აუცილებლად დაგბრუნდებით ჩვენს სახლში. თუ 10-12 წლის აფხაზი ბავშვები იარაღით ხელში იბრძვიან, ჩვენ რატომ ვერ უნდა შევძლოთ. არც სხვისი დახმარება გვჭირდება, ოღონდ ხელს ნუ შეგვშლიან.

ბიჭებმა გარეთ გამომაძიეს. თითქმის მომიბოღიშეს, საკადრისი მასპინძლობა ვერ გაგიწიეთო, მაგრამ აი, დაგბრუნდებით გაგრაში, იქ გვექვეით და ნახეთ, რა მასპინძლობა ვიკითო. მეც ვიბრძვი, რომ აუცილებლად ვესტუმრები. ერთმანეთს ღმილით ვემშვიდობებით.

— როგორ არ მინდა, ამ ბიჭებს ლტოლვილები ერქვათ.

ირმა მარღალიშვილი

მიგრაცია

სანამ გაზაფხული მოვა...

ბოლო წლებში საქართველოს ათი-ათასობით ადამიანი ტოვებს. მიღიან რუსები, უკრაინელები, ბერძნები, ებრაელები, სომხები... და ქართველები. მიზეზი ყველასთვის ნათელია — არასტაბილური პოლიტიკური სიტუაცია, უკიდურესი ეკონომიური სიღუპიერი, მომავლის შიში.

სტატისტიკური მონაცემები:
რესპუბლიკის ფირგლებს გარეთ გავიდა:
1990 წელს — 59 ათასი მოქალაქე;
1991 წელს — 60 ათასი;
1992 წელს — 75 ათასი;
მათ შორის (1990-1992 წწ.):
რუსი ეროვნების 92200 წარმომადგენელი;
აზერბაიჯანელი — 26200
სომხები — 18450
ქართველი 20500
(1993 წლის მონაცემები ჯერ-ჯერობით ცნობილი არ არის).

შემდეგ მოდიან ბერძნები, ებრაელები, ოსები და ა.შ. ჩვენთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქართველი მიგრანტები. მათ ერთ ნაწილს აფხაზეთიდან ლტოლვილები წარმოადგენენ. მხოლოდ

1993 წლის 30 ნოემბრიდან დღემდე თბილისიდან რუსეთის სვკადასვა ქალაქში გაეზარდა 2472 ლტოლვილი. ბევრი მათგანი წავიდა 1993 წლის წინა პერიოდში თბილისიდან, ბარუმიდან. სამწუხაროდ, ობიექტური და სუბიექტური მიზეზების გამო ზუსტი რაოდენობის დადგენა ვერ ხერხდება, ვარაუდით კი საკმაოდ სოლიდური რიცხვია.

მეორე ნაწილს უცხოეთში დროებით სამუშაოდ წამსვლები წარმოადგენენ.

დღეს ყველაზე მოიკიდა ფეხი შეხედულებამ, რომ საქართველოში სიცოცხლე ჩაკედა. გზა ხსნისა ერთია — საზღვარგარეთ წასვლა.

და მიუგზავრებიან „თბილი ქვეყნებისკენ“ ჩვენი ახალგაზრდობის საუკეთესო წარმომადგენლები — ბიჭები თუ გოგონებმა კანდიდატები, ექიმები, ინჟინრები. მიღიან ლეგალურად და არაღეგალურად, ათასგვარი ფორმებისა თუ უცხოელი ნაცნობ-მეგობრების დახმარებით. მთავარია იქმდე წასვლა. იქ კი აღარაფერი თავი-ღობს კარტოფილის თხრას, ფორთოხლის კრეფას თუ გაზეთების დატარებას.

უცხოეთში წამსვლელთა ასაკი ძირითადად

20-35 წელია. მამაკაცებთან ერთად სუსტი სქესის წარმომადგენლებიც წარმატებით იპყრობენ ევროპისა და აზიის ქვეყნებს.

მიგრანტთა უმეტესობას აღთქმულ ქვეყანად ესახებათ რუსეთი (განსაკუთრებით, თანამედროვე ბიზნესმენებს), შემდეგ ისრაელი, საბერძნეთი, გერმანია. იშვიათად — ევროპის სხვა სახელმწიფოები და ამერიკის შეერთებული შტატები. ალბათ, გარკვეულ რაოდენობაშია ის, რომ ეს ქვეყნები ნაცნობია ან ნაცნობ-მეგობრები, რომლებმაც უკვე გაიკვლიეს გზა (ისრაელი, საბერძნეთი) ესმარებიან ჩასვლებს დამკვიდრებაში.

უცხოეთში მუდმივ საცხოვრებლად დარჩენას თითქმის არაფერი აპირებს. ყველა იტოვებს შესაძლებლობას, ამინდის გაუმჯობესების შემდეგ, დაბრუნდეს სამშობლოში.

გამწელებულია მიგრანტთა ზუსტი რიცხვის დადგენა. უმეტესობა საცხოვრებელი ადგილიდან არ ეწეება, შესაბამისად, არც ფიქსირდება მათი წასვლა. თუ ოფიციალურად 25 ათასი ან უფრო მეტი ქართველია საზღვარგარეთ, სოციოლოგების ვარაუდით, რეალურად მათი რიცხვი 2-3-ჯერ მეტია.

ცირა აბულაძე

პირველი გვერდი

საქართველოს პრეზიდენტის 1993 წლის 16 სექტემბრის №18 2 დადგენილებით, „საერთაშორისო-საფინანსო საქმიანობის შემოწმების შედეგად გამოვლინებული ფულადი სახსრებისა და მატერიალური ფასეულობის მითვისების ფაქტებიდან გამომდინარე, ასოციაციისა და საერთაშორისო სახლის შემოწმების მასალები ექვემდებარება საგამომძიებლო ორგანოებზე გადაცემას“.

სამწუხაროდ, საზოგადოება არ იყო ინფორმირებული კონტროლის პალატის დასკვნების შესახებ და, შედეგად, არც აღმოჩენილ დარღვევებზე იცოდა რაიმე. „კათარზისის“ კვლავ იმ კაშკაშით დაღვრილი ფასეულები და ბუნებრივი, რომ ჩვენი საზოგადოების წარმომადგენლები წევრები თავიდან დაუდგენენ ასოციაციას. განსაკუთრებით დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა უწინდელისა და უწინდელის თანადგომას. მისი თხოვნით საქმე არ გადაეცა პროკურატურას და კონტროლის პალატის დადგენილებაში გაჩნდა დამატებითი ჩანაწერი: „მაგრამ ცნობად იქნეს მიღებული რესპუბლიკაში შემწილი რთული პოლიტიკური-სოციალური მდგომარეობა, საჭიროების კათოლიკოს-პატრიარქისა და საზოგადოების გარკვეული ნაწილის თხოვნა და შემოწმების მასალები განსახილველად გადაეცეს ასოციაციას, „კათარზისის“ უმაღლეს ორგანოს — კონფერენციას, საზოგადოების ფართო ფენების მონაწილეობით“.

კონფერენციაში საზოგადოების ფართო ფენების მონაწილეობა, ბუნებრივია, ხელს არ აძლევდა ასოციაციის პრეზიდენტს. პირიქით, კონფერენციაზე არ დაუშვა უწინდელის (მათ შორის, რეგულაციები, უფრო მეტიც, თანამშრომელთაგან ესწრებოდნენ მხოლოდ ის პირები, ვინც ან საერთოდ არ იყვნენ საქმის კურსში (მხარეული, სხვათა შორის სენატორები, კომენდანტო, დარჩენი, მან და რეგიონული განყოფილებების წარმომადგენლები), ან ცალსახად უგერდნენ მას მხარს.

რატომ აარიდა თავი საზოგადოებას და თანამშრომელთა გარკვეულ ნაწილს ალდაშვილმა?

შევეცადეთ, მივხედოთ გაგვიკვია თანამშრომელთა (რომელთა ვინაობას, ასოციაციის ყველა თანამშრომლისთვის ცნობილი მიწვევების გამო, ვერ დავასახელებთ) მეშვეობით.

ბრალდებები, რომლებსაც პრეზიდენტს უყენებდნენ მეტად ხერხიერად. ზოგადად რომ ვთქვათ, მო-

დაწეობის ბოლო პერიოდში ალდაშვილმა დაიწყო ასოციაციისთვის შემოწმებული ქონების ელემენტარული მითვისება.

განსაკუთრებული მად აღმოაჩნდა საშენი მასალები მშენებლობის, კერძოდ, კონტროლის პალატის გაუქმრდა დადგინდა, სად გაქრა 300 კვადრატული მეტრი მარმარილო. ჩვენი გამოკვლევით გარკვეა: მარმარილო თვითდავის ქვის კომბინატმა შეწირულობის სახით გამოუყო ასოციაციას პრეზიდენტის არაერთგზის წერილობითი თხოვნის საფუძველზე. ალდაშვილმა მარმარილო პირდაპირ სახლში აიტანა (როგორც გარკვეა, საკუთარი აუზის მოსაპირკეთებლად). მაგრამ მას შემდეგ, რაც ქვა ძნელად დასაშუშავებელი აღმოჩნდა, იგი გაიყიდა მცირე საწარმო „მერწყულის“ მიერ.

გინაგროვ, გოსკოვოვო! დავკრძოვოვო!

რას წარმოადგენს ეს მცირე საწარმო? იგი „კათარზისთან“ არსებობს (სავსებით კანონიერად), მაგრამ შემოწმებულიების გასაყიდად? საწარმოს პრეზიდენტი ამა ვინ იქნებოდა, თუ არა ალდაშვილი? სხვა საშენი მასალების მითვისების ფაქტებიც დგინდება და, საერთოდ, საშენი მასალების გამოყოფა უცნაურად ემთხვევა ალდაშვილის სახლში მიმდინარე რემონტს.

საინტერესოა შემდეგი ფაქტიც: ვერაინ დაასახელა საიდან, მაგრამ 1991 წლის შემოდგომაზე ასოციაციამ მიიღო მაცივრები, მათ შორის დიდი კამერა-მაცივარიც, რომელიც მოსახერხებელი იყო ზუზუნის დახმარებით შემოსული პროდუქტის შესანახად. პრეზიდენტმა სათნოების სახლის სამართლიან შენობაში მაცივრის დასადგმელი ადგილი ვერ მოიხა და მცირე საწარმო „მერწყულში“, ანუ საკუთარი სახლის სარდაფში განათავსა. რამდენიმე წლის შემდეგ, ასოციაციამ მიიღო 60 ტონა ზუზუნის ტვირთი — პროდუქტი, რომელიც სათნოების სახლის საწარმოში მოთავსდა. ტვირთის მაცივარში შენახვის მიზნით, ალდაშვილმა ერთი სატვირთო მანქანა პროდუქტი სახლში გადაიტანა,

ამასთან, გადაზიდვისას საწარმოს გამგეს არ აღარიცხინა რაოდენობა, არ შედგა აქტა გავიდა ხანი და ასოციაციაში ტვირთის უკან დაბრუნებისას აღმოჩნდა, რომ დაახლოებით ნახევარი აკლდა. თანამშრომლები, ვინც ტვირთს მანქანას, იხსენებენ, როგორ არჩევდა მოსაწონ პროდუქტს პრეზიდენტის დედა — ეს გემრიელია, დატოვებო, ეს უფრო წაღებო. გარდა ამისა, მაცივრებს უკავშირდება ერთი საეჭვო ფაქტიც: გასული წლის გაზაფხულზე ერთ-ერთმა მოქალაქემ 401 ამერიკული დოლარი შესწირა ასოციაციას, მაგრამ ვინაობის გამგედა არ ისურვა. შეწირულობა შესაბამისი დოკუმენტით გაფორმდა. რამდენიმე დღის შემდეგ, ალდაშვილმა ბუღალტრის გამოართვა ეს ფული და ჯიბეში ჩაიღო. შემდგომში კი გაფორმდა აქტი, რომელიც ადასტუ-

რებს, რომ ასოციაციის საჭიროებისათვის დოლარები კუბონებზე გაიყიდა, კუბონები კი არ ჩანდა სამაგიეროდ. შედგა კიდევ ერთი აქტი იმის შესახებ, რომ კუბონებით მაცივრები შეიძინეს და მაცივრები ფირმა „მერწყული“ გადაეცა.

დღეისათვის „კათარზისის“ საწარმოში აღმოჩნდა ერთ ტონაზე მეტი ფული და სხვა პროდუქტების დანაკლისი. რა იქნა, პასუხს ვერავინ იძლევა. ამოებენ მხოლოდ იმას, რომ პრეზიდენტმა საწარმოს გასაღებების ასლები დაამზადებინა, რათა ნებისმიერ დროს ყოველდღე უაქცეოდ და საწარმოს გამგის გვერდის ავლით შეძლებოდა შესვლა.

კიდევ ერთი საგულისხმო ფაქტიც ფირმა „ალუ-სა-ქარტელოში“ ასოციაციას არუა. ორი ორკამერანი მაცივარი, კონტროლის პალატის რევიზიის დროს მაცივრები დააბრუნეს ზურ ალდაშვილმა და ერთ-ერთმა თანამშრომელმა — მარინა გონაშვილმა, მაგრამ შედგა ყაღბა და უცნაური აქტი ძველი თარიღით, თითქოს ასოციაციამ გონაშვილის დროებით ათხოვა მაცივრები, რატომ — გაურკვეველია.

არა გვაქვს პრეტენზია, ჩვერიოთ პროკურატუ-

რის ან საკონტროლო ორგანოების კომპეტენციაში, მაგრამ მოყვანილ ფაქტებზე კორ-სამართლის დეპარტამენტს თანამშრომლები და საზოგადოების წარმომადგენლები. ასეა თუ ისე, გადაწყვეტილება უნდა იქნას მიღებული, მაგრამ უფლებიერად წმინდად რომ არ არის, ისიც შეტყვევებს, რომ სხვებზე კონფერენციაზე შეუძლებელი შეიქმნა ზურ ალდაშვილის თანამდებობაზე დატოვება და „საბატიო პრეზიდენტის“ თანამდებობა გამოუგონეს. ისიც უნდა აღვნიშნოთ, რომ ალდაშვილი „კათარზისის“ საავტორო უფლებების დამატეცებს ითხოვდა.

პროკურატურაში საქმის წარმოება გრძელდება. ალდაშვილი მოსკოვშია, იქიდან იძლევა დაბრუნებას, რომ მისი ბიზნესი წარმატებით ვითარდება და კვლავაც დაეხმარება ქართველ ხალხს. ჩვენ კი ვიმედოვნებთ, რომ მისი სახით მოსკოველ მოქალაქეებსა და დაგრდომილებსაც გამოუჩნდებათ „გამოცდილი შემწე“ და მათი ბედის ჩარხიც წაშა დატრიალდება.

„კათარზისის“ ახალი ხელმძღვანელი ჰყავს — ალ-მასრულებელი თავმჯდომარე მერი ჯაფარიშვილი. აღბატონ მერის საწინააღმდეგო არაფერი გვაქვს. გრამ ყურადღება გვინდა გავამახვილოთ იმაზე, რომ იგი ალდაშვილის კურსიერ და მეგობარია, თანამდებობაზე ალდაშვილის რეკომენდაციით დაინიშნა და მანამდე „კათარზისის“ საქმიანობასთან არავითარი შეხების წერტილი არ ჰქონია.

რადგან სამწუხაროც არ უნდა იყოს, „კათარზისში“ უწინდელურში იმდენი და ეს არ განსაზღვრავს მხოლოდ მისი ხელმძღვანელობით, რბილად რომ ვთქვათ, პირველყოფი სისუსტის ბრალი. აწროვნების წესმა, რომელმაც ასე იქნა თავი ამ ბოლო დროს, წაღეცა და წარუვსა თითქმის ყველაფერი და სულელების ყველაზე სათუთ შრეებშიც შეაღწია. გაპირვებისგან ქედის გატეხვამ, გათითოკაცებამ, მხოლოდ სათავისოდ ფიქრმა გული და გონება გადაგვივარა და ჩვეულებრივ ამაღ მიგვანია, თუ მოუწყობა და მოუსაფრათათვის განკუთვნილი, სამადლოდ შემოწმებული ორი ქილა კონსერვიდან ერთის სახლში შევღებოთ, ქვაზე მაღლის დამღებს კი სულელულად შევრაცავთ. ამიტომაც გასაკვირი აღარარის, რომ ისოდენ აკეთილშობილური წამოწყება ასე იოლად გავიმეტეთ პარადულაობისა და უზენოებისათვის.

მანანა ამონაშვილი

პოლიტიკოსებთან ამაჟრავად არაპოლიტიკოსთა შორის ვისაუბრებთ. უდრავს გავლენას მოგვას, სანამათ მათ გულახდილობისა და თანამშრომლობისათვის.

ირაბლი მენაბრეშვილი, ვიცე-პრემიერი

- თქვენი ხელფასი?
- ვიდრე 400 ათას კუბონს.
- სხვა შემოსავალი?
- პირადად სხვა შემოსავალი არა მაქვს. ბუნებრივად ჩნდება კითხვა: ამა, როგორ ვცხოვრობ. ოჯახის ყველა წევრი მუშაობს, ორი ბატონი ბავშვის გარდა. თავი გავაქვს ზოგიერთი შემორჩენილი რეზერვით, რამდენიმე ნივთი გასაყიდად გავიმეტებ. ნათესავები გვეხმარებიან სოფლიდან. ხელფასმა აბსურდულ მდგომარეობას მიაღწია. ალბათ, საქართველოში არაფერ ცხოვრობს ხელფასის იმედი.
- გამოსავალი?
- გამოსავალი ეკონომიკურ აღმავლობაშია.
- თქვენი აზრით, პოლიტიკოსს უნდა აწუხებდეს ფიქრი, როგორ შეინახოს ოჯახი?
- სწორი თეზაა, რომ პოლიტიკოსი ოჯახის რჩენაზე არ უნდა ფიქრობდეს, ამას ხელფასით უნდა ახერხებდეს. მაგრამ, დღევანდელი სიტუაციიდან გამომდინარე, დასაშვებია.

ალმესხანდრე ჩიბრაძე, საგარეო საქმეთა მინისტრი

- რამდენი გაქვთ ხელფასი?
- დაახლოებით ერთი დოლარი.
- რაიმე სხვა შემოსავალი თუ გაქვთ?
- არავითარი სხვა შემოსავალი არა მაქვს, ისევე მიქრის, როგორც ყველას.

მანანა რეზაშვილი, პარლამენტის სპიკერის მოადგილე

- რამდენს შეადგენს თქვენი ხელფასი?
- სულ იცვლება, 250-300 ათასამდე მაქვს კუბონი, რა თქმა უნდა.
- სხვა შემოსავალი?
- სხვა შემოსავალი არა მაქვს. ჩემი ოჯახის ბიუჯეტისთვის დიდი შეღავათია მანქანა, რომელიც მე მსახურობს.
- როგორ ახერხებთ ოჯახის შენახვას?
- როგორ გითხრათ... მამა საუკეთესო ადვოკატია. მიუხედავად ჩემი მაღალი თანამდებობისა და სოლიდური ასაკისა, ოჯახის რჩენას კვლავ მამა იღებს თავის თავზე. ოჯახში ყველა მუშაობს. სიმართლე გითხრათ, არ მოგეძნება გაქირვება, ჩემი ოჯახი ყოველთვის ძლიერი იყო და დღემდე შეინარჩუნა, ასე თუ ისე, ეს სიძლიერე.
- იცით, რომ ხალხს ძალიან უჭირს?
- ვიცი. ჩვენ ჯერ კიდევ წარსულის ხარჯზე ვცხოვრობთ. ვცხოვრობთ დარგოვით სიმდიდრის წყალობით — გვაქვს ადრე მიღებული თუ შექმნილი ბინები, ავტოკები, მანქანები, ავეჯი... ჯერ კიდევ ძველ ტანსაცმელს ვატარებთ და სილატაკ არ ეტყობა ჩვენს ჭურჭელს. როცა გავხარავთ მარაგს, რეალურად დავგვიტყობს არსებული მდგომარეობა, კატასტროფული სიტუაციის წინაშე აღმოვჩნდებით.
- თქვენი აზრით, ეს სიტუაცია ჯერ არ დამდგარა და წინ არის?
- დიახ, მე ასე ვფიქრობ.

ნიკოლოზ უზნაძე, საერთაშორისო ზუზუნის დახმარების კოორდინატორი სამსახურის ხელმძღვანელი

- თქვენი ხელფასი?

- ჩემი ხელფასია 335 ათასი კუბონი.
- სხვა შემოსავალი თუ გაქვთ?
- სხვა შემოსავალი არა მაქვს, მუშავს ორი ბავშვი, მეუღლეს ჩემზე დაბალი ანაზღაურება აქვს.

ოთარ მელაძე, დეპუტატი

- რას შეადგენს თქვენი ხელფასი?
- დეპუტატის ხელფასი ძალიან ცვალებადია. ხან ერთს გააძლიერებს, ხან მეორეს. გვითხრეს, რომ ამიერიდან 412 ათას კუბონს მივიღებთ.
- კიდევ რა შემოსავალი გაქვთ?
- ვარ უფროსი მასწავლებელი უნივერსიტეტში — 49 ათას კუბონს ვიღებ. სხვათა შორის, ამ წუთს ჯიბეში მიღებს მასწავლებლის ხელფასი და ვფიქრობ, როგორ დავასაქონლო. სხვა არაფერი შემოსავალი არ მაქვს. ცოტ-ცოტას ვწერდი, მაგრამ ახლა ჰონორარისთვის წვადებაც არა ღირს. დღეს ხელფასად არც მე ვცხოვრობ.
- კერძო ბიზნესზე არ გიფიქრია?
- ზოგ-ზოგებს პოლიტიკოსობაც უნდათ და სხვა რაღაცების შეთავსებაც. ჩემი პრინციპია: ჯობს არ გასვარო და ვიჩირდეს.
- უახლოესი მომავალი თუ გპირდებით რაიმეს?
- უახლოესი მომავალში შეიძლება დოცენტი გავხდეთ — ეს ოდნავ გამოასწორებს ჩემს მდგომარეობას, ეს არის და ეს.

ნიკოლოზ ნატაძე, თავდაცვისა და ეროვნული უშიშროების კომისიის თავმჯდომარე

- რამდენი გაქვთ ხელფასი?
- არ ვიცი, 200-300 ათასი კუბონი. ყოველთვის სხვადასხვას გვაძლიერებს, ვერ გავარკვიებ.
- სხვა შემოსავალი?
- ჩემი სხვა შემოსავალი შარშან იყო წიგნი — სასკოლო „ეფუხის-ტყაოსანი“. წილსაც ველოდები სხვა შემოსავალს ავესტოდან: ნაკვეთის ვაშლშავებ. მეტი არაფერი, კრედიტი არ გამომიტანია და არ გამომაქვს, ბანკი არა მაქვს და ფირმა.
- პოლიტიკოსი თუ უნდა ფიქრობდეს ოჯახის რჩენაზე?
- ვისაც ოჯახი აქვს, ყველამ უნდა იფიქროს, გინდა პოლიტიკოსი იყოს და გინდა პილოტი. ვინც არ იფიქრებს, დედა ეტირება.

ნინო ბერიძე, დეპუტატი

- თქვენი ხელფასი?
- ზუსტად ვერ გეტყვით, ორი თვეა არ ამიღა — ასე, 160 ათასი კუბონი.
- სხვა რა შემოსავალი გაქვთ?
- ვმუშავებ უნივერსიტეტში, სადაც ხელფასი ორ-სამჯერ დაბალია, ვიდრე დეპუტატის. ხელფასი მწკრილის შესაძენად და გავყავი. მე-მარება ის, რომ საქართველოში ვცხოვრობ, სადაც შეიძლება მოვხდეთ მათი ასაკისა და თანამდებობისა ყოველთვის შეიძლება რჩება.
- თქვენი კოლეგებიც ასე ცხოვრობენ?
- მე უფლებია არა მაქვს, უაქცეოდ შევიტანო ექვი ვინმეს პატიოსნებაში. სამწუხაროდ, ბევრმა განახორციელა მერკანტილური იდეა თავისი მოსვლით აღმასრულებელ ხელმძღვანელობაში. მივესალმები მცირე და დიდ ბიზნესს, კეთილი შურით მშურს ადამიანების, რომლებმაც დაიწყეს საკუთარი საქმის წარმოება, მაგრამ დეპუტატის დაკავება ბიზნესით კანონით გათვალისწინებული არ გახლავთ. რაც შეეხება სამეცნიერო მუშაობას, დეპუტატის წაკითხვა თუ სტატეტიკა მუშაობა სასებელი დასაშვებია სხვა შემოსავალია. ძალზე სამწუხაროა, საქართველოში საუბრისას ბევრი ამტკიცებს, რომ იგი გაუქმებულია, გაყიდულია, მაგრამ ნაკლებად თუ ამაზე ვიღებ ყურადღებას მასობრივ ზნეცუცემულობაზე. სამწუხაროდ, მასობრივი ზნეცუცემულობა ჯერ არ გახდარა მსგელობისა და შემოფოთების საგანი. სწორს, ქვეყნის გადარჩენაზე ფიქრი აქვდად დავეწყუ.

მართლოს ღარიბაშვილი, დეპუტატი

- თქვენი ხელფასი?
- ზუსტად არ ვიცი.
- გამოდის, რომ სხვა შემოსავლით არსებობთ?
- სხვა შემოსავლის წყარო არა მაქვს. ბენზინს მაღლებენ პარლამენტში, ეს არის დიდი შეღავათი. სოფელთან მაქვს კაზური და იმით ვცხოვრობ. მშობლები მუშავს თეთრი წყაროს რაიონში, სოფელ ჭოჩიაშვილში. მაქვს მეურნეობა, მუშავს ბატანები, გოჭები, ჭათები. მაქვს უფლება საადვოკატო საქმიანობის წარმოებისა, მაგრამ საამისოდ ჯერ დრო არ მრჩება.

ირინა სარიშვილი, დეპუტატი

- რამდენი გაქვთ ხელფასი?
- ბოლოს ავიღე 180 ათასი კუბონი.
- სხვა შემოსავალი?
- პარტიიდან ვიღებ მილიონ კუბონს, ამას გარდა ჰონორარებს საზღვარგარეთულ ტელეგადამცემებში მონაწილეობისას ან როცა რაღაც იბეჭდება. ჩემს კვებაზე ყოველთვის მინიმალური თანხები ინარჩუნებდა, განსაკუთრებული მოთხოვნილებები არასოდეს მქონია, ამიტომ, პირადად მე, არ მაწუხებს პრობლემა, რომ რაიმე მაკლია. ამ პრობლემას ვაწუხებ, პირველ რიგში, ბავშვებთან. ჩემს ძმისშვილებს რომ ვუყურებ, ვატყობ, უარესად გამოუფერებია. როგორ ვცხოვრობ ასტრონომიული რაოდენობის ფულის არქონისას, ვერ აგხსნით, თავისთავად ხდება. ეგ არის, უარესად არ ვცხოვრობ, არ ვჭურდობ, არ ვკლავ.
- რას ნიშნავს სხვა შემოსავალი?
- სხვა შემოსავალი სხვადასხვანაირია: ბანდიტური, არსებობს შრომითაც — ამ უკანასკნელის გამო არ გასჭერა სული მოსახლეობას შიმშილით. ქართველებისთვის ორგანოულია შრომით მოპოვებული სხვა შემოსავალი, საბედნიეროდ, დიდ ნაწილში ეს სხვა შემოსავალი დღესაც შრომითია.
- შეიძლება აბსურდის ზღერის წაშლა ხელფასისა და ფასების შორის?
- პირველ რიგში, ჯალღაზე დაშვებული აბსურდი უნდა მოსდის — სახელმწიფო მეთაურსა და პრემიერ-მინისტრს თვეში 3-5 დოლარი ან აქვთ. დროა, ყველაფერს თავისი სახელი დავრქვას.

ჯუშაბერ პატიშვილი, დეპუტატი

- თქვენი ხელფასი?
- 300 ათასი კუბონი.
- სხვა შემოსავალი?
- ვმუშავებ აგარულ უნივერსიტეტში — ხელფასი 100-150 ათასი კუბონი აქვს. მე დენტი ვიყი, ისინი სტიპენდიას იღებენ. თუმცა, მამაკაცი რეობისთვის შეშლავებულია, უნდა ვიღარო, რომ მეუღლე ჩემთვის აქვს. შეთავსებით მუშაობს ორგან და ოჯახის თაღად ის ავსებს.
- თუ საიდუმლო არ არის, რამდენი აქვს ხელფასი თქვენს მეუღლეს?
- ჩემზე ორჯერ მეტი.

ვლადიმერ ძამასელიძე, მრეწველობის მინისტრი

- რამდენს შეადგენს თქვენი ხელფასი?
- სირცხვილია, არ დავასახელებ, ისე ცოტას ვიღებთ მინისტრები.
- სხვა შემოსავალი თუ გაქვთ?
- არავითარი. ჩვენი ხელფასები ძალზე დაბალია.

ვუდროვის გავლენა

პირველი გვერდი

ოფიციალურმა ვერსიამ მრავალი თეორია წარმოვა შეთქმულების შესახებ. მაგრამ, როგორც ეტყობა, ა.წ. იანვარში საქმე დახურეს. დააპატიმრეს 21 წლის ანდრე შარმაიძე, რომლის დაუბინებელი გასროლა ავტომანქანის მიმართულებით სასიკვდილო გამოდგა. შარმაიძეს 15 წლით აკისრულეს აღკვეთა მოუხა.

აშშ-ში ფენტრალური სადაზვერვო სამსახურის თანამშრომლის ოლდრიჯ იმის (რომელსაც ბრალი ედება მოსკოვის სასარგებლოდ ჯაშუშობაში) დაპატიმრების შემდეგ, ვუდროვის მკვლელობასთან დაკავშირებით ვერსიების ახალი სერია გაჩნდა. როგორც ირკვევა, ვუდროვის მკვლელობამდე ცოტა ხნით ადრე ეიმის მიხედვით იმყოფებოდა. სწორედ დროის ასეთმა დამთხვევამ გააძლიერა ვერსიები.

ვუდროვი შესაძლოა იმიტომ მოკლეს, რომ მის ყურადღებულ შემთხვევით მივიდა ამბავი ეიმის შესახებ, რომელიც დაგეგმილი წავიდა საქართველოში; შეიძლება იმიტომ, რომ ეიმის შესვლა რუს მეკავშირეს, რომელიც იქ იმყოფებოდა.

არსებობს ახალი თეორიაც: თითქოს ეიმის, რომელიც ბოლო დროს ცენტრალური სადაზვერვო სამსახურის ნარკოტიკების წინააღმდეგ ბრძოლის განყოფილებაში მუშაობდა, საქართველოში ჩავიდა იმიტომ, რომ იქ გადის აზიიდან ევროპასა და აშშ-ში პაშისა და ოპიუმის მიწოდების ერთ-ერთი მთავარი არხი. შესაძლოა ვუდროვმა ეიმის აუწყა ნარკოტიკების გატრიაში ქართველი თანამდებობის პირების მონაწილეობის შესახებ, ხოლო ეიმსა ამის შესახებ მოახსენა ამ პირებს, რომლებმაც შემდგომ მიიმალეს ვუდროვი.

თუმცა, შეთქმულების თაობაზე არსებობს სხვა თეორიაც: ვუდროვი მოკლა მისმა თანამგზავმა მარინე კაპანაძემ, რომელიც KGB-ში მუშაობდა და რომელსაც არ სურდა, რომ აშშ-ს ცენტრალურ სადაზვერვო სამსახურს რუსეთის უშუალო სიახლოვეს ემოქმედა. მაგრამ არ არის საბუთი, რომელიც დაადასტურებდა კაპანაძის კავშირს KGB-სთან და ვარაუდს, რომ სწორედ მან მოაწყო ეს მკვლელობა.

კაპანაძე 30 წლის ლინდსტია. კარგად ლაპარაკობს ინგლისურად. როგორც მან ერთ

ამერიკელ კორესპონდენტს უამბო, ვუდროვი გაიცნო სასტუმრო „მეტეხი პალასის“ ბარში, მე-10 სართულზე, სადაც თვითონ მუშაობდა. ამავე სასტუმროში ცხოვრობდა ვუდროვი.

სასტუმროში ვუდროვს ყველა დიდი სიმაპტიით ეპყრობოდა — ისხენებს კაპანაძე. იგი თავისი ქვეყნის ღირსეული წარმომადგენელი იყო, ძალიან იყო საქართველოში დაინტერესებული. სულ გუგუნებოდა, თქვენ ჩვენზე მეტი ქართველი ბრძანდებით.

ერთხელ ვუდროვმა სთხოვა კაპანაძეს გაეყოლა მას მთებში, თბილისიდან ჩრდილოეთით, იქ, სადაც ცივად კალთებიანი მაღალი მთები აზიდული, ხოლო ხეობებში უძველესი სოფლები მდებარეობს. ვუდროვს უთქვამს, რომ პენსიაზე გასვლის შემდეგ აქ სურდა დასახლება.

კაპანაძე ისხენებს, რომ შებინდებულ ვუდროვი სულ უფრო ნერვიულობდა, იმიტომ, რომ ღამე გზებზე ხშირად ყანალობა. ისინი 50 მილსაათში სიქარით მიდიდნენ, როცა ავტომანქანის ფარებმა გაანათა კაცი — გზის პირას ავტომანქანა იქნევდა. კაპანაძე სროლის ხმა მოესმა, მაგრამ იფიქრა, რომ ტყვია მანქანას ასცდა, ვინაიდან ვერ

გაიგო მინის ჩამტვრევის ხმა.

როდესაც ვუდროვი საგარეულზე გაწვა, კაპანაძემ ეს თავდაპირველად ხუმრობად მიიღო — „მას ჰქონდა ასეთი თუმბორი გრძნობა“. შემდეგ შეაშინა, რომ ბეისბოლის ქუდი გვერდზე ჰქონდა მოქცეული. „მე დავივიწყე“, — იგონებს იგი. ისინი მცხეთაში, პირველივე ქალაქში გაჩერდნენ. მაგრამ იქ არ იყო ელექტროენერგია, ჩვეულებრივი მოვლენა ქვეყნისთვის, რომელსაც არ გააჩნოა ფინანსები სათბობის შესაძენად და საავადმყოფოში მათ დახმარება ვერ აღმოუჩინეს. როდესაც თბილისის საავადმყოფოში მივიდნენ, ვუდროვი, 45 წლის, სამი შვილის მამა, გარდაცვლილი იყო.

მაღე შარმაიძეც დააპატიმრეს და მან აღიარა ჩადენილი დანაშაული. მისი თქმით, არ იცოდა, ვინ იმყოფებოდა კერძო ავტომანქანაში, რომელსაც არ ჰქონდა სამთავრობო ნომრები.

იანვარში სასამართლო პროცესზე შარმაიძემ უარყო პირველი ჩვენება იმ მოტივით, რომ თავის დროზე მას იძულებით აღიარებინეს დანაშაული. თუმცა, მოსამართლე ჯემალ ლეონიძის თქმით, გამომდინარე ორი ადამიანის ჩვენებიდან, რომლებიც შარმაიძესთან ერთად იყვნენ იმ დამსჯელ სასამართლოს სპეციალისტების და კაპანაძის ჩვენებიდან, მას ეჭვი არ ეპარება იმაში, რომ მკვლელობა შარმაიძეა.

ქვეყანაში, სადაც აქამდე საკმაოდ უჩვეულოა მკვლელობის ფაქტზე სისხლის სამართლის საქმის აღძვრა და გამოძიების ჩატარება, შარმაიძისათვის მსჯავრის დადება ნაჩერვად გამოტანილი განაჩენის შთაბეჭდილებას ტოვებს. თითქოს, როგორც ამერიკის, ისე საქართველოს ხელისუფლებას სურდათ ეჭვების გაქროწყლება.

მოსამართლე ლეონიძე უარყოფს ასეთ ვარაუდს, „ეს მარტივი საქმე იყო“, — თქვა მან. ორ საათზე მეტი ხნის განმავლობაში იგი სწავლობდა მტკიცებებს, რომლებმაც მიიყვანეს იმ დასკვნამდე, რომ შარმაიძე დამნაშავეა.

„ტყვია გასხლტა უკანა მინასა და სახურავს შორის ღიოთის ზოლზე და ისე შეაღწია საბჭოური წარმოების ორკარიან „ჯიბში“, რომ მინა არ გატეხა — თქვა მოსამართლემ და ავტომობილის ფოტოზე აჩვენა ტყვიის შეღწევის წერტილი, — ვუდროვს ტყვია მარჯვენა თვალის ზევით შუბლში მოხვდა, იმიტომ, რომ იგი მოტრიალდა, რათა შეეხედა ავტომობილიან კაცისთვის, რომელიც მათმა მანქანამ უკან ჩამოიტოვა — ასხნა მოსამართლემ. „ეს საქმე დახურულია — განაცხადა ლეონიძემ, შემდეგ მხრები აიჩეხა, ხელები ფართოდ გაშალა და დასძინა, — სრული დაბეჯითებით რაიმეს მტკიცება შეუძლებელია“.

უცხოეთი

მოსკოვში თანამეგობრობის ქვეყნების მორიგი შეხვედრისას, გაიმართა ქვეყნების თავდაცვის მინისტრების შეხვედრა, რომელსაც თავმჯდომარეობდა პავლე გრაჩოვი. „ინტერფაქსი“ ცნობით, შეხვედრაში მონაწილეობდა მიიღეს ოლეგ შიშენი, რომლის საფუძველზე უნდა ჩამოყალიბდეს ე.წ. თანამეგობრობის საერთო უსაფრთხოების საბჭო. თავის მხრივ, იმ ქვეყნების დელეგაციით მეთაურობდა, რომლებიც შეიდან კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემაში, მხარე დროებით თავდაცვის საკითხებში თანამშრომლობის განმტკიცებასა და განსაზღვრის თავიანთი დამოკიდებულება ნატოს პროგრამასთან „თანამშრომლობა მშვიდობისათვის“. ამ საკითხთან დაკავშირებით, თანამეგობრობის ქვეყანათა ურთიერთობებიდან სათაბუთი იყო, როგორც ნატოს გაზრდის რეალური ალტერნატივა. თანამეგობრობის კოლექტიური უსაფრთხოების შეთანხმება განხილვებდა როგორც ნაწილი საერთო ევროპული უსაფრთხოების სისტემის, ისევე, როგორც აზიაში არსებული უსაფრთხოების სისტემა. დოკუმენტში ასევე ნათქვამია, რომ თანამეგობრობის ქვეყნების ლიდერები განიხილავდნენ ტაქტიკური თანამეგობრობის პარტის ახალ სარდლად, უოლფი ამიერკავკასიის სამხედრო ოლქის სარდლის გენერალ პატრიკევის დანიშვნას.

გერმანიის საგარეო საქმეთა მინისტრმა კლაუს კანკელმა განაცხადა, რომ გერმანია მხარს უჭერს სერბების მოსიციბის დაბრუნებას და ამ ფაქტს „კანონიერი, უცხოელის და სწორი“ უწოდებდა. რაც შეეხება რუსეთს, რომელიც ბალკანეთში, კანკელმა გააკრიტიკა რუსეთის იმ პოლიტიკის წინააღმდეგობის გამო, რომელიც მდგომარეობს იყო რუსეთის თანხმობით.

ბრესლედევანა ვიანესლავ კოსტიკოვმა ოლეგებს, რომ დასრულდა რუსეთის უსაფრთხოების საბჭოს და შეიქმნა დასავლეთთან და რომ და უფრო განხილავს თავის იდეას ევროპის საერთო უსაფრთხოების სისტემის და მოლიტიკური ინტერესები და ანსხვდება ამერიკისა და ევროპის ინტერესებს. რუსეთის შეერთება ნატოს თანამშრომლობის პროგრამასთან დაკავშირებით, მისი თქმით, მათ, ჯობია ამ ორი პრობლემის ერთმანეთთან დაკავშირება, რაც გააღვივებს პარალელურად ორივეს ლიდერებთან დასაშვებ მდგომარეობას. ნატოს პროგრამასთან მიერთების საკითხში.

ბავლე გრაჩოვმა განაცხადა, რომ წელს საბჭოთაო მხარე უფროსი შესანარჩუნებლად რუსეთის შეიარაღებულ ძარებს სჭირდება დაახლოებით 700 000 ახალწვეული, მაგრამ რეალურად ახალწვეულითა რაოდენობა არ გადააჭარბებს 200 000-ს. თავდაცვის მინისტრმა ბირდაძის მოითხოვა, რომ ახალმა ბარლამენტმა შეიტანოს შესწორებები სამხედრო სამსახურის რეგულაციის არსებულ კანონმდებლობაში. გრაჩოვმა გააკრიტიკა აგრეთვე, რუსეთის თავდაცვის კანონი, რომელიც განსაზღვრულია რუსეთის არმიის რიცხვი — 1,5 მილიონი. მისი თქმით, საჭიროა რომ არმიაში

მსახურებდეს მინიმუმ 2,1 მილიონი ადამიანი, უფრო ნაკლები სამხედროების რაოდენობით კი რუსეთს შეეძლება მხოლოდ ლოკალურ სამხედრო ოპერაციებში მონაწილეობის მძლე.

არც საქართველოს და არც სომხეთის ხელმძღვანელობას არაფერი საწინააღმდეგო არ აქვთ იმისა, რომ მათ ქვეყნებში ურთიერთ შეთანხმების საფუძველზე არსებობდეს რუსეთის სამხედრო ბაზები. რაც შეეხება აზერბეიჯანს, პრეზიდენტმა აილემ ალიევმა „ინტერფაქსს“ განუცხადა, რომ ეს პრობლემები არ ეხება აზერბეიჯანს, რადგანაც აქ აღარ არის რუსეთის სამხედრო ძალები, თუმცა, განხილვებ რუსეთისათვის ჩრდილო აზერბეიჯანში გეგმდეს რადარის მიჭირავების საკითხი. ეს რადარი განხილვებ „არა როგორც სამხედრო ბაზა, არამედ როგორც დამხმარე სამხედრო ნაწილი“.

ლატვიის პრეზიდენტმა ულმანისმა განაცხადა, რომ განუსაზღვრელი ვადით გადართა 20 აპრილს დადგენილი ვიზიტის მოსკოვში. ვიზიტის მიზანი იყო რუსეთის ჯარების გაყვანაზე ხელშეკრულების ხელმოწერა. ულმანისმა განაცხადა, რომ ხელშეკრულების პრაქტიკა არასრულა და იგი მოუღებელია ლატვიის მხარისთვის. მისი თქმით, არავის აუხსნია ხელშეკრულების მნიშვნელობა მოსახლეობისათვის და არ ყოფილა საერთო ეროვნული მხარდაცხადება ამ საკითხზე. ულმანისმა გაემზავრა დასავლეთ ევროპაში, სადაც აპირებს გაიგოს ამ ქვეყნების შეხედულება ბალტიისპირეთის პრობლემებზე.

ვლადიმერ ჟირინოვსკიმ და სხვა ოპოზიციონერად განწყობილმა დემოკრატებმა გააკრიტიკეს რუსეთ-ამერიკის ერთობლივი სამხედრო სწავლებების გაგრძელება. მათი კრიტიკა გამოიწვია თავდაცვის მინისტრის მოადგილის გიორგი კონდრატიევის გამოცხადება. კონდრატიევმა გამოაცხადა, რომ სწავლებები ჩატარდება ივნისში ჩრდილო ურალის ორენიზების ოლქში. წვრთნაში მონაწილეობას მიიღებს 250 მეომარი თითოეული მხრიდან. ამერიკული ჯარის წვრთნასთან დაკავშირებულ მთელ ხარჯებს, კონდრატიევის თქმით, გაიღებს შეერთებული შტატების მთავრობა. ჟირინოვსკი თავის მხრივ დაემუქრა რუს ოფიცრებს, რომლებსაც ჰგონიათ, რომ წვრთნაში მონაწილეობით შეძლებენ სამხრეთზე დამატებითი ვარსკვლავის მიღებას და განაცხადა, რომ ერთ მშვენიერ დღეს რეგულირდება და ეს ოფიცრები დაკარგვენ ყველგან.

„ინტერფაქსი“ ცნობით, მოლდოვას პრეზიდენტმა მიჩე სნეგურმა ჩატარა კონფიდენციალური მოლაპარაკება დნესტრისპირეთის ლიდერთან იგორ სმირნოვთან. შეხვედრა ჩატარდა სნეგურის ინიციატივით და მასზე განხილული იყო დნესტრისპირეთის სტატუსის საკითხი. მხარეები შეთანხმდნენ, რომ მოლაპარაკებები ჩატარდება ევროპის უსაფრთხოების საბჭოს რუსეთის წარმომადგენლობის მეთვალყურეობის ქვეშ და ისინი დამუხრებული იქნება უშიშროების საბჭოს გეგმებზე, რომელიც ითვალისწინებს დნესტრისპირეთის

რეთის რესპუბლიკისთვის უფრო ფართო უფლებების მინიჭებას და ძალაუფლების განაწილებას ცენტრალურ და დნესტრისპირეთის მთავრობებს შორის. მხარეებმა, აგრეთვე, წინააღმდეგობა და მარცხენა ნაპირებს შორის კონტაქტების განახლების საკითხი და შეთანხმდნენ, რომ გამოაქვეყნებენ შესაბამის დოკუმენტებს.

გორბაჩოვის ყოფილმა საგარეო პოლიტიკურმა მრჩეველმა ჩერნიომეცა გავით „ფრანკფურტერ ალტერნატივში“ გამოქვეყნებულ წერილში აღნიშნა, რომ „კოზირების დოქტრინის ფორიონესის სუნი უდის“. ჩერნიომეცის თქმით, რუსეთის ეროვნულ ინტერესებს დაკმაყოფილებს მხოლოდ ისეთი საგარეო პოლიტიკა, რომელიც მიმართული იქნება ქვეყნის შიგნით ეკონომიკური რეფორმების მხარდასაჭერად. ხოლო აზროვნება, რომელიც მიმართულია პოლიტიკური და სხვა სახის გაგვლის მოსაპოვებლად, „ჩერ აქ ცოტა ხანში იქაც“ მხოლოდ მოჩვენებით წარმოადგენს დიდი სახელმწიფოს და არა რეალურად ძლიერი სახელმწიფოს სტატუსს. „სიძლიერე შეიძლება მიღწეული იყოს მხოლოდ თავდაუზოგავი ძალისხმევით, რათა გაიზარდოს ქვეყნის მატერიალური სიმდიდრე და განმტკიცდეს სულიერი უსაფრთხოება. მხოლოდ ამ გზით შეიძლება ახლო და შორეულ საზღვარგარეთთან ცივილიზებული ურთიერთობების დამყარება“.

რუსეთის ეკონომიკის მინისტრის მოადგილემ ვალერი ფატეევი „ინტერფაქსისთვის“ მიცემულ ინტერვიუში განაცხადა, რომ ფედერაციის საბჭომ უნდა აღიაროს დუდაევის ძალაუფლების კანონიერება ჩეჩნეთის რესპუბლიკაში, რადგან უკვე 9 წელია დუდაევი ხელისუფლების სათავეშია. მან, აგრეთვე, მოითხოვა ჩეჩნეთსა და რუსეთს შორის მოლაპარაკებების საწყისი ფაზის დაწყება. ფატეევი ამაშიანთ, ოსეთ-ინგუშეთის კონფლიქტის ზონაში ყოფნისას, საკუთარი ინიციატივით შეხვდა დუდაევს.

ყაზანტში დააკავს ჩრდილო ყაზანეთის ოლქის რუსული საზოგადოების პრეს-მდივანი, ჟურნალისტი ბორის სიმირნოვი. მას ბრალად ედება ოლქის დედაქალაქ პეტროპავლოვსკი ეთნიკური არეულობების ინიცირება. პირველად ჟურნალისტი გაუთიხილებული იყო 1993 წელს, მაგრამ მან განაგრძო თავისი ჟურნალისტური აქტიურობა. სულ ახლახანს მან გადამოსცა ამბები კაზანების სოფლებსა და ყაზანეთის ძალაუფლების წარმომადგენლებს შორის არსებული დაძაბულობის შესახებ. ციმბირელი კაზანების ლიდერის ვიქტორ ისაკოვის განცხადებით, ჟურნალისტის დაკავება გამოიწვევს ურთიერთობის შემდგომ დაძაბვას ყაზანტსა და ამ ქვეყანაში მცხოვრებ კაზანტსა და რუსებს შორის.

რუსეთის ვიცე-პრემიერმა სერგეი შარაიმ განაცხადა, რომ ნატოს საბერო დარტყმებმა იმსხვერპლა არაპარტო მოსწიელი სერბები, არამედ რუსი რეფორმატორებიც. შარაის სიტყვებით, „საბერო დაბომბვებმა დარტყმა მიყენეს არაპარტო სერბების სამიზნეებს, არამედ შინაგან პოლიტიკურ სიტუაციას რუ-

სეთის ფედერაციაში. ერთადერთი ძალა, რომელმაც მიიღო უპირატესობა ამ დარტყმებიდან, არიან რუსი ნაციონალისტები“.

სახელმწიფო სათათბიროს თავმჯდომარემ ივან იბკინმა განაცხადა, რომ საბერო დარტყმები „შეიძლება გადაიქცეს წინააღმდეგობად „მშვიდობისათვის თანამშრომლობის“ პროგრამასთან რუსეთის შეერთების გზაზე“. მსგავსი განცხადება გააკეთა დელინმა ესპანეთში მისი ამასწინადელი ვიზიტის დროს. საბერო დარტყმებისა და ნატოს პროგრამასთან დაკავშირებით მან აღნიშნა: „ჩვენ ჯერ პირდაპირ არ ვაკავშირებთ ამ საკითხებს. მაგრამ, არ გნჯარობთ ხელმოწერას“.

რუსეთის სახელმწიფო სათათბირომ მიიღო განცხადება, სადაც მოითხოვა ნატოს მიერ ცალმხრივად და უკანონოდ ძალის გამოყენების შეწყვეტა და მოუწოდა სხვა ქვეყნებს, მონაწილეობა მიიღონ ბოსნიაში მშვიდობის დამყარების საქმეში.

ნაციონალისტმა ვლადიმერ ჟირინოვსკიმ სტრასბურგში ევროსაბჭოს სესიაზე გამოსვლისას აღნიშნა, რომ რუსეთს აქვს დემოკრატიის თავისებური გაგება და აქედან გამომდინარე, რუსების უმეტესობა წინააღმდეგაა ნატოსთან და ევროსაბჭოსთან ქვეყნის შეერთებისა. ჟირინოვსკის თქმით, „ჩვენ არ არის ცნობილი, სად იქნება რუსეთის საზღვრები“ და რომ მსოფლიო უნდა „დაეთანხმოს რუსეთის გადამწყვეტლებას ამ საკითხზე“. მან განაცხადა, ჟირინოვსკიმ განაცხადა, რომ „ჩვენ მეტს არ დავრთავთ ნებას დასავლეთს, ჩაატაროს ექსპერიმენტები რუსეთში“. მისი შეფასებით, რუსეთი „შეაჩერებს ევროპაში შესვლის ამ პროცესს“ ჟირინოვსკის თქმით, იმ შემთხვევაში, თუ იგი განდგება პრეზიდენტად, დანებდეს ნატოს „მშვიდობისათვის თანამშრომლობის“ პროგრამას წინააღმდეგ ჟირინოვსკიმ ტალახი მიუყარა და შეაფურთხა ევროსაბჭოს შენობის წინ შეკრებილ ებრაელებს, რომლებიც პროტესტს გამოთქმავდნენ მის წინააღმდეგ, ებადნენ რა ჟირინოვსკის ფაშისტს“.

რუსეთის პრეზიდენტმა ესპანეთში ვიზიტისას ამ ქვეყნის პარლამენტს განუცხადა, რომ რუსეთმა გაიარა ყველაზე ძნელი საწყისი პერიოდი თავისუფალ ბაზარზე გადასვლის პროცესში. დელინმა ასევე განაცხადა, რომ არ ამოიწურა რუსი ხალხის ენერგია და რომ ერის სხვა აქვს აღორძინების უნარი. თუმცა, მან აღნიშნა, „რომ ძველი ცოდვები“ ისევ ხელს უშლის რუსეთს და მათი დაძლევა შეიძლება „უზარმაზარი მორალური, ინტელექტუალური და ფიზიკური ძალისხმევით“. დელინმა დაარქმუნა აუდიტორია, რომ ეროვნული ერთიანობის სულისკვეთება გადამწყვეტი იქნება რუსეთის პოლიტიკური კლიმატისთვის“.

ინფორმაცია მოგვწოდა მშვიდობის, დემოკრატიისა და ალორბინების კამპანიის 06.08.1994

ქართული

+++

რედი იქონიეთ ქართულ მინის —
აკაკის ცრემლი დასცემია;
გადამთიელი, მტერი მისი —
დავითის სმალთ ნაცემია.

ისიც იქნება, ვინმე თუა —
ძღვეს იცის და გამარჯვება;
იყო, დარჩება ორ ზღვას შუა,
გადარჩენილა, გადარჩება.

1985

პორტრეტი

ასეთი ვიყავ მე ნაქცევამდე,
დატბორილ ბინდში ვენთე დილამდე;
გარდასასვამდე, მინად ქცევამდე.
როგორც იტყვიან, ბრმა სიკვდილამდე.

მინახავს ცოფი და ტყვიის დახლა,
წუხილი კაცთა, ენით უთქმელი...
ელაუდა ყველა სურვილზე მალლა —
მთა დათოვლილი, ფეხდაუდგმელი.

1975

არ ღირს

სიკვდილამდე მოგენდე,
შეგირდივით გებარე;
მივდივარ და რამდენი
მრჩება გაუგებარი.

ვიცი შუბლი, თვალები —
გამყიდველის, იუდის,
ყველა ნამუსგარეცხილს
საქმე კარგად მიუდის.

ისიც ვიცი — სამოთხის
კარი ვისთვის იღება,
ერთი სცოდავს, მეორეს
კისერი ეგრისება.

არ ღირს წინ-წინ გაეარდნა,
არც ბოლოში ჩანჩალი,
სხვა გზას უნდა დაადგე
ნათრევი, ნატანჯალი.

შენი თეთრი დღეები
ცაზე ღარად გაგებას...
გავდეს ნასვლა ძვირფასი
ქვების ამოლაგებას.

1979

განაჩენი

იმდენ ჭირს და განსაცდელს
მიგზავნიდა ზენა, —
შეუძლებელი იყო
ჩემი გადარჩენა.

თვალსაც ამომკორტინიან,
სისხლსაც მალე მოსმენ...
ნარმოუდგენელია —
გავიხარო როსმე.

მუხლი ვერ მოვიყარე
სალოცავად შენდა,
შენთან ყოფნას, სიცოცხლეს,
მე ვინ შემარჩენდა.

როგორ მაპატიებდა
მინა ამდენ ტანტალს:
მატყუებდა, ვატყობდი —
ბოლოს დამიტანდა.

გადავლილი ხერხემალზე
რეინის შალაშინი...
განწირული განძი ჩემი —
გაქრა თვალის ჩინი.

თავი, ბოლო მიხურდა
ამოშანთულ ბეჭთა, —
სხვათა საცოდაობა
სულს მაძრობდა, მგლეჯდა.

მუჭში, თვალაუხელელს,
მედო განაჩენი,
თვითონ ღმერთიც არ იყო
ჩემი გადარჩენი.

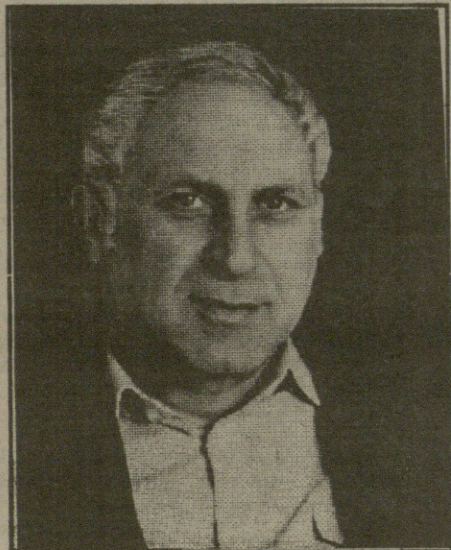
1985

უენი გოგონა

სკამზე დაინყო ჩანთა,
ნაქსოვი კაბა, გეტრი.
(შენს არყოფნაში უკვე
თოვლიც მოვიდა თეთრი).

თეთრ ხელთათმანებს იცვამს,
თეთრი მოიგდო ლაზლი,
თოვლში მიტოპავს გოგო,
შენი პანია ასლი.

ქართული გოგონის მცირე ანთოლოგია

გამორჩეულად რომ მიყვარ-
დეს ან მოგვინდეს, ასეთი ჩემს ნა-
წარმოებში არაფერი მგებულა. და-
წერილი და, მიტოვებულ, გამოკვეთ-
ნებულ ლექსების მიმართ, ბარბ-
შეული ხანი როცა გადის, გულზე-
რილი ვხდები, ერთგვარად ვამიჯ-
ნები მათ. უკმაყოფილო ბრძნობას
მიძლიებებს ერთი რამაც — რამ-
დენიმე, ჩემი აზრით, მნიშვნელო-
ვანი ჩანაწერი, გულდაბულ დაჯ-
დომასა და საკმაოდ ძალისხმევას
რომ საჭიროებს, დღემდე განუხ-
რციებელად მრჩება.

მერც იმით მოვიტყუებ თავს,
თითქმის რასაც ამ მოგუშვარე თა-
ვი, სრულყოფილებას რამდენადმე
უახლოვდებოდეს, მაგრამ შეძლე-
ბისდაგვირგვინად შევიტყუე, სტრიქონ-
თა ამ შეზღუდულ რაოდენობაში
სიძალბა არ გარეშდებო.

მეზარ კვიტიშვილი

ჭუტავს შენეულ თვალებს,
საით წაიყვანს ბედი...
ხად დაეცემა შუქი
შენს წიაღს მონასტელტი.

გაჭრის წყვდიადის უბეს,
წვიმასაც ნახავს, ქარსაც...
ივლის, სულ ასე ივლის, —
შენ არ შეხვდები არსად.

1977

+++

ჩემ საცოდავ თავს
როგორ დაგამადლი,
გინდ გააძრობ ტყავს,
გინდა — სტივრად გათლი.

ღულუნის და სტვენის
ნაცვლად, სუსტი ღერო,
ნაღველს ამოდენის,
როცა არ ჩაბერო.

რა აქვს გასამხელი,
შხამით დაიტენა —
ამომწვარი ყელი, —
დახეტილი ენა.

1983

+++

სხვანაირად მოხელილი,
სხვა უფსკრულთან მდგომი ვარ;
ბედი დამყვა — გინდ ვიმღერო,
ტირილი გამომივა.

თვალწინ ბევრჯერ ჩაიარა
გოლგოთამ და ბეთლემმა,
რა სიკეთეც არ ვაკეთო,
მე ცოდვად ჩამეთვლება.

იკეცება ეს დღეები —
ალესილი დანები,
რამე იყოს, სიკვდილშიაც
არავის ვემგვანები.

მტყუანია თუ მართალი,
ერთნაირად ისჯება;
ეს ქვეყანა, ის ქვეყანა, —
ერთი გადაბიჯება.

1984

სამარედ ჩემდა — დღისით, მზისით —
ჩემივე ხელით გავთხრი სოროს,
ოლონდ შემეხოს შუბლი მისი,
გულში ჩამიკრას, შეამბოროს.

1988

+++

ჩემი ბიჭი გამქარალა,
ჭრელი ნოემბერი,
ვის სანოლთან დავიხარო,
ვილას მოვეფერო.

1990

აპკლელი

ქართველი ქართველს ესხმი,
ესერი, ძაღლივით კლავს,
გაგწყალვბოდეს თესლი,
კაენ, ბოროტო მძავე.

სატანას ღამეს უთევ,
თავს სიგიჟეში ნთქავს,
დაინვას შენი ბუდე,
გველო, უგრძნობო ქვავ.

ნეტა რა ცოდვა გათრევს,
როცა იქნება, ზღავე...
ქართველი ახრჩობს ქართველს,
შენ რა მოგთხოვო, სხვავე.

1991

რა ჯობს...

ტოტემშია ხტის და ჭრელი
დასრიალებს მაქო;
უსაფლავო როა ჩიტი,
ამით რა ნააგო.

თეთრი, ცისკენ გაფრენილი,
გზაა სოფლის იქეთ;
ჩვენ თუ ლოდი გველოდება,
ვითომ რა მოვიგეთ...

რას დაეცეს ჩრდილი ჩვენი,
ვერსად დასცემ კარავს...
ყოფნა საშინელებაა
და არყოფნაც მზარავს.

ხან სახურავს უშენს წვიმა,
ხან საამოდ ბარდნის
და ინგრევა სამყოფელი
სულის — გასაფარდნის.

1991

ათი ფლის თავზე

რა ვთქვა, გაგნირე, გამნირე,
ჩამეშნარ-ჩამეშხამე;
თმაჩაშლილი მახსოვხარ,
ვეჭვობ, შეგცვლიდა რამე.

შეშუბებული თვალები,
შუბლი — ფიქალი თლილი;
მკერდს მონოლილი ენებისგან
ბალიში ჩაორთქლილი.

1991

უხემაინება

სურვილმა ნახვის თუ მოგიარა,
ძველს რომ დახედო, თუ კიდევ იცლი,
წინ გიდევს ჩემი წიგნი კი არა,
აბოლებული გული და ღვიძლი:

ხელი უცხოის არ შეგებია,
გაეჭერ, მე თვითონ ამოვირიდე;
ვერც იცნო იქნება, ჩემი ხმებია, —
ამონათქვამი ჩემი პირითვე.

გადიხსნა მინა. ხსნა არსაიდან.
სისხლის ღელეზე ვარ გალაჯული.
ყველას თავისი ცოდვა დაიტანს,
ვის შეუძლია — იყოს მსაჯული.

1987

სამშობლოდან გამეზობული მწერალი

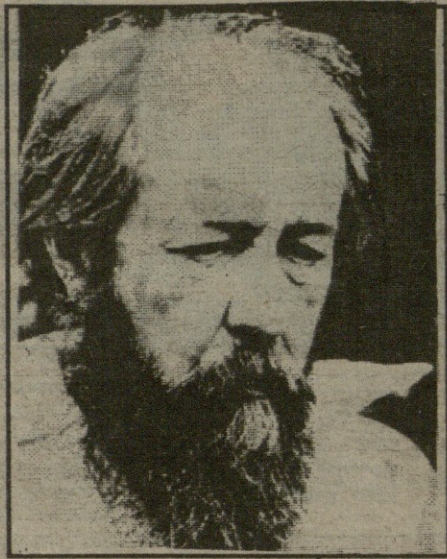
ალექსანდრე სოლჟენიცინმა თავის საქვეყნოდ ცნობილ ნაწარმოებებში მხოლოდ საკუთარი თავი, ადამიანური ტკივილები, ის სულის შემსუთავი გარემო კი არ გამოხატა, რამაც საბჭოთა ხალხი შინაგან სიცარიელე-მდე და ზნეობრივ დეგრადაციამდე მიიყვანა, არამედ თავისი დროის უტყუარი მოწმის მძიმე პასუხისმგებლობაც იკისრა და შეუპოვრად აღუდგა წინ ყოველგვარ სიცრუეს, სიკვდილს, სისასტიკეს, ადამიანების გაუკაცურების მეთოდურად დამუშავებულ სისტემას. კაცმა, რომელსაც სატახტო ქალაქში ცხოვრების უფლება არ ჰქონდა, მისხნად დაისახა, რაღაც არ უნდა დაჯდომოდა, თუნდაც სიკვდილის ფასად. ნამოვლითა ნიღბი დემოკრატიის, ჯალათების, ისტორიის ფალსიფიკატორების, „სოციალისტური რეალიზმის“ ფუძემდებლების, მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსებისათვის, თვითონაც განთავისუფლებულიყო სულიერი და ფიზიკური ზუნდებისაგან და მოტყუებული, დამონებული ხალხიც გაენთავისუფლებინა. რამდენა გაუმედაობა, ნებისყოფა, ადამიანად დარჩენის სურვილი უნდა ჰქონოდა მწერალს, რომელიც თითქმის მარტოობაში, მისივე ბუნაქში, მისივე „დამკაშების თვალწინ აუშენებდა უზარმაზარ, კბილგამდე შეიარაღებულ, სისხლ-თაუგამაძრავ ურსულს, რომელმაც მარტო დიდი ხნით ადამიანი მოხპო და მოკლა“.

იმედოვნებდა ლიდერებს არ ეგონათ სოლჟენიცინისათვის პიროვნება თუ გამოხედვები „ამწერლო და საზოგადოებრივი აზრის“ კიდევ თუ იბოვებოდა ამ ქვეყანაში. ცი, ვინც ხმას ამოიღებდა, გამრჯეულებს და გაყოფილებებს უმძიმეს ბოძებებს წაუყენებდა. გერც ის დაინახა, რომ სოლჟენიცინის ზნეობრივ პოსტის იყო რაღაც სულიერებიდან მომდინარე რწმენისეული, შეუშუსრავი და იმ დამპირებებაში, რამაც შემდეგ საერთაშორისო მასშტაბში მიიღო, რეჟიმის მოწყველობასა და გონებრივ სინდრეგებს უფრო მიუძღოდა ბრალი, ვიდრე უზნეოთა მხილებასა და განკითხვას. ხელისუფლებას განსაკუთრებით ის აცოფებდა, მწერალი ხალხს ყოველგვარი მიკბე-მოკიების გარეშე რომ უწერავდა აზრს, არ არსებობს სიმართლე სიმართლის გარეშე, არ არსებობს ზნეობა პატიოსნების გარეშე და თუ სხვა არაფერი შეგიძლიათ, ხელისუფლებას სიცრუეში მინც ნუ აუბამთ მხარსო.

დეგრადირების გზაზე დამდგარი იდეოლოგიის აგრესიულობა თანდათან სუსტდებოდა, მწერალი თვალნათლივ ხედავდა, რამდენად გახრწნილი, ძირმომპაღი იყო რეჟიმი, რომელმაც რამდენიმე მართალი, კრიტიკული შენიშვნისათვის რვა წელიწადი კატორღაში გაატარებინა და ამიტომ არც მიტყუებულს ერიდებოდა და არც უცხოელ კორესპონდენტებთან შესვედრას. მისმა სახალხოდ გამოსვლებმა, პრესკონფერენციებმა, პუბლიკაციებმა, მისმა პატიოსნებამ და პრიციპულობამ შეზოგილი, შეშინებული ადამიანები დაარწმუნა, რომ შეიძლება სიცრუესთან, დესპოტიზმთან, უგუნურობასთან ბრძოლა, დაკარგული თავისუფლების, ღირსების, ინდივიდუალური თვისებების ხელახლა მოპოვება, ყველაფრისათვის თავისი ნამდვილი სახელის დარქმევა. ამ სამკვდრო-სახიცოცხლო ბრძოლაში მწერალი იცავდა ცხოვრებას, ადამიანს, მის ბუნებრივ უფლებებსა და ბუნებრივ მოთხოვნილებებს და ებრძოდა სისტემას, დიქტატურას, აბსტრაქციას. სიცრუე, დემაგოგია და მკვირალა ლოზუნგები რომ სინამდვილეს ვერ ცვლის, მითები და დაპირებები რომ პური და თავისუფლება არ არის, ეს მწერალმა დაბატონებამდე იცოდა და როცა პატარა საპრობოლოდან განათავისუფლებს და დიდ საპრობოლოში ცხოვრების ნება დართეს, აღარ იხურვა კაცურ ღირსებაზე ხელის ალება, თავისა და სხვების მოტყუება და ამით საკუთარი კეთილდღეობის გაუმჯობესება. საბჭოთა ბანაკებში მილიონობით ადამიანი იხდიდა სასჯელს, თანაც უმეტე

სობა სოლჟენიცინზე უფრო მძიმე პირობებში, მაგრამ მან ტანჯულებზე უკეთ იცოდა, რას ჰქვია ტანჯვა, და არა მარტო ფიზიკური, არამედ ზნეობრივიც. ამ ტანჯვაში საკუთარი სული იპოვა და ეს მონაპოვარი სულიერებას მოკლებულმა ადამიანებმა ვეღარაფრით უკლარ წაართვეს.

იმდროინდელმა მოგონებებითად გალიბერალეზმმა ხელისუფლებამ იმიტომ ვერ შეიცნო სოლჟენიცინი მთელი საუკუნის ერთ-ერთი დიდი მწერალი, რომ არაფრად არ აგებდა ადამიანს, ზნეობას, მრწამსს, არ სჯეროდა, პატიმარი თუ კატორიდიან გაუტყეული დაბრუნდებოდა. ამიტომ ცოტათი დაიხლოვებ კიდევ, მოუფერნენ, ერთ-ორი მოთხრობა დაუბეჭდეს. ეგონათ, ამით იყიდნენ, პონორარს, ბინას, წერის უფლებას მისცემდნენ და პატიმრობიდან დაბრუნებული, გაუბედურებული, გასაცოდავებული კაცი ამაგს დაუფასებდათ, სიკვდილამდე მათი მადლიერი იქნებოდა, მაგრამ სოლჟენიცინი არ აღმოჩნდა სულმოკლე, უპრინციპო, ნა-სურვალის დახარბებული კაცი. მოთხრობები კი დაუბეჭდეს, პონორარიც გამოუწერეს, მაგრამ ამის გამო არ წაიბიღა სული და სინდისი, არ გაუგზავნა მის კეთილისმყოფელს, ნიკიტა ხრუშჩოვს მადლიერებით აღსავსე წერილი. პირიქით, რედაქციაში მიიტანა საბჭოთა სისტემის შეცდამა მამოი-ლებელი, მაფური პროტესტით გაშვებული რომანი „კობოიანთა კორპუსი“. წიგნი ის-ის იყო აიწყო, მოწინავე საზოგადოებამ მოუთმენლად ელოდა მის გამოხვლას, მაგრამ ყალბე შედგა ცენზურა, განრისხდა „სახე-დამწყოფო უშიშროების კომიტეტი, აღმოუდდა და აწრიალდა ცეკა. ამ წიგნის არა თუ დაბეჭდვა, დაწერაც კი სამშობლოს ღალატად, კომუნისტური იდეების დასაბრუნებლად მიიჩნიეს. ამოქმედდა და ამოიხადა აგიტაციისა და პროპაგანდის განყოფილება, სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტი, მწერალთა კავშირი. ერთი კაცის წინააღმდეგ დაიარაბა ყველა დამსჯელი ორგანო, მათ მხარე აუბეს პრესამ და რადიომაუწყებლობამ. დაიწყო მწერლის დანადგარ-გინება, დამცირება, გაქი-აქება, ედახდნენ უნიჭოს, გარეწარს, გაუტანელს, აფურობდნენ სულში. ეგონათ დაფრთხილებდნენ, ბოდიშს მოიხდიდა, საჯაროდ მოინანიებდა „ცოდვებს“, მაგრამ როცა არაფერი ამდგარი არ მოხდა, როცა მწერალი კიდევ უფრო მედგრად აღუდგა წინ უზურპატორებს, სასწრაფოდ მოიწვიეს მწერალთა კავშირის კრება, გალანდეს, მიწასთან გაასწორეს და კავშირიდან გარიცხეს, გარიცხეს სწორედ მაშინ, როცა პროკურატურა ანტისაბჭოთაობაში სდგამდა ბრალს, უშიშროების კომიტეტის აგენტები ფეხდაფეხ დასდევდნენ, როცა არ მსახურობდა, არავითარი შემოსავალი არ ჰქონდა, კიდევ კარგი რუსეთში აღმოჩნდნენ პატიოსანი, გაბეღული, კეთილშობილი ადამიანები — ჩუკოვსკი, როსტროპოვიჩი და მასინდელი დისიდენტები, რომლებიც მწერალი შეიფარეს და ისინც ქუჩა-ქუჩა წაწაფილსა და შიშშილით სიკვდილისაგან. იმ დროს ქუჩა მისთვის არანაკლებ საშიში და სახიფათო იყო, ვიდრე ციხე და სპეცბანაკი. ყოველ ნაბიჯზე აწყდებოდა ხულოგნებს, ლოთებს. იმ აგარაკზე, თავი რომ შეაფარა, არ წვდებოდა ტელეფონის ზარის რეკვა, ნაშუადღევს კარზე ბრაზუნ, ფიზიკური და მორალური შეურაცხყოფა. თუ როგორ დევნიდნენ და ავიწროებდნენ, თუ რა პროვოკაციებს უწყობდნენ, ყველაფერი ეს მწერალს აღწერილი აქვს ერთ-ერთ თავის დოკუმენტურ მოთხრობაში „როგორ ერქნებოდა მუხას ხბო“. სოლჟენიცინმა შესანიშნავად იცოდა, ვინ იყვნენ ეს „ხულოგნები“, „ლოთები“, „მონტორები“, იცოდა ისიც, ადრე თუ გვიან ბოლოს რომ მოუღებდნენ, მაგრამ არ შემდრკობა, ბრძოლაზე ხელი არ აუღია. ამ დროისათვის მას უკვე შიდა ჰქონდა გამოსაცემად „არქიპელაგ გულაგის“ პირველი ტომი და რადგან ამ წიგნის სამშობლოში დაბეჭდვის იმედს არ ჰქონდა, უცხოეთში გადაგზავნა და იქ გამოსცა.

„გულაგის“ საზღვარგარეთ გამოცემა ისეთი სილის გაწვანა იყო ტოტალიტარული რეჟიმისათვის, რომ არა მარტო საბჭოთა ხელისუფლებას აეწვა ლოყა, არამედ მთელ მსოფლიოშიც პირობა გამოიძახიდა.

ამ წიგნით ალექსანდრე სოლჟენიცინი საერთაშორისო ასპარეზზე გავიდა და იმხელა აურზაური და აზრთა შეხება-შემოხება გამოიწვია, როგორსაც არც შინაური მტრები მოელოდნენ და არც გარეშე. განსაკუთრებით გაცოფდნენ კომუნისტები და მემარცხენე ინტელიგენტები. არაფრით არ უნდოდათ დაეჯერებინათ, რომ ის ფაქტები, რაც ამ ნაწარმოებშია მოტანილი, მართლა ხდებოდა საბჭოთა კავშირში. ამ წიგნმა ბევრი გაღვთიერებული კერძიც დააძისო და გააშთშელა. განსაკუთრებით ლენინი, სტალინი, გორკი. ლენინის პიროვნება, მისი ხასიათი, მისი ურეტუშო პორტრეტი რეალურად დაგვიხატა წიგნში „ლენინი ციურისში“. კომუნისტის უცხოელი მებრძოლები იმანაც გააცხადეს, სოლჟენიცინი რომ ამტკიცებს, პირველი საკონცენტრაციო ბანაკები, ანუ სპეცბანაკები, გერმანელებზე ადრე ლენინმა შექმნა 1919 წელსო. „გულაგის“ ხემაქმედება რომ გაეკარწყლებინა, კომუნისტები და მემარცხენე ინტელიგენტების წარმომადგენლები ცდილობდნენ ყველაფერი ის, რამაც მსოფლიოს თავსარი დასცა, ავტორის გამონაგონად გამოეცხადებინათ, სილო როცა ამან არ გატრა, იმაში შეიტანეს ეჭვი, იყო კი საერთოდ სოლჟენიცინი სინდისის პატიმარი, იხდიდა კი სასჯელს საბჭოთა სპეცბანაკებში? როცა არგუმენტებით ვერ მოერივნენ, ცილისწამებლად ზონათლეს და მისი საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ ამბოხება იმით ახსენს, კაპიტალისტური ქვეყნების სიმდიდრე და მსუყე ცხოვრება მოემატრაო. სოლჟენიცინის განქიქებაში ისეთი ცნობილმა მწერლებმაც კი მიიღეს მონაწილეობა, როგორიც იყვნენ ჯან-პოლ სარტრი, პაბლო ნერუდა, მერლო-პონტი და სხვები. ამაში გასაკვირი არაფერია. კომუნისტური იდეების დაკნინება, საბჭოთა რეჟიმის ფაშისტურ რეჟიმთან გაიგივება, მათთვის თითქმის სიკვდილს უდრიდა. ამიტომ „არქიპელაგ გულაგის“ შეგახებაში ამოიქურებინა, მოუპოვებლად ვერ იქნებოდნენ. კომუნისტური რეჟიმის მხილებამ, მისი დამადასტურებელმა ფაქტებმა, რომ ხალხს ტყვეობით ემონდა კომუნისტური ხელისუფლებისა, მათ არა მარტო სახელი გაუტყეს, არამედ მთელი მათი შემოქმედებაც გააუფასურა.

სოლჟენიცინის სამწერლო და საზოგადოებრივ ასპარეზზე გამოჩენამ ბევრს დაუფრთხო ძილი, ბევრს აუფორიატა მიძინებელი სინდისი, ბევრი გააანხლა და გააბოროტა, მაგრამ მეგობრებიც, თანამაზრენიც და ობიექტურად შემაჯავებელი ბევრი შესძინა. დიდად აფასებდა, დიდ პატივს სცემდა მას გამოჩენილი გერმანელი მწერალი, ნობელის პრემიის ლაურეატი პაინრიმ ბიოლი. აი, რას წერს სოლჟენიცინის შესახებ ეს გადემოქრატებული ფაშისტების მახილებელი, სიმართლისა და სინდისიერებისათვის მებრძოლი მწერალი: „ალექსანდრე სოლჟენიცინმა ადამიანების შეგახებაში გადატრიალება მოახდინა, საერთაშორისო მნიშვნელობის გადატრიალება, რამაც მსოფლიოს ყველა კუთხეში პირობა გამოიძახიდა. მან ამახილა არა მარტო ის ხისტება, რომელმაც სამშობლოდან გააძევა, არამედ ისიც, რომლის ზიზანიც აღმოჩნდა და რომელიც გულმოდგინედ ცდილობდა იგი თვითრეკლამისათვის გამოეყენებინა. შეეძლო კი ასეთი მწერალის, როგორიც სოლჟენიცინი, რეკლამისათვის ემუშავა? არა და არა. თავისი ნაწარმოებებით, რომელთა მოწვევტა მწერლის პიროვნებისაგან შეუძლებელია, იგი ყოველთვის დარჩება კაცობრიობის სულიერ განვითარების, მისი კულტურის ისტორიაში, და დროის სინდისიერების მესხიერებაშიც“.

საბჭოთა ხელისუფლება ვერაფრით ვერ წარმოადგენდა, რომ მათემატიკის ახალგაზრდა, პროვინციელი მასწავლებელი, არტი-

ლერიის ერთ-ერთი რიგითი აფიცირი, რომელმაც მთელი თბილისი შეიჭრა და შემდეგ სულ უბრალო რამესაც, ჰეკიაზარს რომ ფონტული ცხოვრების შესახებ სიმართლეს სწერდა, სპეცბანაკში მოხვდა, ტოტალიტარული რეჟიმისა და რეპრესიული სისტემის შეუპოვარი მამხილებელი და მოუსყიდავი მოწმე გახდებოდა. თმამ და იმ უსამართლობამ, რაც ფონტზე ხდებოდა, რიგითი ჯარისკაცებისადმი ავდებულმა, ცინიკურმა დამოკიდებულებამ, სოლჟენიცინი ჯერ კიდევ მაშინ განაწყო საბჭოთა რეჟიმისადმი უარყოფითად, „გულაგზე“ რომ წარმოედგენა არ ჰქონდა. მაგრამ დაბატონებამ, შინაგანმა ციხემ, სახელდახლოდ გასამართლებამ და ბანაკებში არსებულმა განუეთხაობამ სოლჟენიცინი შეძრა, შეხარა, იმ ხელისუფლების დაუძინებელ მტრად აქცია, რომელიც ყოველ ნაბიჯზე ატყუებდა, ჯოჯოხეთს სამოთხედ უხატავდა, საკუთარ დანაშაულს უდანაშაულოებს აბრალებდა. ასე მოექცა ხელისუფლება, მაგალითად, ყოფილ ტყვეებს. რიგითი ჯარისკაცებსა და სასწრაფოდ მოხიბულ მთელ მოქალაქეებს არავითარი ბრალი არ მთქმოდოდათ იმაში, რომ ქვეყანა ომისათვის შიდა არ იყო, უარც ბალტიისპირელებსა და დასავლეთ ჯარისკაცებს მთელმთლიან ბრალს იმაში, რომ საკუთარ ქვეყანასა და საკუთარ კარიბდაშის იცავდნენ, არც იმ ვერაულებს, რომლებიც თითქმის ყველა სფეროში გაბოზრებული სპეციალისტები იყვნენ და დროდადრო სამშობლოს ღალატსა და უცხოური დაზვერვის აგენტობას აბრალდებდნენ, არც იმ ძველ პატიმრებს, რომელთაც ერთხელ უკვე მოიხადეს სასჯელი და ახლა სხელმწიფო იხდიდნენ, არც იმ რეჟიმის წინააღმდეგ განწყობილ სტუდენტებსა და სინდისის სხვა პატიმრებს, რომელთაც ტრიბუნალები ისევ მაგარად ასამართლებდნენ, როგორც სამხედრო დანაშაულებს. ერთი სიტყვით, ომის შემდეგ საბჭოთა ბანაკებში გაცილებით მეტი ხალხი იხდიდა სასჯელს, ვიდრე ომამდე და გარდა ამისა, ოცდაათიანი და ორმოციანი წლების ციხეები და ბანაკები ისე განსხვავდებოდა სამოციანი და სამოცდაათიანი წლების ციხეებისა და ბანაკებისაგან, როგორც ბნელი ჯურღმული სარკმელებიანი ქოხისაგან.

ალექსანდრე სოლჟენიცინი სინდისის პატიმარი იყო და რვა წლის მანძილზე საკუთარ ტყავზე იწვნია შიმშილი, სიცხე, კატორღული შრომა, უზნეობა, უგუნურობა, იმ იდეოლოგიის გამოთქველი და გამხრწნელი ძალა, ადამიანებს რომ ერთხელ უპირისპირებდა და აძულებდა. ამ სიძულვილმა და უნდობლობამ ქვეყნის მმართველებს შესაძლებლობა მისცა სახელმწიფო ერთ დიდ საპრობოლოდ გადაექციათ, სადაც გაატრიალებოდა იყო შიში, ტერორი, გაწოკითხობა, რასაც მოძალადეები საღიშამდე მიჰყავდა, პატიმრები კი უსიტყვო მორჩილებამდე, მუშა საქონლის თვინიერებამდე ომის შემდეგ, თუ შენედელობაში არ მივიღებთ ბავშვებსა და მოხუცებს, საბჭოთა კავშირის აქტიური მოსახლეობის დიდი ნაწილი შედგებოდა პატიმრებისა და ზე-დამხვედვლებიდან. კიდევ ერთ დიდ ნაწილს წარმოადგენდნენ უზარმაზარი ბიუროკრატიული აპარატის მოხელეები, რომელთაგან უმეტესობას პირდაპირ თუ არაპირდაპირ: ციხეებთან, ბანაკებთან და კოლონიებთან ჰქონდათ საქმე. ერთი სიტყვით, ქვეყნის მოსახლეობა ორ ნაწილად იყო გაყოფილი — დამსჯელად და დასასჯელად. მათ შორის ისეთი მტრობა ისეთი გაუხმაურებული სამკვდრო-სახიცოცხლო ბრძოლა მიმდინარეობდა, რომ სხვა რამეზე ფიქრის დრო არც ერთ მხარეს რჩებოდა და არც მეორეს, რაც ერთგვარ წონასწორობის დაცვას საუალებას იძლეოდა, მაგრამ როგორც კი ეს წონასწორობა დაირღვა, ტოტალიტარულმა რეჟიმმა მასზე დაიწყო რღვევა და გადაგარება.

რეჟიმი იყო ისიც, თითქმის მილიონებს ანტისაბჭოთაობის, კონტრრევოლუციონერობისათვის, სამშობლოს ღალატისა და ჯაშუშობისათვის იჭერდნენ. ვინც ასეთ საქმიანობას მართლა ეწეოდა, ცენტრალურ ციხეებში ჰყავდათ დაწვედული. დანარჩენები პერმანენტული რეპრესიების, პროვოკაციური ტერორის მსხვერპლი იყვნენ და ამიტომ ბანაკებში მათ არც ახარისხებდნენ ოპოზიციონერებად, კონტრრევოლუციონერებად, დივერსანტებად და ჯაშუშებად. დამსაჯელებად. ისინი დანაშაულის სოციალისტების გამო კითხვებოდნენ და ასეთებად რჩებოდნენ სიკვდილამდე. ამის დამადასტურებელი საბუთი ისაა, რომ 58-ე მუხლით გასამართლებულ პატიმრებს სასჯელის მოხდის შემდეგაც არ უშვებდნენ სახლში. არც სოლჟენიცინი გაუშვეს, მანაც იწვნია თავისუფალი გადასახლების სუსხი, რაც აღწერა კიდევ „კობოიანთა კორპუსში“.

გივი მაღულარი

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ერთი წუთით წარმოვიდგინოთ, რომ თვით ლიტერატურა გვისვამს ამ კითხვას. არა ავტორი, არამედ სწორედ ლიტერატურა — პროზა, პოეზია, მხატვრული ტექსტი. ჩვენ კი გვევლინება ვუბასუხოთ მისი მიერ დასმულ ამ ერთადერთ შეკითხვას თუნდაც იმიტომ, რომ კისრამდე ვალში ვართ მის წინაშე.

ცხადია, ყველა მკითხველს არ შეიძლება მზა პასუხი პეტონდეს ამ კითხვაზე, და არა მარტო იმიტომ, რომ ყველგან არაა პასუხი და მათ შორის ყველა, გონების საგანგებო დაძაბვას მიათხოვს, ბევრი ჩვენთაგანი კი მშვენიერად ახერხებს წიგნთან ურთიერთობას ამის გარეშეც, არამედ იმიტომ, რომ ეს, უბრალოდ, ძნელი კითხვაა.

ასეა თუ ისე, ჩვენ მაინც ვკითხულობთ: მოუთმენლად, ჟინიანდ ვეძებთ წასაკითხს, ვკითხულობთ ყველგან, ნებისმიერ დროს, სასთუმალთან მოდებულ წიგნთან ერთად ვიძინებთ და გაუთავებელი საკმევითი გაკიანურებულ, მოქანცველ ღღესაც წიგნთან შეხვედრის მოლოდინით ვიმსუბუქებთ. რა თქმა უნდა, ამას ყველა მკითხველზე ვერ ვიტყვით. როგორც პოეტი ამბობს, არიან წიგნის მკითხველი და გადამკითხველიც. და მაინც, მკითხველსაც და გადამკითხველსაც რაღაც საერთო აქვთ ლიტერატურასთან მიმართებაში. რაღაც ძალზე ზოგადად აღმზიანური, საყოველთაო, ისეთი, რომლის გარეშეც ადამიანის არსებობა თითქმის წარმოუდგენელია.

რა არის ის, რასაც ვემორჩილებით კითხვის პროცესში და რასაც ვერ ვთმობთ წიგნის დასრულებისას? სიამოვნება. ლიტერატურასთან ჩვენს შეხვედრას სიამოვნების მოლოდინი განაპირობებს. ნუ ავჩქარდებით და ნუ მივიღებთ შეურაცხყოფილ სახეებს. სიამოვნების მიღების სურვილი არც იმდენად უმნიშვნელო არგუმენტია, ზოგს რომ ეჩვენება, მით უფრო იმას, ვისი აზრითაც კითხვისას აღძრული განცდა ფეხმოუცვლელად უნდა ტრიალებდეს „ესთეტიკური ტკბობის“ საკმაოდ აბსტრაქტულ არეალში. სიამოვნების მოლოდინი წარმართავს რეალობასთან ადამიანის ურთიერთობათა მთელ სპექტრს. მაშინაც კი, როცა ეს რეალობა თითქმის აღარაფერს გვპირდება ამ მხრივ. ჩვენი წუხილი და ტანჯვა, სევდა და ტკივილი მხოლოდ სიამოვნების მოლოდინში ხდება ასატანი.

და მაინც, ლიტერატურის კითხვისას მიღებული სიამოვნება განსაკუთრებული, ყველაფრისაგან განსხვავებული სიამოვნებაა. უბრალოდ იმიტომ, რომ იგი რაღაც უხილავი ძალით გვიბიძგებს, დავინახოთ, სამყარო იმ თვლით, როგორითაც მას შემოქმედი ხედავს, დავემოჩილოთ მასში ჩადრილ სიცოცხლის ქმნილობის განცდას და თანამონაწილე ვიგრძნოთ თავი. გამოვცადოთ „მეტი ცხოვრება“, ვიდრე უზენაესმა გვიბოძა, მეტი სიხარული და ტანჯვა, სიყვარული და სიძულვილი; შევცურდეთ ჩვენი სურვილებისა და ოცნებების მორევში უკანმოუხედავად, იმის შიშისგან თავისუფლანი, რომ მის სახიფათო სიღრმეებს, შესაძლოა, ვეღარც კი დავადწოთ თავი.

წიგნთან შეხვედრა ესაა არჩევანი — არჩევანის რისკის გარეშე; სიცოცხლე და შემოქმედება — წარმოსახვაში ანუ დაბრკოლებებისაგან თავისუფალ სივრცეში; საკუთარი თავის ხარჯვა — შემოქმედისებური გაბედულებით, უშუალოდ, სიხარულით, (თანაც მაქსიმალური სარგებლიანობის თვითშეგრძნებით).

რაც მთავარია, წიგნის სივრცეში მე თავს ვაღწევ მარტოობას. მეჩვენება, რომ ჩემი „მე“ მოძრაობს არა მხოლოდ ჩემს წარმოსახვაში, არამედ „ჩვენს“ წარმოსახვაში, ანუ იმ საერთო სივრცეში, რომელსაც ჩემი და ავტორის წარმოსახვის სივრცეთა ერთობლიობა ქმნის. ხომ ცხადია, რომ ჩვენი სამეტყველო სივრცე ადამიანურ შეხვედრათა მარტოოდენ ზედაპირული სივრცეა, წარმოსახვის სივრცე კი ღრმა, ჩვენი ყოფითი ურთიერთობებისათვის თითქმის მიუწვდომელი ადგილი.

არანაკლებ ფასეულია ისიც, რომ კითხვის პროცესში თავისუფალი ვარ.

ჩემი სურვილები კმაყოფილდება სოციალური, ფსიქოლოგიური, პოლიტიკური ჩარევისა და ძალდატანების გარეშე (ლიტერატურის იდეოლოგიურ შემოქმედებაზე საუბარი ცალკე საუბრის თემაა). მე ვიკმაყოფილებ ცხოვრების, რეალობის უკმარისობის მუდმივ შეგრძნებას, ვივსებ ბზარს, რომელიც ჩემსა და რეალობას შორის გაჩნდა დაბადების წამიდან და თანდათან ღრმავდება; გადავლახავ დროის უკმარისობის განცდას, იმ დამთრგუნავ და შემაწუხებელ შეგრძნებას, რომ ჩემი ცხოვრება ვერ შესდგა, რაღაც ვერ მოვასწარი, გამომჩნა.

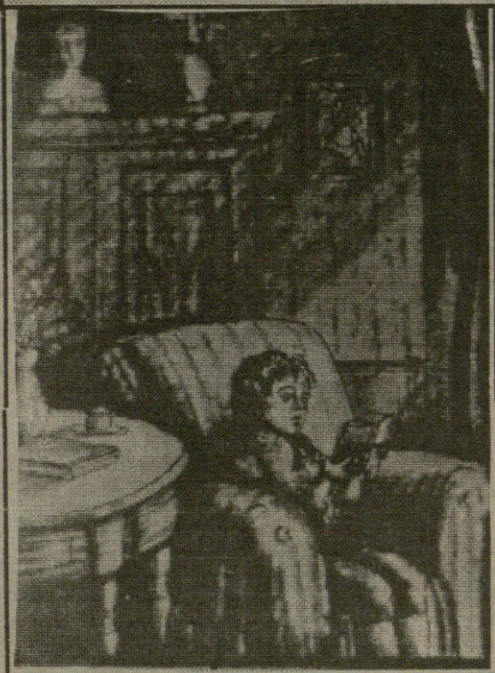
„მე ვცდილობდი ადამიანებისათვის მეთქვა, რომ იმასვე განვიცდი, რასაც ისინი“, — წერდა სკოტ ფიცჯერალდი. ერთ თავის ესეში. „ლიტერატურა არის შესაძლო განცდილი ცხოვრება“, — აზუსტებდა შემოქმედებითი ფსიქოლოგიის მკვლევარი სიუზან ლანგერი. ალბათ, მკითხველისათვის ამ გამონათქვამებში

რომ ვიღაც, ჩვენი დიდი და მალეა მდგომი ასევე აღიქვამს ჩვენს უბადრუკ ყოფას.

კითხვა შრომისა და ბრძოლის ჩვენს გვერდგავს. გამოცდილება, რომელსაც წიგნის კითხვისას ვიძენთ, ბევრი რამით ჰგავს იმას, რასაც ცხოვრება გვთავაზობს, მაგრამ, მისგან განსხვავებით, სიამოვნების განცდა ახლავს თან: აკი მხატვრული დროისა და სივრცის გადალახვა არასოდეს გვბოჭავს იმ მოვალეობებით, რითაც — რეალური ყოფა.

მხატვრული ტექსტი ენასთან შეხვედრაა. იმ საოცრებასთან, რომელიც, ერთადერთი, საშუალებას გვაძლევს რაღაც ერთიანობის აუცილებელ ნაწილად შევიგრძნოთ თავი. ესაა იმ საიდუმლო-სთან ზიარება, რომელიც მარადისობასთან შეხვედრას გვპირდება (მარადისობაში აქ კულტურის მესიერება იგულისხმება და ენის მექანიზმში ჩადებული დროთა კავშირიც), რადგან მასში

რატომ ვკითხულობთ ლიტერატურას?

ჩაწერილია ყველაფერი, რაც ჩემმა წინაპარმა, ანუ ჩვენი ერთიანობის თითოეულმა წევრმა განიცადა პირველი სიტყვის თქმის დღემდე, ჩემამდე და კიდევ: მხატვრული სიტყვა ესაა სასწაულებრივი სიტყვა, რომელიც გვატყობინებს უფრო მეტსა და სხვას, ვიდრე ჩვეულებრივი სასაუბრო ენა, სახელდობრ კი ტრანსისტორიულ სიმართლეს — მოძრავს, ცვალებადსა და ამავე დროს, მარადიულს. ესაა სიღრმისეული დიალოგი, ინტიმური და თავისუფალი, განცდათა საოცარი ამპლიტუდის აღმძვრელი; მოუვრედებლად შემოჭრილი ძახილი ჩვენს უხილავ, ჯერაც გაუმქდავენებელ, მომლოდინე არსში. ესაა ერთის, შემოქმედის სიტყვა ყველას მიმართ, ვინც ყურს დაუდებს მას, იგრძნობს და ბგერათა არაფრისმთქმელ ხმაურში გამოარჩევს.

ლიტერატურა ცოდნასთან შეხვედრაა. მაგრამ იგი მოშველი ცნება ან ლოგიკური აზრი კი არაა, არამედ კულტურის სინთეტური ნაყოფი, ხატში განცდის სახით ჩაღვრილი. კიდევ ერთხელ: მხატვრული ენა უშუალოდ მთელ იმ კულტურასთან, რაც ჩვენამდე შექმნილა. ეს ცოდნა ჩვენი განსაკუთრებული გზით მოდის. არა მოქმანცველი მუშაობითა და „წკეპლის ცემით“, არამედ სიამოვნების გზით. რადგან: კატეგორიული და სისტემური, როგორც საერთოდ ყოველგვარი ენა, მხატვრული მეტყველება ცოდნის გადაცემის ყველაზე უფრო მზომანებლური, მაგრამ ამავე დროს ყველაზე უფრო ელასტიური და ტევადია იმ ფორმათა შორის, რაც კი დღემდე შეუქმნია ადამიანს.

ლიტერატურის სოციალური პასუხისმგებლობა, — აცხადებს როლან ბარტი — რეალობის დეფიციტშია ცილაში გამოიხატება. ეს პროცესი, ანუ რეალობისაგან განხიზხვა კი წარმოსახვის დამაბუფ მუშაობას გულისხმობს. წარმოსახვის უმოქმედობა, ან უფრო ზუსტად, მისი „ზონის სიფიწროვე“ იმითაა სახიფათო, რომ იგი პიროვნების ნების გამოფიტვას, მისი ინდივიდუალის დაკარგვას უწყობს ხელს. გამოფიტული და დავიწყებული კი, მით უფრო პიროვნულობა, მოგვხსენებთ, უმაღლესი სიბნელისა და სიკვდილის კუთხეში დამდებული იქცევა ხოლმე. აქტიური წარმოსახვა, როგორც ზემოთაც ვთქვით, იმისთვისაა აუცილებელი, რომ წარმოსახვაში მაინც შევძლოთ ჩვენი იმ განუხორციელებელი „მე“-ს რელიზაცია, რომელსაც ცხოვრებაში ამის შესაძლებ-

ლობა არ მიეცა.

ლიტერატურა ჩემს წარმოსახვას რეალობისა და მის მიერ შემოთავაზებული ფსევდოკულტურის სახიფათო შემოტევებისაგან იცავს. თანამედროვე „კინოზლაბრები“, რომლებსაც ვიდეოფილმებისა და ვიდეოკლიპების სახით ვეცნობით, სხვა არაფერია, თუ არა სხვათა წარმოსახვის ექსპანსია ჩემს წარმოსახვაში — აქედან გამომდინარე ძალზე საფალო შედეგებით. თავისი არსით იგი ენობრივი ექსპანსიის მსგავსია. აკი ჰემარითი ხელოვნებაა და მასობრივი კულტურის ფორმებიც გარკვეული ენაა, ანუ ნიშანთა სისტემა, რომელსაც რაიმე ფიქტორმატის გადაცემა, გადატანა, გავრცელება უდევს საფუძვლად.

ჩვენი შეხვედრები ადამიანებთან და წიგნებთან რაღაცნაირად წინაწინვე განსაზღვრული. ვხვდებით მათ, ვისთან შეხვედრის მოლოდინითაც ვცხოვრობთ. ვხვდებით პოეტებსა და პოლიტიკოსებს, ქურდებსა და ინტელექტუალებს. ვკითხულობთ დეტექტივს ან ეგზისტენციალისტურ დრამას, რეალისტურ ეპოპოსს თუ ლირიკული ლექსების კრებულს; ფოლკლერს ან აგათა კრისტს, გალაკტიონს თუ ლორენსს. წიგნის სამყარო უსაზღვროა, ჩვენი რეალური თუ წარმოსახვითი შეხვედრები კი — უსასრულო და მრავალფეროვანი. ბევრი ჩვენთაგანი დღეს მხოლოდ გაზეთსა და ტელევიზიას ადევნებს თვალი-ყურს, მაგრამ საბედნიეროდ, ნამდვილი ლიტერატურის ერთგული მკითხველიც შემორჩა ასპარეზს. ჩვენს დუხბირ და მოუწესრიგებელ ყოფაში წიგნისადმი მათი სიყვარული და ერთგულება ბევრისმთქმელია. და მაინც, მკითხველთა ამ ორ ნაწილს შორის დარღვეული პრაქტიკები ჩვენი საზოგადოების განვითარების სახიფათო ტენდენციებზე მეტყველებს.

ნებისმიერი ტიპის საზოგადოებრივი ცხოვრება, ბოლოს და ბოლოს, კულტურის მეშვეობით რეგულირდება. კულტურის ეს ფუნქცია თავს იჩენს ზეპირკენულ, საყოველთაო სოციალ-კულტურულ აზრებში, რომლებიც გარკვეული სისტემების სახით არსებობენ და სხვადასხვა გზით ვრცელდებიან საზოგადოების წევრთა შორის. ლიტერატურა ერთ-ერთი ასეთი სისტემაა. წიგნის თითოეული ჰემარითი მკითხველი, ამ აზრით, კულტურის მატარებელი და გადამცემია. ჩვეულებრივ, იგი კულტურის ენაზე „მეტყველებს“ — საუბრობს და მოქმედებს. იქნებ, ღირდეს დაფიქრებად, რატომ ვეღარ „გმეტყველებთ“ ისე, როგორც კულტურულ საზოგადოებას ეკადრება? რატომ აღმოჩნდით ჯერაც ენაბრუნდებელი ჩვილების მდგომარეობაში მაშინ, როცა ჩვენი კულტურულ-სოციალური განვითარების წყალობით ეს ასაკი კარგა ხანია უკან გვაქვს ჩამოტოვებული?

იქნებ, სწორად და მიგნებულად ვერ ვზრუნავთ დროებით მწყობრიდან გამოსული სოციალ-კულტურული სისტემების ფუნქციონირებისათვის? ან იქნებ, ჩვენივე ზედმეტი ფუჭი ხმაურითა და ფუსფუსით ვახშობთ ფასეულობათა გადაცემისა და მიღების ჯერ კიდევ ღია, სიცოცხლისუნარიან და სიკეთისმომტან არხებს?

ეს კითხვები თანაბრად ეხება აზრისა და ინფორმაციის გამავრცელებელ ყველა ორგანიზაციას, სტრუქტურას, უწყებას — პრესას, ტელევიზიას, გამომცემლობებს, შემოქმედებით კავშირებს, მთავრობასა და სახელმწიფოს — ყველას, ვისაც კულტურაზე ზრუნვა ევალება. მაგრამ არანაკლებ გვხვება ჩვენ, ადამიანებს — როგორც ამ კულტურის უშუალო მატარებლებს.

მანამ კი, სანამ ყველაფერი ნორმალურ კალაპოტში ჩადგება, ნუ მოვიკლებთ წიგნთან შეხვედრის სიამოვნებას. მხატვრული ლიტერატურა ჩვენს სულიერ ძალებს ბრძოლის უნარს უნარჩუნებს მაშინაც კი, როცა ყოფისაგან დაუძლურებული ჩვენი ფიზიკური სხეული მზადაა ყველაფერს შეეგუოს.

მანანა კვანტალიაძე

რელიგიის წარმოშობისა და მისი პირვანდელი ფორმების საკითხი მეცნიერების მრავალი დარგის წარმომადგენელთა ცხოველი ინტერესის საგანი იყო საუკუნეების განმავლობაში. ამ საკითხებზე დაგროვდა დიდი ფაქტობრივი მასალა, დიწერა უამრავი საინტერესო გამოკვლევა, მაგრამ ერთიანი, მეტ-ნაკლებად ყველასათვის მისაღები შეხედულება დღემდე არ ჩამოყალიბებულა.

ბოლო დრომდე ყველაზე მეტად გავრცელებული იყო პიპოთეზა, რომელიც ჩამოაყალიბა ინგლისური ანთროპოლოგიური სკოლის მამამთავარმა, ედუარდ ტაილორმა (1832-1917), წიგნში „პირველყოფილი კულტურა“. (ამ ნაშრომმა და დარგის „ადამიანის წარმოშობა“ ერთდროულად იხილეს დღის სინათლე — 1871). ტაილორის თეორიის თანახმად, პირველყოფილი ადამიანი, თავის სიზმრებზე როცა ფიქრობდა, იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ მასში რაღაც სულიერი არსი არსებობს, ამგვარივე სულიერი არსი ივარაუდა მან ყველა გარემომცველ საგანში. მისი წარმოდგენით, ეს სულები მოქმედებდნენ მთელ ცოცხალ თუ არაცოცხალ ბუნებაში, განაგებდნენ მატერიალური სამყაროს ყველა საგანსა თუ მოვლენას, ადამიანის ჩათვლით. ასე წარმოიშვა რწმენა სულების შესახებ — ანიმიზმი („ანიმა“ — სული), რომლისგანაც ვითარდებოდნენ შემდეგ რელიგიის სხვა ფორმები, სანამ ბოლოს არ ჩამოყალიბდა რწმენა ერთარსება ღმერთის შესახებ. ტაილორი გარაუდობდა, რომ მის მიერ აღმოჩენილ სახეობას პირველყოფილი „მაგური ფილოსოფიისა“ ყველა ადამიანის ფსიქოლოგიაში აქვს ფესვები გადებული და თავისი რელიგიური ევოლუციის გაზაზე ეს „ანიმისტური“ სტადია ყველა ხალხს უნდა გაეგო.

ანიმიზმის თეორიას ემხრობოდა მეორე დიდი ინგლისელი მეცნიერი ჯეიმს ფრეზერი (1854-1941), რომელმაც მითოლოგიასა და რელიგიის ისტორიას მოუძღვა მრავალტომიანი ნაშრომი „ოქროსი შტამი“. ფრეზერმა ტაილორის ცნებაში „პირვანდელი რელიგია“ შეიტანა მეორე ელემენტი — მაგია. (გერმ. *mageia*, ლათ. *magia*). — ჯადოქრობა, მისწრაფება, გრძნულობა). ადამიანს სწამდა, რომ შეძლო ზებუნებრივი გზით ემოქმედა ადამიანებზე, ცხოველებზე, ბუნების მოვლენებზე, სულებზე და ღვთაებებზე. მაგიის უძველესი და უმოკლესი პრინციპია „მსგავსის წარმოშობის მსგავსს“. ამიტომ წინასწარ იმიტაციურად აკეთებდნენ იმას, რისი მიღწევაც პრაქტიკულად სურდათ (მაგ. აკეთებდნენ ამა თუ იმ ნადირის ფიგურას და „კლავდნენ“, ნადირობის დაწყებამდე აწყო-ბდნენ მის ინსცენირებას, რაც მათი სასურველი შედეგით მოაგონებოდა და ა.შ.).

მაგია პირველყოფილ საზოგადოებაში აღმოცენდა. მისი ძირითადი ფორმებია: პოემოპათიური, რომელიც მსგავსების პრინციპებიდან იღებს სათავეს, იმიტაციური, ანუ მიმამკვლევობითი, კონტაგიოზური, რომელიც ემყარება საგნების იდუმალი ძალის გამოქვლინის რწმენას — თუ საგნები ოდესმე ყოფილან ერთმანეთთან კავშირში, ისინი მასშტაბით იმართებენ იდუმალი გავლენას ერთმანეთზე. ამიტომ, თუ უნდაო რამე დაშროთ ვინმეს ან რამეს და უშუალოდ არ მიუწვდებით ხელი ან თავის გამოყენება არ უნდათ, მოქმედებენ ისეთ საგანზე, რომელსაც ამ ვინმესთან ან რამესთან ოდესმე პრაქტიკული კავშირი ჰქონია. მაგია, როგორც რწმენა, დიდხანს იარსება, იგი წარმატებით შეეცა მრავალნაირ სოციალურ გარემოს, განსა და მისი ასალი ფორმები: კერძალური, ანუ სიტყვიერი, სასოფარული და ა.შ. მოგვიანებით გავრცელდა რწმენა, რომ არსებობდა მაგიის ორი სახე: თეორი, რომელიც ღვთაურ ძალას ეყრდნობოდა და კეთილ საქმეებს ემსახურებოდა და შავი, რომელიც ემსახურებოდა ძალას ეყრდნობოდა და ბოროტ საქმეებს ემსახურებოდა. დაბოლოს, უნდა აღინიშნოს, რომ მაგიაში ყველაზე მეტად გამოიყენებოდა ადამიანის ეგოისტური თვითდამკვიდრება, მისი სწრაფვა ძალაუფლებისაკენ, ზორცეულისაკენ, ამსოფლიოსისაკენ.

უძველეს რელიგიასთან ერთ-ერთი ფორმა ტოტემიზმი. იგი ადრეულ გეოგრაფულ საზოგადოებაში წარმოიშვა და უკავშირდება წარმოდგენას ადამიანთა გარკვეულ ჯგუფსა და ტოტემს შორის ზებუნებრივ ნათესაურ კავშირზე. ტოტემი შეიძლება იყოს ცხოველი, ფრინველი, მცენარე და ა.შ. (ფრინველი იშვიათად ბუნების მოვლენები). ტერმინი „ტოტემი“ მეცნიერებაში პირველად მე-17 საუკუნის მიწურულს გამოიყენა. იგი იხმარა ინგლისელმა სწავლულმა ლინკოლნის ინდიელთა ერთ-ერთი ტომის რწმენის ანალიზისათვის, რომელიც ადამიანსა და ცხოველებს შორის ნათესაობას აღიარებდა. ამ ტომის ენაზე სიტყვა „ტოტემი“ ნიშნავს მის გვარს. ტოტემიზმის ძირითადი სახე კლანური ან გვაროვნული (იშვიათად ინდივიდუალური). ტოტემი რელიგიური ან სოციალური საგანია იმ ჯგუფისა, ნაცვლებრივ გეოგრაფიული თემისა, რომელიც მას სახელს

ატარებს. თემის წევრებს ეკრძალებათ ტოტემზე ნადირობა, მისი საკვებად გამოყენება, ეკრძალებათ, აგრეთვე, ერთმანეთში ქორწინება (გზოზიპაია). ტოტემური ჯგუფი მიიწვევს, რომ მას ტოტემზე აკავშირდება საერთო მითური წინაპარი — ნახევრადადამიანი — ნახევრადცხოველი ან ნახევრად მცენარე. მასში ხედავს იგი მუარველსა და

პონტო. გასუკუს ტომის ნილაბი

რელიგიის ადრეული ფორმები

ქვემოთ კაცს უთქვამს — „პირველყოფილ ადამიანსა მხე, მთვარე, მარსკლაპი პი არ აღიარა ღმერთებად, არამედ ღმერთები აღიარა მხეში, მთვარეში და მარსკლაპში“.

ყოველგვარი სიკეთის წყაროს. რელიგიის ერთ-ერთ ადრეულ ფორმად ითვლება ფეტვიზმი — რელიგიური თავგანისცემა მატერიალური საგნებისა — ფეტვიზმისა. ფრანგი განმანათლებლები ფეტვიზმს განიხილავდნენ როგორც რელიგიის არქაულ ფორმას, რომელიც უმეტრდამ წარმოშვა. ჰეგელი კი ფეტვიზმს მიიწვედა თავდაპირველი, უშუალო რელიგიის — ჯადოქრობის ფორმად, როცა ადამიანი ცდილობს ბუნებაზე არაუშუალო ბატონობას მიაღწიოს ჯადოსნური საშუალებით, ფეტვიზმით, რათა სასურველ მიზანს ეწიოს.

ფეტვიზმი ეთნოგრაფიასა და რელიგიის ისტორიაში მრავალმნიშვნელოვნად ხასიათდება; ზოგიერთი სწავლული ფეტვიზმს აფუძნებდა პირველყოფილ რწმენაზე, რომ შესაძლებელი იყო ღვთაების იძულება, რათა მას ადამიანის სურვილი შეესრულებინა; ე. ტაილორი, მ. სპენსერი და სხვები ფეტვიზმს ანიმიზმის ფორმად თვლიდნენ (ფეტვიზმი — სულის სამყოფელი). ფეტვიზმს სხვადასხვა ხალხთა რწმენაში განსხვავებული ადგილი უკავია: ავსტრალიელთათვის ფეტვიზმი ტოტემთა სიმბოლოები ან შემცვლელი არიან, ჩრდილო ამერიკის ინდიელთათვის — გვარის მფარველთა განსახიერებანი, დასავლეთ აფრიკელთათვის — პირადი მფარველი. ფეტვიზმი ფორმებიც მრავალფეროვანია: ქვები, ხეს ნაჭრები, ცხოველთა სხეულის ნაწილები, სხვადასხვანაირი გამოსახულებანი (კერამიკი). მათ ირრევენ შემოსხვევით ან ქურთოთ თუ ჯადოქარი შეურწყვდათ. ცნობილია შემთხვევები ფეტვიზმთან ფაშილიარული დამოკიდებულებისა: მას ატყვევდნენ, ეყვრებოდნენ, როცა მადლიერნი იყვნენ; როცა უკმაყოფილონი იყვნენ მისი უმოქმედობით, ხანდახან სცემდნენ, გადაგებდნენ კიდევ და შეცვლიდნენ.

რელიგიის ადრინდელი ფორმები ამით არ ამოიწურება, მაგრამ აქ აღარ გავაგრძელებთ მათ მიმოხილვას, ვინაიდან ისინი ან შემთხვევითი იყო ელემენტებად შეიძლება მივიჩნიოთ, ან განსტოვებულად. აღსანიშნავია, რომ მეცნიერები, რომელთაც შეიმუშავეს კონცეფციები ანიმიზმისა, მაგიზმისა, ტოტემიზმისა, ფეტვიზმისა, ერთსელოვანნი არიან იმაში, რომ რელიგია ზოგადად იღებს საფუძვლს სხვადასხვა ღვთაებების, ზებუნებრივ ძალთა ცრუ რწმენიდან, ე.ი. პოლითეიზმიდან, მონოთეიზმის წარმოშობას კი უკავშირებენ ისტორიის ყველაზე გვიანდელ პერიოდს, ერთპიროვნული სამეფო ხელისუფლების დამკვიდრებას.

რა მასალებით სარგებლობდნენ მკვლევარები, რომლებიც პოლითეიზმის თავდაპირველობას ამტკიცებდნენ? ისინი ეყრდნობოდნენ შედარებით — რელიგიურ მეთოდს: „ველურობის“ სტადიაში მყოფი ხალხების რელიგიური წარმოდგენები იყო საფუძველი მათი კონსტრუქციისა, ოღონდ, არ უნდა

დავივიწყოთ, რომ მასალები, რომლებითაც სარგებლობდნენ ტაილორი, ფრეზერი და სხვები, ხშირად მეორე და მესამე ხელიდან მოდიოდნენ და ყოველთვის სანდო და სრულფასოვანი არ იყო. თავიანთ კაბინეტებში მოშუშავნი, ისინი ძალზე შორს იყვნენ იმ „პირველყოფილი კულტურიდან“, რომელსაც იკვლევდნენ. უცხო კულტურასა და განსაკუთრებით „რელიგიას რომ ჩაგწვდეთ, შემთხვევით შეკრებილ ფაქტებს შორის, შემთხვევითი პარალელების პოვნა არაა საკმარისი.

მხოლოდ იმ მეცნიერებს შეიძლება ეწოდეთ, რომელთაც მრავალი წელი გაატარეს „ველურთა“ შორის, შეისწავლეს მათი ენა და, რამდენადაც კი შესაძლებელია, შეერწყნენ მათ ყოფას. ასეთი სწავლულების გამოკვლევებმა შესანიშნავ აღმოჩენამდე მიგვიყვანეს, ერთარსი უზენაესი ძალის არსებობა სწამთ ხალხებს, ცივილიზაციის საწყის სტადიაზე რომ იმყოფებოდნენ. მაგრამ თანამედროვე ეთნოგრაფიის ამგვარი დასკვნა მხოლოდნელი არ ყოფილა — ეს ჯერ კიდევ გასული საუკუნის დასაწყისში განკურთა გერმანელმა ფილოსოფოსმა ფრიდრიხ შელინმა (1775-1854), ხოლო მთვების ცნობილი მკვლევარი, მაქს მულერი (1823-1900) ისტორიული ხალხების თავდაპირველი რელიგიის შესწავლის შედეგად იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ რწმენათა საწყისი ფორმა, როგორც წესი, მონოთეიზმი იყო.

რელიგია

რელიგია — „პირველყოფილ ადამიანსა მხე, მთვარე, მარსკლაპი პი არ აღიარა ღმერთებად, არამედ ღმერთები აღიარა მხეში, მთვარეში და მარსკლაპში“.

სპილოს ძვლის ნაპირი. დანას ტომი. გვალვის მთვალურა

ფაქტები, რომლებმაც მყარი ფუნდამენტი დაუდეს რელიგიის პირველდაწყებითი ფორმების შესახებ მცდარი წარმოდგენების გაფანტვას, ხსენებაში მოიყვანა ვილჰელმ შმიდტა (1830-1954) თავის თორმეტტომიან კამპილურ ნაშრომში „ღმერთის იდეის წარმოშობა“. ვილჰელმ შმიდტი იყო ჯიდეის ლინგვისტი და ეთნოგრაფი, კათოლიკე ღვთისმსახური, გენისა და ფრაიბურგის უნივერსიტეტების პროფესორი. იგი იყო დიდი სპეციალისტი პოლინეზიის, ოკეანეთისა და ავსტრალიის ხალხთა ენებისა, მალაინეზიის კუნძულებზე აღმოაჩინა მეცნიერებისათვის პაუასთა მანამდე უცნობი მთელი რიგი ენები. იგი სწავლობდა ახალი გვინეის, მალაის, ტოგოს აბორიგენთა კულტურას. შმიდტი ხელმძღვანელობდა ეთნოგრაფიულ გამოკვლევას ტრეს და დაიწყო სამეცნიერო ეურნალი „ანთროპოსი“, რომელსაც დიდი დამსახურება მიუძღვის პრიმიტიულ ხალხთა ფსიქიკური არსებულების შესახებ მათის გაფანტვაში. შმიდტის სკოლის ერთ-ერთი წარმომადგენელი წეს: „ველურები მხოლოდ ზეგნს ცივილიზებულ საზოგადოებაში გვხვდებიან, მათ ცივილიზაცია მოხსნის“.

შმიდტის კრიტიკოსები მოუთხოვნიდნენ, რომ რწმენა უზენაესი ღვთაებისა „ველურებში“ თითქმის ყოველთვისაა გადახლართული სხვა ღმერთებისა და სულების

შესახებ წარმოდგენებით. მაგრამ ეს ასეც უნდა იყოს, ვინაიდან, თანამედროვე „პრიმიტიული“ რელიგიები გაქვეყნებული რელიგიები კი არაა, არამედ, მათი სახეობისა რელიგიური-ისტორიული განვითარების რთული გზა. ეთნოგრაფიის არ შეუძლია პრომონოთეიზმის არსებობა დაამტკიცოს; იგი მხოლოდ გვინვენებს, რომ რწმენა ერთარსისა გვიანდელი ისტორიის პროდუქტი კი არაა, არამედ სულიერი შეგნების პირდაპირ ადრეულ სტადიაზე არსებობდა.

შმიდტისა და მისი სკოლის მიერ შეგროვილი მასალა ისე უხვი და დამაჯერებელია, რომ მარქსისტული მეცნიერებები კი იძულებულნი იყვნენ ეღიარებინათ მათი პოპოზიცია: („შმიდტთან კამათი და მისი გაკრიტიკება არაა ადვილი“, ვინაიდან მისი და მის თანამშრომელთა შრომები პირდაპირ გვთვრუნავენ მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში შეკრებილი ფაქტობრივი მასალის სიუხვით“).

უზენაესისა და ერთარსის რწმენის კვალი ნაპოვია დედამიწის ყველა კონტინენტზე, თითქმის ყველა ხალხში და, რაც ყველაზე ნიშანდობლივი და მნიშვნელოვანია, იგი გვევლინება ყველაფრის შემოქმედად. რაც შეეხება სულებისა და ღმერთების რწმენას, ეს მხოლოდ ერთი მხარეა პირველყოფილი ადამიანის მსოფლმხედველობისა. მისთვის სულები მხოლოდ გამოვლინებებია, რომელთა უკან ერთიანი სული დგას. დავით ლივინსტონი, მისიონერი და მოგზაური, რომელმაც ოცდაათი წელი გაატარა აფრიკის ჯუნგლებში, აღნიშნავდა, რომ ქრისტიანობის მქადაგებებს არ დასჭირვებოდათ აქაურ მკვიდრთათვის იმის ახსნა, თუ ვინ არის ღმერთი, ვინაიდან მათ უკვე დიდი ხანია იცნავენ მის შესახებ.

ოღონდ პირველყოფილი რელიგიის ამალეულ ხასიათს რომ ვეღარებოთ, მხედველობიდან არ უნდა გამოვგვრნენ მისი რეგრესიული ელემენტები, რაც იმასთან იყო დაკავშირებული, რომ ადამიანმა რელიგიაში აქცენტი გადაიტანა ანგარებიან მიზნებზე და, უპირველეს ყოვლისა, ცდილობდა დახმარება და მფარველობა მიეღო ღვთაებრივ ძალათაგან. „ახალ დროში, — წერს ერთი მკვლევარი აფრიკელ პოეტებზე, — ღმერთის ხატი თანდათან მქრქალდება მათ წარმოდგენაში და ადგილს უთმობს მეორეხარისხოვან ღმერთებს, ბუნების ძალებს რომ განასახიერებენ“.

პირველყოფილი რელიგიის ხრწნის ეს პროცესი ბიბლამიშიცაა ასახული, რომელიც ცოდვით დაცემას მხოლოდ ერთი მომენტით არ შემოფარგლავს. მისი პირველი ათი თავი სიმბოლური სურათებით წარმოგვიჩენს ადამიანის თანდათანობით დამოუკიდებლობას ღვთისაგან. კაცნი, გოლიათები და ბაბილონის გოლითის მამნებლები სულ უფრო და უფრო კარგავენ კავშირს ღმერთთან და თავიანთ ბოროტ ნებას უპირისპირებენ მას.

ნიშანდობლივია, რომ შესაქმის წიგნში კაცი დანაშაულისა და ტყუილის დახმარებით ცდილობდა მიეღო მერთისაგან კუროსევა, მისი მისათვის რომ იყო გაკეთებული, და მართლაც, ძველი ადამიანის სულში თავს იჩენს უზენაესისადმი ფარული მტრობა, შურსა და კელურ შიშთან რომაა გადახლართული. იგი მზადაა, პრომეტეს მსგავსად, ცეცხლი მოიტაცოს ციდან და იმავდროულად მტერში დახოსავს თავის კერპებსა და ცრურწმენებს შორის. ამნაირი „მუხლზე დანოქილი“ ამბოხი გვხვდება თითქმის ყველა წინარექრისტიანულ რელიგიაში.

ღმერთისაგან განდგომას ადამიანთა მოდგმა გათიშულობისაკენ მიჰყავდა. პირველყოფილი საზოგადოება ყველაზე ხშირად „ჩაკეტული“ ჯგუფი იყო, სხვას ყველას რომ მტრობდა. მასში „უცხოთადმი“ სიძულვილი და შიში იყო გამეფებული და ეს ინსტიქტები დღესაც იჩენენ ხოლმე თავს. ადამიანები მგლური კანონებით ცხოვრობდნენ, რათა არსებობა შეენარჩუნებინათ. პროვინება უკან პლანზე იყო გადაწეული. ტომი კარნახობდა ყველაფერს: წესებს, რწმენას, ცხოვრების წესებს. მხოლოდ ბელადი ან ჯადოქარი იდგა ამ „ადამიანური ჯოგის“ მძღვალ და თანდათან იქცეოდა კერპთაყვანისცემის ახალ ობიექტად. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, პირველყოფილმა წარმართობამ ტოტალიტარული წყობის წინარე ხატი შექმნა.

სადენიერად, ცოდვით დაცემა ვერ შეძლო მთლიანად წარუხოცა ღვთის სახე ადამიანში. შემოქმედთან მიმართებაში იგი ბოლომდე ვერ დააბრმავა მტრობამ, უნდობლობამ და ანგარებამ. მასში გაიღვიძა ზეცის ღვთაური სიყვარულისა და ღვთისმშეფლური თავისუფლების მონატრება, ერთარსი ღმერთი ისევ დაფარვდა ადამიანის შეგნებას.

ბოლოს და ბოლოს, ახალმა სულიერმა ძიებებმა დიდ მსოფლიო რელიგიებამდე მიიყვანა კაცობრიობა, ხოლო ამ რელიგიებმა, თავის მხრივ, მოაშაღეს ახალი აღთქმა, რომელმაც გააცხადა ჭეშმარიტება ღმერთ-კაცის სახით.

მოაშადა

ოზარ გობიჩაიშვილი

რედაქციისაბან: საქართველოს ატლასი მზივნელოვანი შენაძენია თავისი სამშოლოს გაცნობით დანტერტერებულ საზოგადოებისთვის და სახელმწიფო პრემია იმის დადესტურება იქნება, რომ ქვეყნის ქეშარიტი სიყვარული მხოლოდ თავაუღებელ შრომას და მისთვის სასიკეთო საქმის გეიტებას წიწავს.

აი, სწორედ ჩვენც იმ საკითხზე უნდა ვიხსენებოთ, რას ნიშნავს ეს „ჩვენი“.

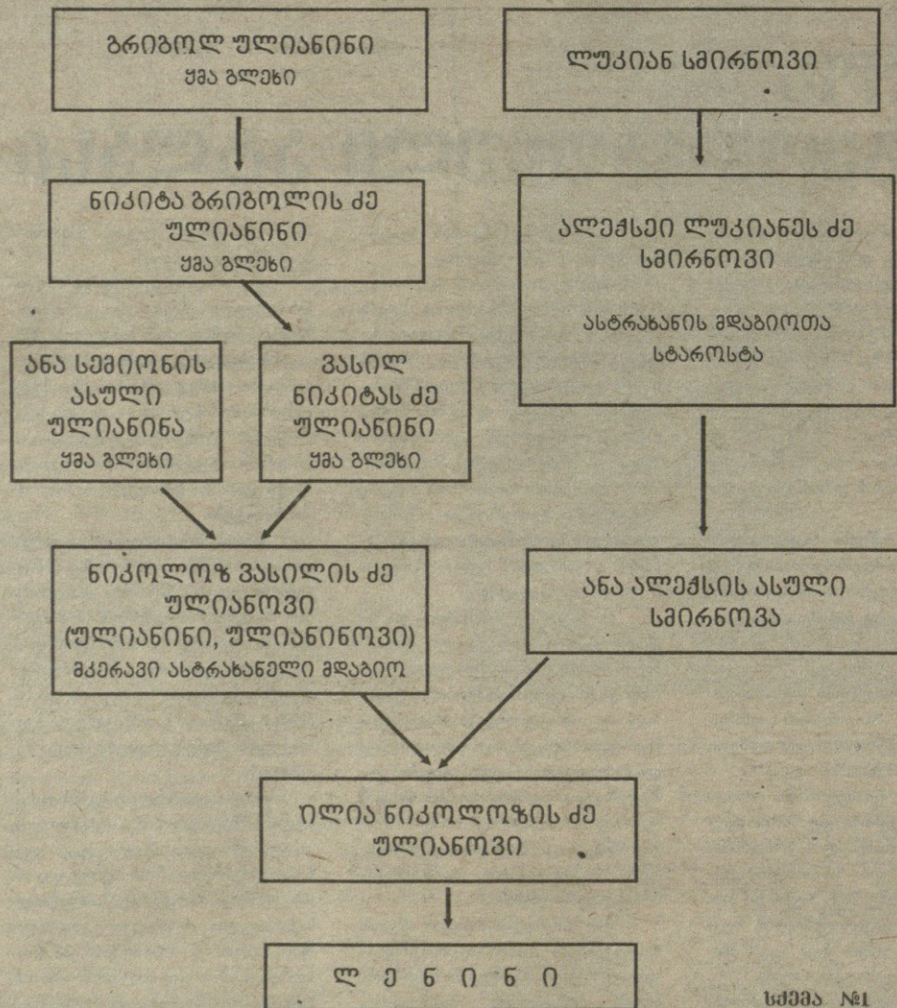
უნო პილერსი და სხვა
მკვლევარები

დასახსრული მე-13 გვერდზე

პირსან ილიუშენოვი
გარდაიცვალა

ლენინის მამა, ილია ნიკოლოზის ძე ულიანოვი (1831-1886 წ.წ.) როგორც კარგად მოგეხსენებათ, ენობილი მედავოე იყო. მან დაამთავრა მიჟელ რუსული განთქმული ყაზნის უნივერსიტეტი, რის შემდეგაც მთავარბეჭდურ მეცნიერებათა კანდიდატის წოდება მიიღო. შემდეგ ლაიწყო მისი ნაწერძლივი პედაგოგიური მოღვაწეობა სიმბირსკში. იგი სკოლის დირექტორად კარგ მოშაობდა, როგორც შეცდომით მთელთა სახსოვრით ბიოგრაფი, არამედ მთელი გუბერნიის სახალხო სასწავლებლების დირექტორი იყო. ამას ზაუს უყვანს მისი მაღალი „დეისტოციტენი ტატატკი“

ზოგჯერ
სოლჟენიწინი სდება...

შავიანიანი ლენინის დიდებაზე წერს: „წარმოშობით იგი ცნობილი ყალბუხური გვარიდან იყო“. როგორც მწერალი აღნიშნავს, ასტრახანში ცოტა რუსული ოჯახი ცხოვრობდა. მოსახლეობის დიდი უმრავ-

შავიანიას ასტრახანის ისტორიულ არქივში მუშაობის დროს მიაკვლია 1826 წლის 21 აპრილის №693 განკარგულებაჲს. აი, რეწრა ამ განკარგულებაში: „მოწმიდინა განთავსურებული ასტრახანელ ვაჰარ ნიხაილო მოისიევის ოჯახში მცხოვრები მოსამსახურე გოგო ალექსანდრა ულიანოვა, მისი სურვილის თანახმად, ჩაირიცხოს ასტრახანის მუშაბითა წოდებაში“. ერთი თვის შემდეგ, 1826 წლის 14 მაისს მას მეორე (№902) განკარგულებაჲ მოჰყოლია. აქ ასტრახანის საგუბერნიო მმართველობის გადწვევტილებით „აღდგომობრივ მუშაბითა წოდებასთან მიწერული მოსამსახურე გოგო ალექსანდრა ულიანოვა“ სტარაობა

ფეხბურთის ფედერაცია სირაქლემას როლშია

— აპოგოს საფეხბურთო კლუბის „შეპარდენი — 1906“-ის პრეზიდენტი ზურაბ ქიტიაშვილი

ჩვენი საუბარი ბ.ნი ზურაბის კაბინეტში შედგა. თემა წინასწარ მოვამზადეთ, მაგრამ ჩემპიონატსა და თასის გათამაშებაში ბოლო დროს მომხდარმა მოვლენებმა აქცენტი შეგვაცვლევინა

ზურაბ ქიტიაშვილი:

— ფოტოს ინციდენტმა დავანახა, რომ ასე გაგრძელდება აღარ შეიძლება, რადგან უნდა შეიცვალოს, თორემ ქართული ფეხბურთი დაიშლება. „კოლხეთი-1913“ — „შეპარდენი-1906“ თამაში ჩვენი არსებული ვითარების სარკვე გამოდგება. არ მასსოვს გუნდს ასე გამოდგება თამაშის თვით ნებისმიერ შემთხვევაში. მაგრამ ამ მატჩში გამარჯვება არ გვქონდა. რადგან ყველაფერი ჩვენი წინააღმდეგ მოქმედებდა. ერთმა თანამდებობის პირმა დაცემით გვითხრა: „თქვენ მოგებას რომ არ ამირებთ?“, იგი დაშვებულ ფეხბურთელთან ექიმსაც არ უშვებდა. მსაჯე, სერგო კვარაცხელიაზე რომ არაფერი ვთქვათ, პოლიციელი გვანადგვდა და გვავიწყებდა. მაგრამ ასეთი ფაქტები მარტო ფოტოში არ ხდება. ამიტომ პრიბოლმის როგორმე უნდა მოვეუაროთ. დასას-

ჯელი — დავსაჯოთ. მოსახსენელი — მოვხსნათ. თორემ ჩემპიონატის გამართვას აზრი არ ექნება.

მეოთხე სეზონია, რაც ჩემპიონატი მიმდინარეობს, მაგრამ მისი მოწყობის ოპტიმალური ვარიანტი ვერ შეიმუშავეს — ოთხი წელი კი საშისოდ დიდი დროა. ზოგი ამბობს, გმირები ვართ, რადგან დღეს ჩემპიონატს ვატარებთ. იმასაც ამბობენ, რა ვნათ, ჩემპიონატის უკეთესი სტრუქტურის ჩამოყალიბებაში პოლიტიკური ვითარება არ გვიწყობს ხელს. ქალაქს ქალაქთან რომ არ დავაპირებინათ. მიზეზები, მოკლედ, არ ელევით. ბევრ საკითხზე თავადებს ზუგუნდს და დღემდე აგრძელებენ „დაბუკებას“. იმის ნაცვლად, რომ ფეხბურთში „შვიდობის დღესანის ფუნქცია“ შეასრულოს, პირიქით, ხელს უწყობს და პირისპირებას.

ყველას თავისი ადგილი უნდა მიუჩინოს და შეიქმნას ისეთი

კანონები, რომელიც მართლა იკანონებს. რამდენი ხანია, უმაღლესი ლიგა გუნდს აღარ დაუტრიალებია?

ჩემპიონატის სტრუქტურას რაც შეეხება, შემოადგომა-გაწესების სისტემა მისაღებია, მაგრამ გუნდების რაოდენობა აუცილებლად უნდა შეიზღუდოს, რაც სანაპიროვ მხარეზეც დადებითად იმოქმედებს. ეს ბოლო თამაშებამაც გააჩვენა. საბოლოო ადგილებით 10 გუნდი იბრძვის და თითქმის ყველა თამაში დაძაბულია. ფეხბურთელების გადანაწილებაც მოხდება და ჩემპიონატის საერთო დონე ამაღლდება. საბოლოო ადგილებისათვის ბრძოლა გუნდებმა „ოქროს ჭულების“ გარეშე დაიწყეს, რაც არასწორია. მაგრამ ჩემპიონატის სტრუქტურის შემუშავებისას კლუბების აზრი არავინ გაითვალისწინა. საქართველოს ფეხბურთის ფედერაციამ (სფუ) გააკეთა ის, რაც სურდა.

სფუ სირაქლემას როლშია — რასაც უნდა, ხედავს, რაც არ უნდა, ვერ ხედავს. დასახე კი ძალიან ბევრია და თუ ამ ორგანიზაციამ ქმედითი ზომები არ მიიღო, არაფერი გამოვა.

უკანასკნელ ხანებში ბ.ნი ნოდარ ახალაკი არ დადის თამაშებზე. მესმის, ყველა მატჩზე ვერ

ივლი, მაგრამ ზოგჯერ სიმ უნდა ნახო, რა ხდება სტადიონებზე? ადრე ერთად განვიხილავდით საკითხებს, რომელიც პრობლემურ მატჩებს ეხებოდა და საქმეც უკეთესად მიდიოდა.

სფუ-ს მიმართით თხოვნით, შეკრიბოს საფეხბურთო კლუბების პრეზიდენტები. ამ საქმეს საფუძველი ჩაუყარა სფუ-ს ბურთო კლუბ „ოდიშის“ ხელმძღვანელობამ. რამაც გარკვეულად, დადებითი ზემოქმედება იქონია ჩემპიონატზე. დღეისათვის ასეთი შეხვედრა საჭიროა.

ფეხბურთის ფედერაციის ხელმძღვანელობას სეზონის წინ ხომ უნდა შეეკრიბა გუნდების მესვეურები, წარმოედგინა ის კანონები, რომლითაც უნდა გვეხელმძღვანელოს და ერთად გვესწავლა ქართული ფეხბურთის სატყეარზე? სამწუხაროდ, მათ ეს არ გააკეთეს.

თუ სფუ-ს არ შეუძლია ამ საკითხების ორგანიზაცია, ვეძებთ თბილისში ყველა კლუბის პრეზიდენტს. თუ გინდავს, ღია კარის დღე დავაქრეთ, სადაც ერთმანეთს იმ საჭირობით საკითხებზე ვესაუბრებთ, რომლებიც ყველას გვაწუხებს.

სხვათაშორის, კარგი იქნება, თუ ჟურნალისტები უფრო ფართოდ გააშუქებთ ჩემპიონატის ადგილებს, ზნობად ივლით გასვლით თამაშებზე, იქ უფრო მეტს დაინახეთ და გააცნობიერებთ.

ესაუბრენ
კახა შანუაშვილი,
მეზობელი

სკაუტური მოძრაობა საქართველოში

მესამე წელია საქართველოში მოქმედებს გიდებისა და სკაუტების საქართველოს რესპუბლიკის ასოციაცია. შეიქმნა ამ ორგანიზაციის ეროვნული მმართველობის სტრუქტურა. დაიდო ურთიერთთანამშრომლობის ხელშეკრულება მსოფლიო გოგონა გიდებისა და სკაუტების ორგანიზაციასთან.

გიდებისა და სკაუტების საქართველოს რესპუბლიკის ასოციაციის დაარსების მიზანია, მასში ნებაყოფლობით გაერთიანებული არიან მოზარდები და ახალგაზრდები 26 წლამდე. ეს ორგანიზაცია არაერთი კეთილი საქმის და წარუწყების ორგანიზატორად მოგვევლინა: სამშობლო-სათვის ძნელდებლობის ვაშს ვაჭი სკაუტები იბრძოდნენ აფხაზეთში, ემარებოდნენ ლტოლვილებს დალს ხეობის დაძლევაში, შიილეს მონაწილეობა ქალთა მშვიდობიან სელაში თბილისი — ოჩამჩირე; შექმნილია და მოქმედებენ წრეები ინტერესების მიხედვით, შეიქმნა სამი სპორტული ბანაკი არმაზში, ლეღვთახევსა და თეთრ წყაროში, აქვე მოხდა სკაუტებში მიღება; ჩატარდა სემინარები დიდი ბრიტანეთის, ირლანდიის, აშშ-ისა და კანადის გოგონა გიდებისა და სკაუტების ასოციაციების წარმომადგენელთა ხელმძღვანელობით; ამჟამად სკაუტები მუშაობენ ლტოლვილებთან და დაღუპულთა ოჯახებთან — მათ ურთიგებენ ტყუასელ გოგონა სკაუტების მიერ გამოგზავნილ პუშინიტარულ დახმარებას.

სულ ახლახან დაბრუნდა კვშ-ის ჯორჯიის შტატ ქალაქ ატლანტიდან საქართველოს სკაუტების დელეგაცია პრეზიდენტ, ქ.ნ ნანა ბილაშვილის ხელმძღვანელობით. — ჩვენი დელეგაციის მოგზაურობის მთავარი მიზანი იყო — შთაბეჭდილებებს გვიზიარებს ქ.ნ ნანა, — ინფორმაციის გავრცელება საქართველოს, მისი ისტორიისა და დღევანდელი დღის შესახებ. ჩვენ გემსახინძლობდა ჯორ-

ჯიის შტატის გოგონა სკაუტების ორგანიზაციის პრეზიდენტი სიუზან ტრიპანი, რომელიც ამავე დროს არის მსხვილი ბანკის ვიცე-პრეზიდენტი.

მინდა აღვნიშნო, — აგრძელებს ქართველი სკაუტების პრეზიდენტი, — რომ სკაუტური მოძრაობა ელიტარულია. მსოფლიოს გამოჩენილი საზოგადო და პოლიტიკური მოღვაწეები, ევროპის სამეფო ოჯახების წევრები, უმსხვილესი კორპორაციების მფლობელები, გამორჩენილი ბიზნესმენები და ა.შ. წარსულში სკაუტები ან გიდები იყვნენ. მაგ. დღეს მსოფლიოში გოგონა გიდების და გოგონა სკაუტების ორგანიზაციის პრეზიდენტი ინგლისის დედოფლის და პრინცესა მარგარეტია.

პირველი პუშინიტარული დახმარება ჯორჯიის შტატის სკაუტებისაგან უკვე მოვიდა და ქართველი სკაუტების ინიციატივით დაურიგდება მარტოხელა, გაჭირვებულ ხანდაზმულებს.

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ის ფაქტიც, რომ აფხაზეთის ლტოლვილთათვის ამ მეტად რთულ ვითარებაში შეიქმნა გიდებისა და სკაუტების საქართველოს რესპუბლიკის ასოციაციის აფხაზეთის რეგიონალური ორგანიზაცია, რომლის თავმჯდომარედ არჩეულია სოხუმელი პედაგოგი თამარ ბასილაშვილი.

ასე რომ, ქართველი სკაუტები კი არ იწყებენ, არამედ აგრძელებენ ორი წლის წინ დაწყებულ მუშაობას და პარალელური სტრუქტურების თავიდან აცილების მიზნით, თანამშრომლობისთვის ინვესტირებენ ყველა მსურველებს. მათ, ვისაც სურს მხარში ამოუდგეს ქართველ სკაუტებს: გიდებისა და სკაუტების საქართველოს რესპუბლიკის ასოციაცია, ანგ. № 000700910.

კომპანია „კაპიტალ-ბანკი“ ანგ. № 700161131, მფო 522685.

ტელ. 95-49-54, 95-16-44, 23-22-93

ნანა ჩხანაძე

სურათში: საქართველოს დელეგაცია ატლანტიკაში-ყოფნის დროს.

ქმეზი ბერიშვილები

საქართველო ყოველთვის მდიდარი იყო საზოგადოებრივ ტრადიციებით. ქველი გულშემატკმირები ხშირად აპოგონდნენ ხოლმე, ჩვენი ბიჭების ნიჭიერების წყარო ქუჩის ფეხბურთი. ალბათ, ისიც გვახსოვს, მიუხედავად გარემოს, რამდენი ადამიანი პარსკვლა-ში გამოხატავდა ქართული ფეხბურთისად. არც დღეს გვაქვს ტალანტები და იმედია, რომ პარიშვილები სპორტის პრინციპების დანერგვა თავიდან აგვახილავს ფარული ფეხბურთის მფარველთაგან — გავრცელდეს ნიჭიერი ახალგაზრდა, მაგრამ შემდგომ სპორტული რაქონისადმი ზრდად დაამოკიდებულა ბიჭსა თუ სხვა მიუხედავად ვეღარ ვითარდებოდა და ბოლოს საერთოდ იკარგებოდა. დღეს ორ ახალგაზრდას გააბედობა — ქმეზი პარიშვილი და ლეკა ბერიშვილები.

ენრიკო ამჟამად ქობულეთის „შუქურაში“ თამაშობს. იგი სტოპერის ფუნქციებს ასრულებს. ენრიკომ ფეხბურთის თამაში 1982 წელს „შრომით რეზერვში“, მამულ ანთაძესთან დაიწყო. 1986 წელს ჩაირიცხა „ნორჩ დინამოში“ (მწვრთნელები რევაზ გაგუა, სერგო პარესიანი). 1987 წელს თბილისის „დინამოს“ შემადგენლობაში თამაშობდა. მოგვიანებით კი იცავდა ლანჩხუთის „გურიას“, ოზურგეთის „მერცხალის“, ზუგდიდის „ოდიშის“ და ბუღდარეთის II დივიზიონის კლუბ „როზოვია“ დოლინა ეკოვლას“ ღირსებას. აღსანიშნავია, რომ ბუღდარეთში ენრიკომ პირველად თამაშის თავით გაიტანა გადამწყვეტი ბურთი მეტოქის კარში და იმ ტურის სიმბოლურ ნაკრებშიც მოხვდა.

— ენრიკო, გაიხსენებ თქვენი ყველაზე სიმახსოვრო მატჩი.

— ბუნებრივია, აღვნიშნავ ბუღდარეთში ჩატარებულ თამაშს, რადგან ეს საზღვარგარეთ ჩემი პირველი გასვლა იყო. მაგრამ მე მაინც გამოყოფილი „ოდიშის“ შემადგენლობაში ჩატარებულ შეხვედრას ვეწოდებ. წინააღმდეგ ამ მატჩში ყველაფერი გამოშლიდა და თამაში ჩვენი გამარჯვებით დასრულდა.

— ესე იგი საქართველოს ჩემპიონატში მოპოვებული გამარჯვება უფრო პრესტიჟული ყოფილა?

— რა თქმა უნდა. თურქეთის II დივიზიონის გუნდისგან მქონდა მიწვევა. მათ შემოგთავაზეს დავრჩენილიყავი კლუბში და იქ გამეგლო მოსამზადებელი პერიოდში, მაგრამ მე დაბრუნება ვარჩიე, რადგან ჩემპიონატისთვის საქართველოში უფრო კარგად მოვემზა-

დებოდი.

— თქვენი ოცნების გუნდი? — „ბარსელონა“.

— საყვარელი ფეხბურთელი?

— რომარიო.

— ყველა დროის საუკეთესო ნაკრები?

— 1982 წლის იტალია.

— თავისუფალ დროს როგორ ატარებ?

— მიყვარს ცოლ-შვილთან სეირნობა და მეგობრების წრეში ყოფნა (ენრიკო 22 წლისაა, ზეგს ცოლი და ერთი შვილი).

— თქვენი ძირითადი მიზანი?

— ჩემი მიზანია ვითამაშო დიდი ფეხბურთი ევროპის რომელიმე ქვეყანაში. მქონდა მიწვევა გერმანიაში, მაგრამ სხვადასხვა მიზეზის გამო, მათ შორის ფინანსურისა, ვერ მოხერხდა ჩემი კონტრაქტის გაფორმება.

ენრიკოს ძმა ლევანი 18 წლისაა. არის საქართველოს ახალგაზრდული ნაკრების კანდიდატი. ფეხბურთის თამაში, მისი მსგავსად, 1982 წელს „შრომით რეზერვში“ დაიწყო. შემდეგ ჩაირიცხა „ნორჩ დინამოში“ და 1993 წლიდან „არმაზი 90“-ის ღირსებას იცავს. ლევანი მარცხენა ნახევარმცველის ადგილზე თამაშობს. მისი თქმით, „არმაზი 90“-ში თამაში პირველი ნაბიჯია პროფესიულ ფეხბურთში. ლევანმა ჩემპიონატში უკვე 9 გოლი გაიტანა. ფეხბურთელისთვის განსაკუთრებით შედეგიანი აღმოჩნდა მეორე წრის დასაწყისი, როცა ორ თამაშში ხუთჯერ დალაშქრა მეტოქის კარი. ლევანი საოცრად მოქნილია და ძალზე ტექნიკური. მისი ოცნების გუნდია „ბარსელონა“, ხოლო საუკეთესო ნაკრები 1982 წლის იტალია. საყვარელი ფეხბურთელი — რომერტო ბაჯო.

— ბაჯოს თვისებებში გმოვარჩევილი საოცარ ადლსა და მინდორზე კარგი ორიენტაციის უნარს, რაც ხშირ შემთხვევაში განაპირობებს ფეხბურთელის წარმატებას.

— როგორ წარმოგიდგენია ფეხბურთში შენი მომავალი?

— ძალიან მინდა ბოლომდე წარმოვაჩინო ჩემი პოტენციალი, რათა ფართო აუდიტორიამ გამი-

ცნოს. მე ვგრძნობ, რომ მზად ვარ დიდი ფეხბურთის სათამაშოდ. მაგრამ, უბრალოდ, ამის საშუალება არ მქონდება. პირდაპირ გეტყვით, უმთავრესი პრობლემა, რომლის გამოც ვერ ვავლენ თავს, არის სახსრების უქონლობა. ამდენად, თუ გამოჩნდება ისეთი პიროვნება, რომელიც ფინანსურ დახმარებას გამიწევს, ვფიქრობ, არც თვითონ წააგებს და არც ქართული ფეხბურთი.

ჩვენი მხრივ დავამდგომეთ, რომ ქართულ ფეხბურთს ძალიან უჭირს ფინანსურად და ვისაც ხელეწიფება დახმარება, სახსრები არ უნდა დაიშროს, რადგან ფეხბურთი არა მარტო სპორტის ერთ-ერთი სახეობაა, არამედ მნიშვნელოვანი სოციალური ფენომენიცაა.

კახა შანუაშვილი

მუარადლევა!!!

დასრულდა ყოვლისმცოდნეთა
პირველი ეროვნული ჩემპიონატი

კონკურსის შედეგები შეაჯამა სპეციალურმა ჟიურმა. 127 ქულით გაიმარჯვა სტუდენტმა გელა ორაგველიძემ, რომელსაც 100 ბოთლი „კოკა-კოლა“ გადაეცემა.

მეორე ადგილი 124 ქულით წილად ხვდა პედაგოგ ნატა სურმაძას (პრიზი — 60 ბოთლი „კოკა-კოლა“).

მესამე-მეოთხე ადგილები 122-122 ქულით გაინაწილეს კინო-პერატორმა ნინო სხირტლაძემ და ფილოლოგმა მანანა ნაცვლიშვილმა (პრიზი — 20-20 ბოთლი „კოკა-კოლა“).

ყოვლისმცოდნეთა პირველი ეროვნული ჩემპიონატის გამარჯვებულებს ვთხოვთ, მობრძანდნენ გაზეთ „კოკა-კოლა კავკასიონის“ რედაქციაში (პეტრიასვილის 7).

პრიზების გადაცემა მოხდება ფორმა „კოკა-კოლა კავკასიონში“. ფირმა „კოკა-კოლა“ და გაზეთი „კავკასიონი“ ბილმცავთ წარმატებას!

განცხადებები

მამირაშვილს ერთობლივად იზოლირებული ბინის ავეჯით ვაკის პარკთან. ტელ: 34-31-28.

მამირაშვილს 1000 კვ. მ. მიწის ნაკვეთს თბილისიდან 28 კმ-ის დაშორებით, ტყის პირზე, ნაკვეთს ჩამოუღის წყალი, შემოღობილია. მიტანილია სამშენებლო მასალის ნაწილი. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 35-46-04.

მამირაშვილს ოროთახიანი ბინის დიდ დილოში. IV მ რ, მე-6 სართული 9 სართულიან სახლში.

ცნობისთვის მიმართეთ: ზემო ავეჯი, ეწერის ქ. I შესახვევი № 1. ნაკვეთი ეგრეთ.

მამირაშვილს სასწრაფოდ გერმანულ ბინაში „SHILLER“-ს. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 22-17-16.

მამირაშვილს ან მამირაშვილს ოფისისთვის გამოსადეგ ოთახნახევრიანი ბინის ქალაქის ცენტრში ტელეფონით და სარდაფით. ტელ: 31-59-69 ან 36-74-59.

მამირაშვილს ვერცხლისწყალს სერტიფიკატით 69 კგ-ის ოდენობით. ფასი შეთანხმებით.

მამირაშვილს ჩარბშენებელი ქარხნის მიერ გამოშვებული ავეჯის დამამუშავებელ მანქანა-დანადგარებსა და ჩარბებს.

მამირაშვილს უცხოური წარმოების ავტოტექნიკის სააქროების მოწოდებას: საშრობი, შესადუღებელი აპარატი, მანქანის ჰიდრაულიკური ამწები და რეზინოტექნიკური. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 29-49-21 ან 29-02-03.

მამირაშვილს საფურცლის რაიონის სოფელ კოტორაანთკარში ორსართულიან სახლს (7X8) 800 კვ. მ. ნაკვეთით. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 23-02-55 ან 95-65-04.

მამირაშვილს ოროთახიანი ბინის 60 კვ. მ. იზოლირებული გათბობით, ტელეფონით, ყველა საჭირო სათავსოთი.

მისამართი: ჩაბაღის ქ. № 6, აღეკსანდრე ქვეყანის ქუჩის ბოლო. ტელ: 95-65-04 ან 93-55-85. იკითხეთ: მურმანი, სოსო ან რუსიკო.

მამირაშვილს კეთილმოწყობილ, ახალ 4 სართულიან სახლს,

საერთო ფართობი — 570 კვ.მ. აივნებით, 800 კვ. მ. ბაღით, ეზოთი, ავტონომიური ცხელი წყლითა და გათბობით, ავეჯით, სპორტკომპლექსით და ტელეფონით.

სახლი მდებარეობს თავისუფლების მოედნიდან 2 კმ-ში ან მეტრო „ავლაბრიდან“ 1 კმ-ში, ქვემო ელია. ფასი შეთანხმებით. შეიძლება გადარიცხვით. ტელ: 95-06-85.

მამირაშვილს ოროთახიანი გარემონტებული ბინის ვაშლიზარში. ტელ: 66-71-49.

მამირაშვილს „Sanyo“ ფირმის იაპონური წარმოების 2 კამერა: ან სარტე მანქანას. ფასი 350 დოლარი.

მამირაშვილს ჰოლანდიური წარმოების აბაზანის კომპლექტს, კაპოსფერი, მარმარილოში შესრულებული (აბაზანა, უნიტაზი, ხელსაბანი, სარკე და კედლების მოსაპირკეთებელი ფილები 15 კვ. მ.), ფასი 350 დოლარი.

მამირაშვილს საგარეო მიწის ნაკვეთს. ფართობი — 1500 კვ. მ. ბაზალტის ტახთან (1 კილომეტრში). ნაკვეთი შემოღობილია. ფასი 1200 დოლარი. ტელ: 95-23-77.

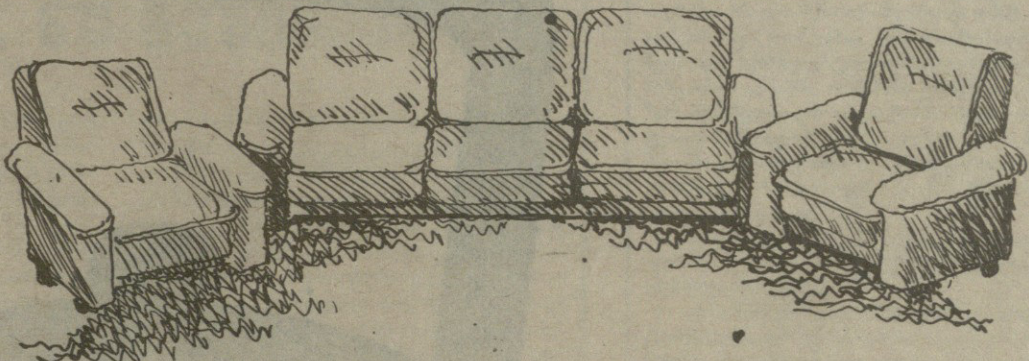
მამირაშვილს თიხაზე საშუალო ჰიქის დასაბრუნ დაზგას თავის ჰიქის ფორმის კაბით. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 23-23063 (კახი ან რატი) და 22-40-21 (რადი).

მამირაშვილს არასტანდარტულ ოროთახიანი ტელეფონიანი ბინის ავეჯით (კავკასიის გამოჩენი, უნივერსიტეტთან), ხუთსართულიანი სახლის მე-6 სართულზე დაშენების პერსპექტივით. ფასი შეთანხმებით. ტელ: 23-25-41.

მამირაშვილს სამოთხიანი გარემონტებული ბინის ვაშისუბანში, მე-3 მიკრორაიონში, ავეჯით, ტელეფონით. აქვს სარდაფი და სხვენი. ფასი 10 000 დოლარი. ტელ: 78-30-56.

მამირაშვილს ოროთახიანი ბინის წერეთლის პროსპექტზე, გამოფენის პირდაპირ. ფასი 7000 დოლარი.

მამირაშვილს 850 კვ. მ. საბაღ ნაკვეთს მარტყოფის გზაზე — კაპიტალური, ოროთახიანი სახლით, ბაღით, ვენახით, აუზით, ორი სარდაფით; არის შუქი. ფასი 1000 დოლარი. ტელ: 34-65-55.

კომფორტის მოყვარულთათვის!

მხოლოდ ჩვენთან იპოვება აპერიკული წარმოების ნატურალური
ტყავის გასაშლელი საშუალო. ფასი — 2200 დოლარი.

ტელ.: 29-48-05.

კროსვორდი

თარაზულად: 1. ნანა ფარაშვილის სიყვარული; 2. სასტუმრო ავტორისტატი; 3. ქალაქი თეოფილაკი; 4. ძველი ქართული მონასტერი კენჭულ კიბორღზე; 5. საჯარო კამათი; 6. მსოფლიო ციკლის ერთ-ერთი ცნობილი წარმომადგენელი ქალი, მთავარი მონაწილე ატრაქციონისა „ადამიანი-უნიშნაინი“; 7. ძველი თბილისის უბანი; 8. მსუბუქი გერანდებიანი შენობა ინდოეთში; 9. წარმოების დაცემა ან ზრდის ტემპების შენელება; 10. ინდონეზიის კუნძული მალაის არქიპელაგში; 11. ადგილობრივი თეატრალური ფანრი ჩინეთში; 12. სახელმწიფო სამხრეთ-აღმოსავლეთი აზიაში; 13. ნაწარმოების დასკვნითი ნაწილი; 14. იტალიელი კომპოზიტორი, ორგანისტი და კლავესინისტი; 15. თვალის უნებლედ სწრაფი მოძრაობა; 16. ქალაქი თურქეთში; 17. უმაღლესი სასამართლო ხელისუფლებით აღჭურვილი თანამდებობის პირი ძველ რომში; 18. პერსიანული პოეტის რამაისა „ოთხმოცდამეტი წელი“; 19. აშშ პოლიტიკური მოღვაწე; 20. პრეტენსიუზი მღვდელი; 21. სურათი; 22. საფრანგეთის მდინარე; 23. გაჭართა თანრიგი რევოლუციამდელ რუსეთში;

36. ქალის სახელი; 37. რუსი მხატვარი — ილუსტრატორი;

შემაჯავ: 1. მაღალფეხიანი ჭიკა; 2. იტალიური გაზეთი; 3. მეტისმეტად უსიამოვნო ვინაი ან რამე; 4. წოდებულია დამსახურებისათვის; 5. შექმნილ პირობათა ერთობლიობა; 6. კუნძული კურილიის კუნძულთა სამხრეთ-დასავლეთ ნაწილში; 7. მეზიდმეტე საუკუნის ქართველი პოეტი, კალიგრაფი, მხატვარი-მინიატურისტი; 8. ისტორიული სლავური ოლქი ოდერის ზემო და შუა წელზე; 9. განსაკუთრებული, ამაღლებული ადგილი ქრისტიანულ ეკლესიაში; 10. ავსტრიელი დირიჟორი; 11. ბერძნული მითოლოგიის პერსონაჟი; 12. ჭაბუკების პარტიების შემსრულებელი მომღერალი ქალი ოპერაში; 13. გაველურებული შინაური ცხენი; 14. რაჭის ერისთავთა სახელი; 15. სოფიკო ჭაბუკურის სიყვარული სახე.

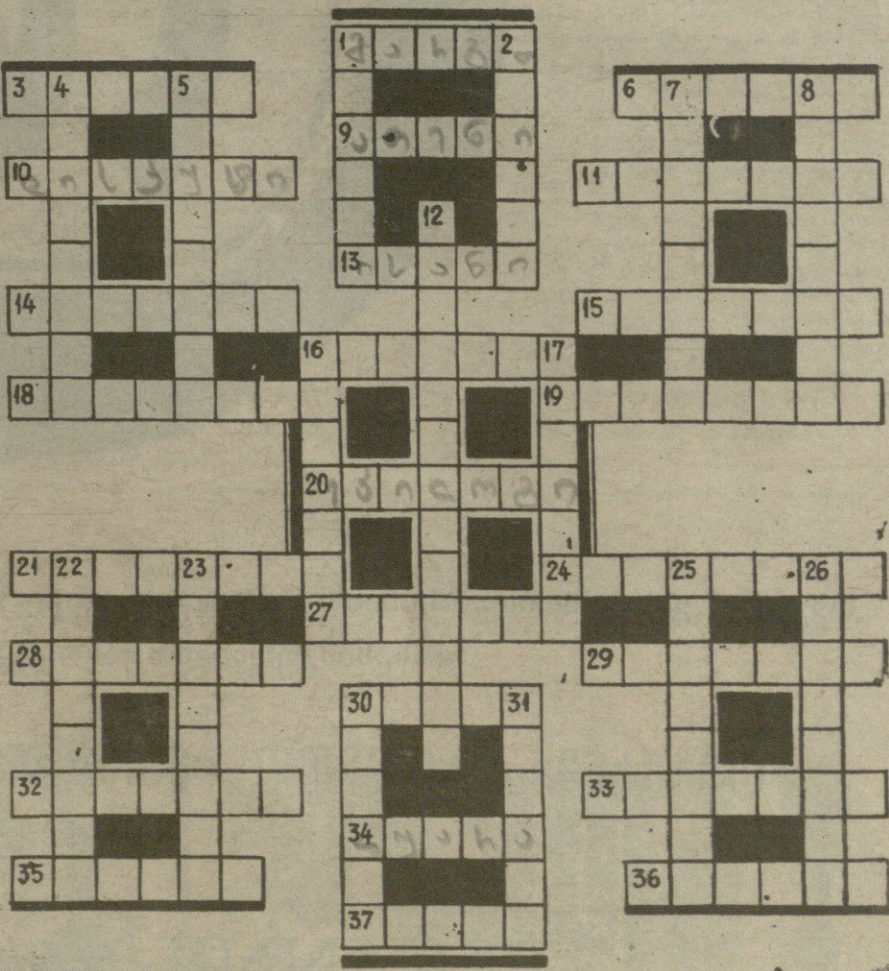
შეადგინა

გიორგი ბასიშვილი

მამ-15 ნომერში გამოქვეყნებული
კროსვორდის პასუხები

თარაზულად: 1. დეკად; 2. კილიტი; 3. ტაიხი; 4. გოკილი; 5. ტუნგუსი; 6. მაღრიგალი; 7. სნეგური; 8. ექსორი; 9. კარბილი; 10. ადილი; 11. ილიტი; 12. მარაში; 13. ჯუნტი; 14. ადილი; 15. „სანჯალს“; 16. ტოსკანა; 17. რაისსევი; 18. შუბერტი; 19. იანსენი; 20. პიპინი; 21. მანტი; 22. „მინია“;

შემაჯავ: 2. ევოლუცია; 3. დრედ-ნოუტი; 4. იანკოვსკი; 5. ტოსკანინი; 6. „გვადარა“; 7. სენი; 8. ნაკასონი; 9. ისპილი; 10. ტრიმერი; 11. პითონი; 12. ავანტიურა; 13. მტანდარტი; 14. აბსურდი; 15. ჯანდიერი; 16. ალავერდი; 17. დეტრიტი; 18. დისონანსი; 19. რენესანსი; 20. ფსონი.

«თეექანე» – სურნელოვანი წალკოტი

ჩაის წარმოების ლიდერი „თეექანე“ და ფირმა „კოკა-კოლა კავკასიონი“
საქართველოში ქმნიან ერთობლივ საწარმოს.

«თეექანეს» გუკავი უდიდეს სიამოვნებას მოგანიჭებთ!

„თეექანე“ გთავაზობთ: მზა ჩაის, განსაკუთრებულ ჩაის, გაფილტრულ ჩაის, ბალახ-ბუღახის ჩაის, ხილის
ჩაის, სამკურნალო ჩაის, ტკბილ ჩაის, შოკოლადიან ჩაის...

«თეექანე» მხოლოდ «თეექანეს» თაყვანისმცემლებისათვის!

TEEKANNE FÜR TEEKENNER